

revista economică

42 ^{17-X}
1975

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE
Institutul Central de Cercetări Economice

*Femeile - o forță remarcabilă a
progresului economic și social*

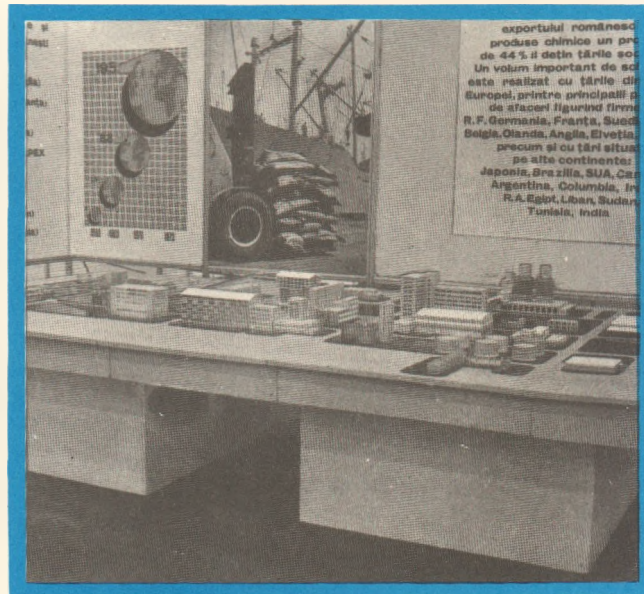
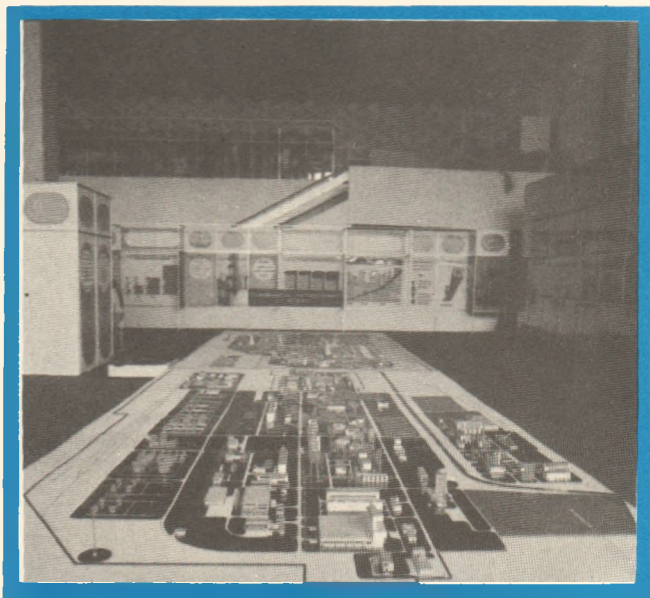

**OBIECTIVELE
FUNDAMENTALE
ALE ETAPEI URMĂTOARE
A ISTORIEI
ROMÂNIEI SOCIALISTE**

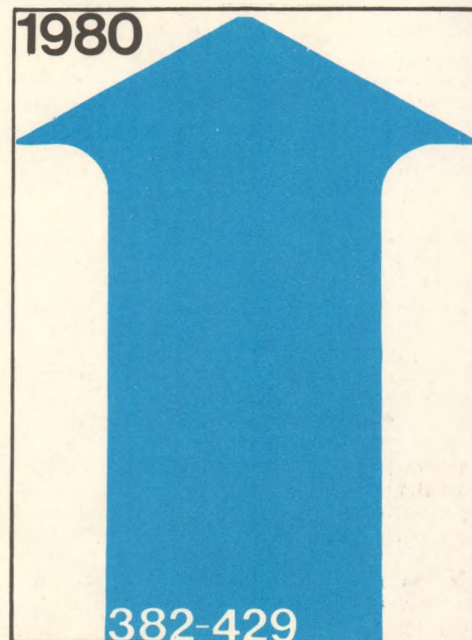
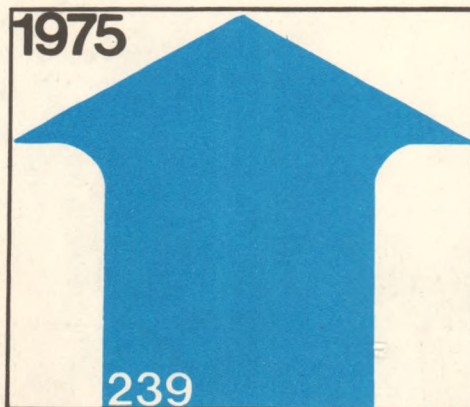
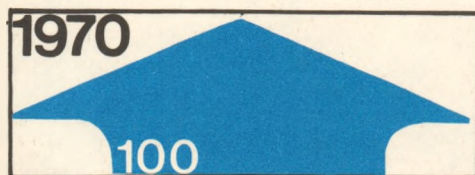
**Politica industrială
a partidului**

„O puternică dezvoltare va cunoaște industria chimică, care va asigura valorificarea superioară a resurselor de materii prime interne, realizarea unei game largi de produse chimice, care să satisfacă pe deplin necesitățile tuturor ramurilor industriei, ale întregii economii naționale. O atenție deosebită va fi acordată satisfacerii cerințelor de îngrășăminte și alte substanțe chimice necesare agriculturii. Se va acționa în direcția dezvoltării producției de fire și fibre sintetice, de cauciuc și mase plastice, deosebit de necesare economiei țării. Chimia va produce pe cale sintetică noi înlocuitori ai diferitelor materiale cu caracteristici superioare”.

„Programul Partidului Comunist Român
de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate
și înaintare a României spre comunism”

**DINAMICA PRODUCȚIEI GLOBALE
ÎN INDUSTRIA CHIMICĂ (%)**

ROMÂNIA OCUPĂ LOCUL 10 ÎN LUME LA PRODUCȚIA CHIMICĂ

RESPONSABILITATEA FAȚĂ DE VALORILE MATERIALE ȘI SPIRITUALE ALE SOCIALISMULUI

RESPONSABILITATEA, ca element al raporturilor sociale obiective și, în același timp, ca fapt de conștiință specific uman, în absența căruia este pur și simplu de neconceput vreun tip de relații sociale, formează obiect de meditație pentru filozof și politolog, pentru economist și sociolog, pentru jurist și etician, pentru pedagog și istoric. Nici unul nu-și poate adjudeca conceptul de responsabilitate fără riscul de a-l sărăci prin unilateralizare sau de a-l lipsi de caracter operațional printr-o tratare speculativă, lipsită de contactul informațional cu realitățile economico-sociale concret-istorice, cu terenul suficient de „accidentat” al vieții umane cotidiene. Iată de ce, a contopi, într-o viziune dialectică unitară, unghiurile de vedere filosofic, economic, sociologic, politologic, juridic, etic, educațional asupra responsabilității sociale și individuale, a trata într-un spirit interdisciplinar această problemă cardinală a funcționalității — la parametrii ridicați — a sistemului social, nu semnifică cituși de puțin un gen de „impăcare” gnoseologică și epistemologică între reprezentanții diferitelor științe, ci singurul demers util din punct de vedere practic și valid sub raport teoretic, metodologic. Este, totodată, singura cale de acces către complexul de fenomene economico-sociale, organizaționale și spirituale care învederează că responsabilitatea se cere considerată ca unul din pilonii înșiși ai existenței și devenirii oricărei societăți. Cu atât mai mult ai societății socialiste, a cărei geneză și evoluție — atât pe plan material, economic, instituțional, cât și pe plan spiritual, ideologic, moral — cunoaște o serie de particularități având incidente directe asupra structurii și orientării responsabilității colective și individuale, conferind acestui factor un rol ce poate fi înscris fără ezitare în sistemul forțelor motrice spirituale ale edificării socialismului multilateral dezvoltat.

Specificul responsabilității în socialism

ORIGINALITATEA genezei și evoluției societății socialiste rezidă în multe elemente. Dintre acestea, în cazul de față, interesează cel puțin următoarele: imposibilitatea formării relațiilor economico-sociale (în primul rând a relațiilor de proprietate) de tip socialist în sinul orînduirii capitaliste. Primul corolar: necesitatea obiectivă inexorabilă a cuceririi, a „smulgerii” pe cale revoluționară a puterii politice din mina burgheziei ca premisă obligatorie, ca punct de pornire pentru implantarea relațiilor de producție și sociale de esență socialistă. Al doilea corolar: posibilitatea obiectivă și necesitatea (ce se cere conștientizată științific, ideologic și politic) de a elimina treptat dezvoltarea economico-socială spontană, stihinică, scăpată de sub controlul social colectiv și de a concepe și dirija întregul proces social în mod conștient, planificat, raționalizat și umanizat. Pentru cei ce subapreciază dificultățile acestui act, într-adevăr demiurgic, trebuie formulat al treilea corolar: atât în sfera infrastructurii economice, cât și în aceea a suprastructurilor mentale, socialismul în construcție se contrapune radical și are de învins nu numai o singură formație economico-socială, cea burgheză, ci a întregului sir de orînduiri bazate pe proprietatea privată asupra mijloacelor de producție, cu cortegiul lor de privilegii, cu mentalități predominant individualiste, egocentrice generate de această proprietate. Împrejurări istorice concrete (Istoria s-a dovedit „nerăbdătoare”!) au făcut ca majoritatea actualelor țări socialiste să fi avut un proaspăt trecut semi-feudal sau chiar prefeudal, să cunoască o acută subdezvoltare economică și zguduitoare discrepanțe culturale. Aceste împrejurări au accentuat dificultățile obiective, atât de ordin economic cât și cultural, au încalcat, „ghemul” contradicțiilor sociale pe care noua societate, noua clasă ce deține puterea politică, clasa muncitoare, le are de învins și de soluționat în mod conștient. Și aceasta recurgînd nu numai la pîrghii economice, juridice, instituționale noi, dar și la resursele energetice ale unei noi conștiințe sociale — ea însăși într-un proces de constituire și generalizare — înăuntrul căreia se schimbă radical raportul dintre interesul privat și cel social colectiv, iar responsabilitatea, decurgînd dintr-o investitură socială, dintr-un mandat social caracteristic sistemului democrației socialiste capătă sensuri, funcții, consecințe noi.

„O parte componentă indispensabilă a democrației socialiste — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — este creșterea spiritului de răspundere civică, întărirea conștiinței îndatoririi

tuturor de a-și consacra forțele, capacitatea, competența binelui public, intereselor generale ale națiunii”!).

Faptul economico-social obiectiv, — de natură să confere identitate proprie și superioritate istorică incontestabilă socialismului — al simultaneității sau coincidenței dintre statutul omului muncii de producător, de proprietar colectiv al mijloacelor sociale de producție, de subiect al puterii politice decizionale și executive supreme, reprezintă fundamentul, de asemenea, obiectiv al constituirii unui nou tip de responsabilitate individual-socială: responsabilitatea de apartenență.

O dată cu abolirea puterii politice a burgheziei, a proprietății private asupra mijloacelor de producție și cu instituirea și dezvoltarea proprietății socialiste — de stat și cooperatiste — totalitatea unităților producătoare de valori materiale aparțin inșiși producătorilor asociați. Lor le aparține și răspunderea gestiunii acestor unități. Produsele muncii, venitul național aparțin integral aceluiași subiect colectiv. Totalitatea instituțiilor politico-statale și obștești, a instituțiilor social-culturale și educaționale etc., conducerea acestora aparține oamenilor muncii. Tot lor le aparține responsabilitatea funcționării optime a acestor instituții.

Dreptul de decizie în toate problemele și la toate nivelurile s-a socializat, el aparține colectivității împreună cu responsabilitatea ce o incumbă un asemenea drept fundamental. Investitura cu o funcție de conducere nu este, în sistemul democrației socialiste, echivalentul unui privilegiu, ci al unui mandat temporalizat, supus controlului social și principiului revocabilității. Prin multiple și variate forme organizaționale, perfectibile încă, oamenii muncii participă direct și prin mecanisme reprezentative la conducerea și administrarea propriilor întreprinderi și instituții, la realizarea funcțiilor interne și externe ale propriului stat, la repartitia din ce în ce mai echitabilă a propriului venit național, a valorilor materiale și spirituale create prin propria muncă. Este ceea ce am putea denumi **participarea de apartenență** căreia îi și corespunde **responsabilitatea de apartenență**.

Aceasta înseamnă conștiința faptului că obiectul responsabilității — gospodărirea judicioasă a valorilor materiale și spirituale încredințate de societate, utilizarea rațională, eficientă a tuturor resurselor materiale și umane, protejarea vigilentă și amplificarea sistematică a proprietății socialiste, prevenirea pagubelor și risipei, promovarea normelor juridice și etice socialiste, respectarea strictă a legalității — coincide deplin, pentru prima oară în istorie, cu interesele vitale ale subiectului individual și colectiv al responsabilității. În această perspectivă, responsabilitatea nu este o categorie filozofică sau morală abstractă, lipsită de determinări economico-sociologice și juridice concrete și de istoricitate*.

În socialism responsabilitatea este o parte constitutivă a conștiinței politice, juridice, filozofice și etice socialiste, avînd purtători sociali concreți, personalizați, este o expresie vie a acestei conștiințe materializată în totalitatea relațiilor economico-sociale, a raporturilor interpersonale și macrosociale, este o manifestare, în versiunea practicii cotidiene, a înțelegerii de către membrii societății a obligațiilor ce decurg din locul pe care îl ocupă fiecare ins în diviziunea socială și ierarhică a muncii, din calitatea de cetățean, de component al unui organism colectiv de conducere, al unei comunități, al unei familii etc.

„În esență — după părerea exprimată de Miron Constantinescu — responsabilitatea este un raport de obligații, un sistem de relații (angajamente tacite, obligații mărturisite) între a) ins, cetățean, colectivitate; b) grup-cooperativă, asociație-societate... Cunoașterea și conștiința acestor relații reciproce este ceea ce numim **sîmțul răspunderii**”.

Responsabilitatea, ca cerință socială obiectivă precis formulată pentru fiecare tip de activitate și relație socială, sancționată juridic și etic, pe de o parte, și sîmțul sau mai exact **conștiința** responsabilității încredințate individului social sau asumate de el, pe de altă parte, — iată termenii în care se pune și problema creșterii responsabilității tuturor oamenilor muncii, îndeosebi a cadrelor de conducere față de valorile materiale

*) Nicolae Ceaușescu, „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate”, vol. 4, Editura politică, 1970, pag. 309.

și spirituale ale societății noastre socialiste, care aparțin producătorilor înșiși.

Responsabilitatea — expresie a conștiinței socialiste în acțiune

DINCOLO DE ORICE CONSIDERENTE teoretice, de principiu, indiscutabil necesare, problema responsabilității se pune în termenii acțiunii, ai practicii sociale cotidiene, ai perfecționării conducerii, planificării, organizării fiecărui domeniu de activitate economico-socială, ai creșterii gradului de funcționalitate și de eficiență a întregului sistem organizațional în scopul realizării obiectivelor concrete formulate în Directivalele Congresului al XI-lea cu privire la planul cincinal 1976—1980 și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României pe perioada 1981—1990.

Făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și trecerea treptată spre comunism se înscriu într-un continuum dialectic, jalonat de planurile cincinale de dezvoltare economico-socială a țării, ale căror prevederi exprimă în obiective precise necesitățile și posibilitățile creșterii economice și ridicării standardului de viață al populației în fiecare etapă.

Ne aflăm pe puntea de trecere de la un cincinal la altul. Experiența realizării ultimului cincinal — facilitată de marea întrecere națională a înfăptuirii sale înainte de termen — a demonstrat convingător că există o corelație semnificativă între performanțele activităților economice și creșterea conștiinței socialiste participative a maselor. În primul rând, creșterea conștiinței și a simțului responsabilității față de rezultatele muncii. Faptul că producția industrială globală a înregistrat în patru ani și jumătate un ritm mediu de creștere de circa 14 la sută, că ritmul creșterii produsului social este de 11,5 la sută față de 10,1 la sută cât prevedea cincinalul, iar venitul național sporește într-un ritm anual de 12,6 la sută față de 11—12 la sută cât fusese stabilit, reprezintă efecte materializate ale conștiinței socialiste în acțiune, ale simțului de responsabilitate a celor ce muncesc, a cadrelor mandatate cu funcții de conducere. Bilanțul pozitiv al realizării actualului cincinal, dovadă a caracterului său realist și mobilizator, este totodată o replică a faptelor dată atitudinilor rezervate și sceptice care au însoțit lansarea lui cu cinci ani în urmă. Viața a demonstrat încă o dată, cu putere, capacitatea partidului nostru, a clasei muncitoare de a asigura mersul înainte tot mai accelerat al economiei, științei și culturii românești, progresul neîntrerupt pe calea socialismului și comunismului, a bunăstării întregii noastre națiuni. Este o apreciere de valoare care înglobează în sine manifestarea nemijlocită a spiritului de responsabilitate socială și politică a constructorilor socialismului multilateral dezvoltat, a elementelor definitorii ale conștiinței socialiste, considerată, pe drept cuvânt, de partidul nostru ca forță motrice activă a edificării noii societăți.

Corelația dintre gradul de responsabilitate, pe de o parte, ritmurile și costurile dezvoltării noastre economico-sociale, pe de altă parte, se relevă ca semnificativă și influentă și sub celălalt aspect, al unor deficiențe, lipsuri, rămăneri în urmă, și pagube înregistrate de economia națională, asupra cărora a atras atenția Congresul al XI-lea și Plenara din iulie a.c. Or, neajunsurile — unele serioase — în organizarea și funcționarea întreprinderilor, întârzierea în înfăptuirea unor investiții, în punerea în funcțiune a unor întreprinderi noi, în realizarea producției și indicatorilor de eficiență ai acestora, conform studiilor tehnico-economice, în valorificarea superioară a resurselor materiale și umane ș.a. — nu pot fi separate, din punct de vedere causal, de deficiențele și fisurile din zona conștiinței profesionale și civice, din structura și orientarea spiritului de responsabilitate față de valorile materiale și spirituale ale societății noastre socialiste. Prezența, uneori chiar recidiva, aceluiași tipuri de lipsuri atestă că nu pe toată suprafața sistemului nostru social se manifestă același nivel ridicat de conștiință socialistă, de competență profesională, că sînt încă multe de făcut pentru ca ceea ce denumim participare de apartenență și responsabilitate de apartenență, specifice orînduirii socialiste, să se manifeste pretutindeni. În fiecare unitate socialistă, în toate colectivele de producători, pe tot traiectul sistemului organizațional cu aceeași intensitate și eficacitate economico-socială.

Iată de ce una dintre pirghiile principale de care depinde realizarea sarcinilor majore ale cincinalului 1976—1980 este fără îndoială cultivarea pe toate căile a spiritului de responsabilitate a cadrelor de conducere, a tuturor oamenilor muncii, implantarea în conștiința fiecărui cetățean a ideii că, în societatea noastră, cresc foarte mult semnificațiile și consecințele sociale colective ale muncii individuale, ale simțului de răspundere personală față de sarcinile încredințate. Într-o societate care își bazează existența și dezvoltarea pe principiile socialiste ale cooperării și colectivismului, responsabilitatea capătă dimensiunile unui factor de creștere a solidarității sociale în acțiunea co-

mună de înfăptuire a planului unic de dezvoltare economico-socială a țării, elaborat de partid cu sprijinul și cu participarea activă a producătorilor înșiși.

Așa cum s-a subliniat cu claritate în documentele Congresului al XI-lea, „Vastul program de dezvoltare a industriei socialiste prevăzut pentru cincinalul viitor impune măsuri ferme pentru organizarea pe baze științifice a producției și a muncii, întărirea ordinii și a disciplinei, a spiritului de răspundere în toate sectoarele, pentru continuă perfecționare a activității ministerelor, centralelor și întreprinderilor”. Ridicarea întregii munci de conducere, planificare, organizare și control la nivelul cerințelor complexe, actuale și de perspectivă, ale dezvoltării întregii economii naționale, așezarea ei consecventă pe baze științifice oferă un vast teren de afirmare a spiritului de responsabilitate a cadrelor, cere sporirea exigenței față de performanțele activității de conducere, creșterea competenței și a orizontului lor politico-ideologic.

Ca expresie esențială a conștiinței socialiste militante, revoluționare, spiritul de responsabilitate al cadrelor de conducere este rezultanta împletirii dintre cunoștințe de specialitate, experiență profesională și convingerile social-politice comuniste. Conștiința politică orientează și fructifică competența profesională, iar aceasta transpune în practică exigențele și obiectivele politicii partidului, asigură soluționarea la timp, eficientă a tuturor problemelor pe care le ridică dezvoltarea economiei noastre naționale, a învățămîntului, științei și culturii.

Ridicarea considerabilă a spiritului de responsabilitate a cadrelor de conducere și a tuturor membrilor societății noastre este obiectiv determinată de sporirea continuă a patrimoniului de valori materiale și spirituale, a fondurilor investite pentru dezvoltarea economică, pe baza tehnologiilor moderne foarte costisitoare, cât și pentru dezvoltarea serviciilor publice, a sectorului social și cultural.

Obținerea volumului și calității valorilor scontate din investițiile de resurse materiale și umane făcute angajează în cel mai înalt grad spiritul de responsabilitate al cadrelor, al masei muncitoare. În acest sens, așa cum subliniază documentele de partid, sînt necesare intensificarea ritmurilor de execuție a investițiilor începute, recuperarea restanțelor, respectarea cu rigurozitate a termenelor de punere în funcțiune la toate obiectivele prevăzute în plan, mai buna organizare a muncii pe șantiere, livrarea la termenele contractuale a mașinilor și utilajelor tehnologice, grija pentru pregătirea forței de muncă necesare și ridicarea calificării acesteia. În unitățile economice, rămîn prioritare obiectivele realizării și depășirii planului la toți indicatorii, recuperarea restanțelor la producția fizică, realizarea de economii și reducerea costurilor de producție, în special prin micșorarea considerabilă a consumurilor specifice, prin creșterea productivității muncii.

Îndeplinirea marilor sarcini ale cincinalului viitor, cincinal al revoluției științifico-tehnice, este strîns legată de realizarea unui comerț exterior dinamic și eficient, de participarea și mai activă la schimburile și cooperarea economică internațională, ceea ce impune manifestarea unui accentuat spirit de răspundere pentru nivelul calitativ și gradul de competitivitate al produselor noastre. O mare atenție se cere acordată gospodării resurselor valutare destinate importurilor, calității produselor importate. De asemenea, se impune a valorifica cu mai mult spirit de răspundere potențialul creației tehnico-științifice românești, care și-a dovedit în atîtea ramuri forța și originalitatea.

Practic nu există domeniu, sferă mai largă sau mai restrînsă a activității economice, tehnico-științifice, culturale în care spiritul de responsabilitate, ca expresie majoră a conștiinței socialiste și a spiritului revoluționar, să nu aibă de spus un cuvînt hotărîtor. În viziunea partidului nostru afirmarea revoluției tehnico-științifice, în genere orientarea spre modernizare și eficiență economică, se cere realizată o dată cu afirmarea hotărîită a spiritului revoluționar, a conștiinței socialiste militante, a responsabilității politice și etice a cadrelor de partid și de stat, a tuturor celor ce muncesc. „**Transpunerea în viață a obiectivelor mărețe înscrise în planul cincinal 1976—1980 — după cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — cere din partea tuturor o activitate intensă, susținută, muncă disciplinată, spirit de răspundere, o preocupare de zi cu zi pentru organizarea superioară a muncii, măsuri ferme pentru punerea cît mai largă în valoare a rezervelor și posibilităților existente în fiecare județ, în fiecare oraș și comună, în fiecare întreprindere și loc de muncă**”²⁾.

Funcția „profilactică” a responsabilității

ÎN MOD FIRESIC, sensul juridico-administrativ al noțiunii de responsabilitate pune accentul pe sistemul de sancțiuni și recuperări pentru cazurile de încălcare a normelor și dispozi-

Petru PINZARU

²⁾ Nicolae Ceaușescu. „Cuvîntare la Plenara comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român și Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României din 21—22 iulie 1975”.

Corelația produs social — cheltuieli materiale — venit național

PORNIND de la faptul că progresul economic și social al țării nu poate avea loc decât pe baza dezvoltării continue a forțelor de producție, Partidul Comunist Român pune un accent deosebit pe crearea unor condiții care să determine creșterea permanentă și în ritmuri rapide a produsului social și a venitului național. Făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate și crearea condițiilor pentru edificarea comunismului în România — obiectiv fundamental al etapei următoare de dezvoltare a țării noastre — ca și asigurarea unei înalte eficiențe, reclamă, ca o cerință majoră, realizarea unor asemenea corelații în evoluția indicatorilor respectivi încât să permită creșterea puterii economice a țării, sporirea arușiei naționale și ridicarea sistematică a nivelului de trai al populației. apropiere

statului nostru de nivelul țărilor dezvoltate din punct de vedere economic. Aceasta presupune ca, în cadrul corelațiilor respective, ritmul de creștere a venitului național să devanseze ritmul de creștere a produsului social în toate ramurile producției materiale, și nu numai într-una sau alta, indiferent de ponderea pe care acestea o au în crearea și creșterea venitului național.

Cu alte cuvinte, aceasta înseamnă că, în cadrul evoluției rapide a produsului social, creșterea fondului de înlocuire (a cheltuielilor materiale de producție) să înregistreze un ritm mai lent decât creșterea venitului național și, implicit, decât a produsului social, astfel încât, de la o perioadă la alta, la aceeași mărime a cheltuielilor materiale de producție să se obțină o mărime sporită de venit național.

Dinamica unor indicatori sintetici

ȚINÎND SEAMA de influențele multiple ale reducerii cheltuielilor materiale asupra corelației dintre creșterea produsului social și cea a venitului național, în planul cincinal 1971—1975 s-a prevăzut — pentru prima oară în anii de conducere planificată — o creștere mai rapidă a venitului național în comparație cu cea a produsului social. Pentru cincinalul 1976—1980 se prevede continuarea consecventă a acestei orientări. Elocvente în acest sens sînt datele tabelului nr. 1, în care se prezintă dinamica produsului social, a cheltuielilor materiale și a venitului național pe ansamblul economiei și pe principalele ramuri. Analiza acestor date scoate în evidență, în primul rînd, creșterea sistematică și în ritmuri înalte a produsului social și venitului național. Astfel, se prevede ca față de anul 1975, în 1980 produsul social să crească cu 54% (înregistrînd un ritm mediu anual de 9%), venitul național cu 65% (ritm mediu anual de 10,55%), în timp ce fondul de înlocuire (cheltuielile materiale) urmează să crească cu 45% (ritm mediu anual 7,8%). Este de remarcă că aceste ritmuri înalte se prevăd a fi realizate în toți anii cincinalului.

Un alt aspect important ce se desprinde din analiză constă în aceea că în toate

ramurile menționate ritmul mediu anual de creștere, și implicit dinamica produsului net, devansează în mod sistematic pe cele ale produsului global și cheltuielilor materiale ale acestor ramuri (exceptînd agricultura în anul 1976). Se observă, totodată, că acest coeficient de devansare este mai ridicat în industrie (1,105 față de 1,063 în construcții, 1,024 în transporturi și telecomunicații și 1,017 în agricultură).

În sfîrșit, este de remarcă că la nivelul economiei naționale se combină influențele specifice ale tuturor ramurilor producției materiale, **îndeosebi cele ale industriei**, care, și din acest punct de vedere, deține un rol hotărîtor. Ea va contribui în cea mai mare măsură la crearea produsului social și venitului național (în 1980, de pildă, industria va produce circa 71,0% din produsul social și 68,6% din venitul național, față de 65,9% și respectiv 61,8% în 1975). De asemenea, ea va înregistra cele mai înalte ritmuri de creștere: față de anul 1975, în 1980 produsul global al industriei va crește cu 65,8% (ritm mediu anual de 10,65%), iar produsul net cu 83,3% (ritm mediu anual de 12,9%): în 1980 produsul global al acestei ramuri va devansa dinamica produsului social cu un coeficient de 1,077, iar produsul net va devansa dinamica venitului național cu coeficientul de 1,110. Toate acestea vor face ca ritmu-

rile ridicate de creștere ale produsului social și venitului național să fie în cea mai mare măsură determinate de industrie. Drept rezultat, aceste ritmuri sînt foarte apropiate de ritmurile creșterii produsului global și ale produsului net create în industrie.

Evoluția cheltuielilor materiale

PENTRU A NE FORMA o imagine cît mai completă asupra tendinței în evoluția cheltuielilor materiale comparativ cu dinamica produsului social și a venitului național, este necesar ca, în afară de **ritmurile** de creștere a acestor indicatori, să se țină seama și de evoluția **greutății specifice** a cheltuielilor materiale în produsul social. Ritmurile diferențiate de creștere a cheltuielilor materiale și produsului net ale diferitelor ramuri ale producției materiale determină anumite proporții ce se oglindesc în structura materială și valorică a produsului social total și a produsului global al ramurilor respective. În legătură cu aceste proporții, prezintă interes deosebit analiza evoluției **greutății specifice** a cheltuielilor materiale în produsul social și în produsul global al ramurilor producției materiale, cît și tendința generală a acestei evoluții, în perioada 1975—1980 (tabelul nr. 2).

Datele din tabel evidențiază faptul că atît pe fiecare ramură a producției materiale cît și pe ansamblul economiei naționale, evoluția **greutății specifice** a cheltuielilor materiale este influențată în mod direct de evoluția ritmului mediu anual de creștere și a dinamicii acestora. Ca urmare, tendințele principale menționate în evoluția dinamicii cheltuielilor materiale în ramurile producției materiale în perioada 1976—1980 sînt valabile și pentru evoluția **greutății specifice** a cheltuielilor materiale în produsul global al acestora. Totodată, ținînd seama de ponderea deosebit de importantă a industriei în cadrul ramurilor producției materiale, evoluția **greutății specifice** a cheltuielilor materiale în produsul global al acestei ramuri determină în mare măsură evoluția **greutății specifice** a cheltuielilor materiale pe ansamblul economiei naționale, imprimînd, ca tendință generală, micșorarea acesteia pe întreaga perioadă analizată: astfel, în 1980 se prevede ca ponderea cheltuielilor materiale în produsul social total să scadă la 53,8% față de 57,4% în 1975.

Studierea dinamicii cheltuielilor materiale și a **greutății specifice** a acestora în

Tabelul nr. 1

Dinamica produsului social (1), cheltuielilor materiale (2) și a venitului național (3) (calculată în prețuri comparabile 1963) (în %)

		1974		1965		1974		1980		Ritm mediu anual de creștere	Coeficient de devansare rd. 3 rd. 1	
		1950		1974		1970		1975			1974 1980	
		1951—1974	1971—1974	1976—1977	1978—1980	1974	1980					
Total sfera	1	947,0	229,0	151,0	153,9	9,82	10,85	9,0				
producției ma-	2				145,5	9,90	10,50	7,8				
teriale	3	931,0	225,0	155,0	165,2	9,75	11,57	10,55	0,983	1,073		
- Industrie	1	1700,0	274,0	159,0	165,8	12,55	12,30	10,65				
	2				154,2	11,80	11,57	9,05				
	3	2200,0	304,0	167,0	183,3	13,75	13,72	12,9	1,294	1,105		
- Construcții	1	1400,0	215,0	129,0	139,0	11,62	6,57	6,8				
	2				133,3	11,85	6,35	5,92				
	3	1300,0	232,0	131,0	147,8	11,30	7,00	8,12	0,929	1,063		
- Agricultură	1	293,0	148,0	134,0	121,3	4,60	7,60	3,95				
	2				119,4	6,50	9,15	3,60				
	3	213,0	126,0	130,0	123,4	3,20	6,80	4,3	0,727	1,017		
- Transporturi și telecomunicații	1	887,0	205,0	135,0	141,3	9,52	7,80	7,15				
	2				137,4	7,85	6,57	6,55				
	3	1300,0	223,0	144,0	144,7	11,30	9,53	7,67	1,466	1,024		

produsul social (global) ne permite să formulăm unele considerații cu caracter concludiv.

În primul rînd, avîndu-se în vedere mișcarea contradictorie a celor două elemente ale produsului social, este necesar ca în analiza corelațiilor dintre produsul social, cheltuielile materiale și venitul național să se ia în considerare atît **dinamica creșterii** produsului social, cheltuielilor materiale și venitul național, cît și **greutatea specifică** a acestora din urmă în produsul social (global) în toate ramurile producției materiale și nu numai pe ansamblul economiei naționale ori într-o ramură sau alta.

În al doilea rînd, este de remarcă că, atît pe ansamblul economiei naționale, cît și pe fiecare ramură a producției materiale, dinamica produsului social (global) este determinată de dinamica cheltuielilor materiale și a venitulului național, bineînțeles corectată cu greutatea specifică a acestora în produsul social (global). Analiza dinamicii cheltuielilor materiale scoate în evidență că nu în toate cazurile aceasta este asemănătoare, ca ritm, cu dinamica produsului global (social).

Dintre situațiile posibile, menționăm, înainte de toate, situația **cînd ritmul de creștere a cheltuielilor materiale este mai lent decît ritmul de creștere a produsului net** (venitului național). În situația enunțată, **greutatea specifică** a cheltuielilor materiale în produsul global al ramurii respective **poate influența în mod diferit** evoluția acestuia din urmă. Astfel, dacă ponderea cheltuielilor materiale este mai mică

în fine, o altă situație posibilă constă în aceea că **ritmul de creștere a cheltuielilor materiale este egal cu cel al produsului net** (venitului național), ceea ce a determinat ca, indiferent de ponderea celor două elemente componente în produsul global, acesta din urmă să crească în același ritm cu cheltuielile materiale și produsul net.

Ni se pare îndreptățit să adăugăm, în încheierea acestor considerații, că **existența unei ponderi mai mici a cheltuielilor materiale decît a produsului net într-o anumită ramură nu înseamnă, prin sine însăși, realizarea unei corelații satisfăcătoare în sensul amintit mai sus**, după cum o pondere ridicată a cheltuielilor materiale nu împiedică produsul net să crească mai rapid decît produsul global din ramura respectivă. Acest lucru țese îndeosebi în evidență dacă analizăm dinamica produsului global, cheltuielilor materiale și produsului net comparativ cu evoluția ponderii ultimilor doi indicatori în produsul global, calculată în prețuri curente, în perioada 1951—1974. De pildă, în agricultură deși ponderea cheltuielilor materiale este mai redusă, cunoscînd o creștere mai lentă decît în cițiva ani de un ritm mai rapid de creștere a produsului net comparativ cu ritmul creșterii produsului global al ramurii. Situația se prezintă invers în industrie unde, deși ponderea cheltuielilor materiale este mai ridicată, ritmul de creștere a produsului net a devansat pe cel al produsului global din ramura respectivă.

Toate acestea ne permit să tragem con-

serie de factori care influențează în direcția creșterii într-un ritm mai lent a produsului social în comparație cu venitul național și, pe această bază, a reducerii greutății specifice a cheltuielilor materiale. Să ne oprim, pe scurt, asupra lor.

În direcția sporirii mai accentuate a ritmurilor de creștere a venitului național acționează în primul rînd **economisirea resurselor de materii prime, materiale, combustibil, energie electrică etc.**, acțiune ce presupune, în principal: micșorarea consumurilor specifice de materiale; folosirea mai completă a lor prin reducerea deșeurilor și rebuturilor; valorificarea din ce în ce mai înaltă a acestor materiale, prin prelucrarea lor superioară, în vederea obținerii unei valori cît mai mari pe unitatea de materiale supusă prelucrării; folosirea repetată a materialelor (metale vechi, cauciuc etc.); extinderea folosirii materialelor noi și a celor înlocuitoare, create îndeosebi de chimia modernă etc.

O influență similară exercită, de asemenea, **îmbunătățirea continuă a folosirii fondurilor fixe**. Economia în consumul mijloacelor de producție, cît și folosirea lor rațională, acționează în direcția reducerii cheltuielilor materiale, a investițiilor sau a fondurilor fixe pe unitatea de produs, sau de venit național, permițînd obținerea unei cantități sporite de produse din același volum al cheltuielilor materiale. În ipoteza că alți factori rămîn neschimbați, economia în consumul mijloacelor de producție și folosirea lor eficientă conduce la devansarea dinamicii volumului fizic al produsului social de către cea a venitului național. Datele tabelului nr. 3, care prezintă dinamica produsului social (global), venitului național (produsul net), investițiilor și fondurilor fixe, pe ansamblul economiei și pe principalele sale ramuri, scot în evidență tendința de îmbunătățire a eficienței economice a producției sociale, de ameliorare sensibilă a unora dintre corelațiile de bază ce caracterizează procesul creșterii, de ridicare a gradului intensiv al reproducției socialiste în perioada 1976—1980 comparativ cu cele două cincinale anterioare.

Astfel, investițiile specifice pentru obținerea unei unități de venit național se vor reduce de la 1,155 în cincinalul 1966—1970 la 0,910 în cincinalul următor. Tendințe pozitive înregistrează și celelalte corelații: în timp ce în cincinalul 1966—1970 cheltuielile materiale specifice, cît și fondurile fixe specifice pentru obținerea unei unități de venit național au înregistrat valori supraunitare (1,048 respectiv 1,041) — ceea ce a determinat și creșterea ponderii cheltuielilor materiale în produsul social — în perioada 1976—1980 coeficienții respectivi se vor îmbunătăți, devenind subunitari (0,932 respectiv 0,996).

Reducerea cheltuielilor materiale (în cazul folosirii prețurilor curente) este influențată și de **ieftinirea mijloacelor de producție**, ca urmare a creșterii productivității muncii.

Trebuie remarcă că, în funcție de intensitatea progresului tehnic în diferitele ramuri, cît și de particularitățile acestora, economisirea cheltuielilor materiale, ieftinirea mijloacelor de producție etc. pot influența în mod diferit reducerea cheltuielilor materiale, fiecare dintre acești factori avînd o intensitate ce variază de la ramură la ramură și de la o perioadă la alta. De pildă, în ramurile industriei extractive o importanță deosebită prezintă reducerea cheltuielilor materiale legată de consumul fondurilor fixe productive. În majoritatea ramurilor prelucrătoare, economisirea și valorificarea superioară a resurselor de materii prime și materiale ocupă un loc principal, fără însă a se neglija nici econo-

Tabelul nr. 2

Greutatea specifică a cheltuielilor materiale în produsul social (global) prețuri comparabile 1963 - în % -

	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Total sfera producției materiale	57,4	56,9	56,3	55,7	55,0	53,8
Industrie	60,0	59,2	58,6	57,7	56,8	55,4
Construcții	60,8	60,6	60,1	59,7	59,2	58,0
Agricultură	52,0	52,4	51,7	51,5	51,2	50,7
Transporturi și telecomunicații	46,3	45,6	45,4	45,1	44,7	44,5

decît ponderea produsului net, atunci dinamica produsului net devansează pe cea a produsului global.

La rezultate similare ajungem în situația în care ponderea cheltuielilor materiale ar fi egală cu cea a produsului net.

În cazul în care greutatea specifică a cheltuielilor materiale este mai mare decît cea a produsului net, corelația dintre dinamica creșterii produsului social și cea a venitului național rămîne favorabilă numai în măsura în care acest fapt nu va anula efectele pozitive determinate de creșterea într-un ritm mai lent a cheltuielilor materiale. În asemenea situație și-au spus cuvîntul, în ultimă instanță, decalajele dintre ritmurile de creștere ale celor două elemente componente ale produsului global din ramurile respective.

O situație inversă celei prezentate este caracterizată prin **creșterea într-un ritm mai accelerat a cheltuielilor materiale decît ritmul de creștere a produsului net**. În asemenea situație, decalajele între ponderile cheltuielilor materiale și produsului net și cele dintre ritmurile de creștere a celor două elemente componente ale produsului global determină evoluția corelației analizate.

cluzia că, după părerea noastră, **mărimea ponderii cheltuielilor materiale într-o anumită ramură poate constitui un criteriu general de apreciere a eficienței activității economice numai în măsura în care această este analizată în strînsă corelație cu ritmurile de creștere a produsului global, cheltuielilor materiale și produsului net din ramura respectivă.**

Factori de influență

ASUPRA CORELAȚIEI dintre creșterea produsului social, cheltuielilor materiale și venitului național — și, implicit, asupra evoluției ponderii cheltuielilor materiale — influențează anumiți factori cu acțiuni în diferite sensuri; cunoașterea acestora, cît și a influenței lor prezintă o însemnătate deosebită pentru reducerea cheltuielilor materiale.

a) Unul din factorii cei mai importanți care acționează direct asupra acestor indicatori este **creșterea productivității muncii sociale**, ca urmare a progresului tehnic. Dacă avem în vedere cheltuielile materiale, este de notat că, sub acțiunea creșterii productivității muncii sociale, există o

Tabelul nr. 3

Cheltuieli materiale, investiții și fonduri fixe specifice ce revin pentru obținerea unei unități de venit național (produs net) (în %)

	Perioada	Total	Indu- strie	Con- struc- ții	Agricul- tura	Transpor- turi și teleco- munica- ții
Cheltuieli mate- riale specifice pen- tru obținerea unei unități de venit na- țional	1970/1965	1,048	0,945	0,943	1,134	0,981
	1974/1970	0,974	0,952	0,985	1,031	0,937
	1980/1975	0,932	0,905	0,940	0,983	0,977
Investiții specifice pentru obținerea unei unități de venit na- țional	1970/1965	1,155	0,907	1,119	1,724	1,242
	1974/1970	0,970	0,966	1,200	0,948	1,007
	1980/1975	0,910	0,810	0,896	1,147	1,236
Fonduri fixe speci- fice pentru obține- rea unei unități de venit național	1970/1965	1,041	1,022	0,989	1,381	0,961
	1974/1970	0,916	0,958	1,282	1,100	0,972
	1980/1975	0,996	0,955	1,125	1,249	0,981

miile legate de utilizarea mai bună a fondurilor fixe. Paralel cu acestea, în ramurile care produc obiecte ale muncii și mijloace de muncă, în condițiile creșterii neconținute a productivității muncii, pe baza progresului tehnic, un accent sporit se pune pe reducerea simțitoare a valorii acestor mijloace de producție, cât și pe îmbunătățirea continuă a calității lor.

b) Un alt factor îl constituie **schimbările structurale. În cadrul acestora, schimbările în structura pe ramuri a economiei naționale, cât și în interiorul ramurilor** au un rol primordial. Influența acestui factor se exprimă în modificările care au loc în greutatea specifică a fiecărei ramuri în produsul social, fondul de înlocuire și venitul național. În acest sens, este de menționat că sporirea într-un ritm mai rapid a greutății specifice a industriei și construcțiilor în cadrul sferei producției materiale, a construcțiilor de mașini, chimiei, energiei electrice în cadrul industriei etc., cu alte cuvinte, a ramurilor în care ponderea cheltuielilor materiale este mai ridicată, acționează în direcția sporirii mai rapide a fondului de înlocuire și a produsului social în comparație cu venitul național.

Modificări importante în structura valorică a produsului social și venitului național pot fi exercitate și de **ritmurile diferite de creștere ale diferitelor elemente ale produsului social și îndeosebi dintre ritmul de sporire a producției ramurilor producătoare de mijloace de producție și cel al ramurilor producătoare de bunuri de consum.**

Examinând influențele modificărilor structurale asupra creșterii greutății specifice a cheltuielilor materiale în produsul social, nu trebuie să considerăm, după părerea noastră, că aceasta ar avea un caracter absolut. În această ordine de idei, este important de menționat că schimbarea structurii economiei naționale în favoarea ramurilor care au un volum ridicat de cheltuieli materiale, — de pildă, industria — însoțită de o reducere a consumurilor de materiale conduce la o micșorare a greutății specifice a cheltuielilor materiale în produsul social. În același sens acționează și schimbările intervenite în structura industriei prin crearea și dezvoltarea unor ramuri și subramuri prelucrătoare noi, a unor produse mai complexe, cu un grad ridicat de tehnicitate, care permit o valorificare superioară a materialelor și obținerea unei producții nete sporite. Desigur că în aceste cazuri influența este inversă, adică în direcția creșterii mai rapide a volumului fizic al venitului național în comparație cu produsul social. Acest lucru este demonstrat de evoluția modificărilor în structura pe ramuri a economiei naționale, cât și a influenței acestora asupra corelației dintre ritmurile de creștere a celor trei indicatori, în cursul cincinalului 1976—1980, pe principalele ramuri ale producției materiale și pe ansamblul economiei naționale. Dacă ne referim, de pildă, la industrie, este de menționat că deși schimbările de structură se accentuează în favoarea acestei ramuri, totuși greutatea specifică a cheltuielilor materiale în produsul global al ramurii exprimată în prețuri constante, se prevede să scadă.

c) Corelația dintre ritmul de creștere a produsului social, cheltuielilor materiale și venitului național se află și sub incidența **schimbărilor organizatorice.** Dezvoltarea rapidă a forțelor de producție, amploarea fără precedent a diversificării producției, ca și creșterea complexității produselor — îndeosebi a mașinilor și instalațiilor — ca rezultat al progresului tehnic, implică accentuarea diviziunii sociale a muncii, a-

pariția de noi ramuri și subramuri. Pe această bază, are loc specializarea întreprinderilor în fabricarea anumitor produse sau subsansamble, ceea ce întărește cooperarea între întreprinderi și determină intensificarea circuitului mijloacelor de producție între diferitele întreprinderi și ramuri. Situația respectivă provoacă sporirea elementelor de înregistrare repetată*) a cheltuielilor materiale în volumul valoric al produsului social, fără însă a influența asupra volumului material al acesteia. Specializarea și cooperarea între întreprinderi nu influențează cu nimic mărimea venitului național, întrucât acesta nu conține înregistrări repetate. Creșterea înregistrărilor repetate determinată de adâncirea specializării și cooperării acționează în direcția creșterii mai rapide a volumului valoric al produsului social în comparație cu venitul național. În mod corespunzător crește greutatea specifică a cheltuielilor materiale în produsul social. Dimpotrivă, creșterea concentrării producției în întreprinderile mari, combinarea și comasarea întreprinderilor, care înlătură în mare măsură înregistrările repetate ale cheltuielilor materiale, acționează în direcția frînării creșterii mai rapide a produsului social față de venitul național, în prețuri curente.

d) O influență marcantă asupra corelației dintre creșterea produsului social, cheltuielilor materiale și venitului național o exercită **sistemul de prețuri.** O dată cu creșterea productivității muncii, care are loc permanent, valoarea produselor scade. Schimbarea prețurilor, ca expresie bănească a valorii, nu are loc o dată cu schimbarea acesteia, ci la perioade mai mari. În condițiile creșterii productivității muncii, are loc, astfel, o mișcare diferită pe intervale, a valorii și a prețurilor, acestea din urmă neținând pasul cu scăderea valorii. În situațiile când prețurile se abat simțitor de la valoare, această mișcare diferită poate constitui o cauză principală care să nu facă posibilă reflectarea reală a mișcării produsului social, cheltuielilor materiale și venitului național și deci ritmurile de creștere a acestor indicatori, care sînt calculați pe baza prețurilor ce nu reflectă pe deplin valoarea, să nu exprime corelații reale între ele. Datorită aceluiași cauze apar și neconcordanțele între ponderea cheltuielilor materiale

calculată în prețuri curente și cea calculată după valoare. Ținând seama de aceasta, la anumite intervale de timp, organele de planificare efectuează reorganizarea prețurilor, punându-se de acord prețurile de livrare cu modificările intervenite în productivitatea muncii în diferitele ramuri ale economiei.

e) În fine, alături de factorii menționați mai sus, asupra corelațiilor amintite acționează și **dezvoltarea relațiilor economice externe,** adîncirea specializării și cooperării între țara noastră și alte țări.

★

CELE EXAMINATE scot în evidență, așadar, importanța cu totul aparte a creșterii productivității muncii sociale, ca factor al sporirii mai rapide a venitului național în toate ramurile producției materiale și, pe această bază, a micșorării ponderii cheltuielilor materiale. Dar, așa cum s-a desprins în cursul analizei, există și alți factori care acționează în diferite sensuri asupra raportului dintre cheltuielile materiale și produsul social și respectiv dintre venitul național și produsul social. Intensitatea cu care acționează toți acești factori — inclusiv cei privind creșterea productivității muncii sociale — într-o anumită ramură determină accelerarea sau încetinirea ritmului de creștere a produsului net în comparație cu cel al produsului global și, respectiv, dacă greutatea specifică a cheltuielilor materiale în produsul global scade sau crește. La nivelul economiei naționale se combină influențele specifice ramurilor, îndeosebi ale aceleora care au o pondere mai mare în crearea și creșterea produsului social, cheltuielilor materiale și venitului național. Toate acestea subliniază importanța și necesitatea **studierii situațiilor concrete din fiecare etapă și ramură,** pentru ca atât în activitatea de planificare a economiei socialiste cât și în cea de analiză, să se țină seama de **intensitatea tuturor factorilor** care influențează asupra corelației dintre creșterea produsului social, cheltuielilor materiale și venitului național.

dr. Vasile M. POPESCU

C.S.P.

*) Aceste înregistrări repetate se referă la industrie, unde produsul global se determină pe baza metodei de întreprindere.

AMPLA ACȚIUNE desfășurată pentru îndeplinirea cincinalului înainte de termen ridică în fața activității de investiții cerințe sporite, în primul rînd de scurtare a termenelor în care noile obiective economice se află în perioada de construcție. Realizarea în bune condițiuni a programelor de investiții prevăzute pentru acest an și în continuare pentru perioada 1976—1980 fac necesară o sporire a aportului și o perfecționare a colaborării tuturor factorilor implicați — constructor, beneficiar, proiectant, furnizor de utilaje tehnologice — pentru ca pe șantiere noile capacități să fie puse la termen în funcțiune, la parametrii prevăzuți.

În 1975, realizări superioare anului trecut

ORGANIZAREA și pregătirea în condiții superioare a investițiilor acestui an — sub aspectul asigurării documentațiilor și contractării utilajelor, precum și unei mai strînse colaborări între toți factorii participanți în mod direct la procesul investițional, a permis ca pe primele 9 luni din acest an, realizarea planului de investiții să fie mai bună în comparație cu perioada corespunzătoare a anului trecut (tabelul). Totodată, în acest an s-a înregistrat o creștere cu mai mult de 1/5 a volumului total de investiții realizat față de aceeași perioadă din anul precedent.

Pentru obținerea acestor rezultate, pe un număr mare de șantiere s-au utilizat metode înaintate de organizare a activității de construcții, soluții constructive moderne, s-a acționat pentru o aprovizionare ritmică cu materiale și prefabricate, a fost extinsă munca retribuită în acord global și lucrul în două sau chiar trei schimburi, s-a accentuat sprijinul beneficiarilor de investiții prin corelarea mai bună a aducerii utilajelor pe șantiere cu lucrările de construcții și prin participarea mai activă la montajul unor utilaje, instalații și echipamente.

Toate aceste măsuri au determinat ca, pe multe șantiere, realizarea planului să se desfășoare ritmic și în peste 2/3 din numărul lor să fie depășite substanțial sarcinile planificate. Printre acestea se numără șantierul Centralei electrice de termolice București-Vest, unde prin

strînsa colaborare a beneficiarului cu executantul și furnizorul au fost depășite sarcinile perioadei, realizîndu-se la total investiții încă de la 31 august a.c. 78,5% din planul anual. Pot fi amintite și lucrările desfășurate în cadrul etapei a III-a de la întreprinderea de prelucrare a aluminiului Slatina, unde a fost realizat 79,4% din planul anual încă de la 1 septembrie a.c. De asemenea, în cadrul Combinatului petrochimic Borzești, la instalația de cauciuc poliizoprenic, a fost realizat 71,4% din planul anual cu mai mult de o lună înainte de sfîrșitul trimestrului. Și acestea nu sînt decît cîteva exemple...

Faptul că pe anumite șantiere nu s-au îndeplinit sarcinile planificate arată că există încă unele lipsuri și neajunsuri în

Realizarea planului de investiții (%)

	La 30 sept. 1974	La 30 sept. 1975
Total investiții realizate	100	122
din care:		
• construcții-montaj	100	116

pregătirea și organizarea activității. Aceste nerealizări diminuează depășirile obținute pe alte șantiere, conduc la prelungirea duratelor de execuție, periclitează darea în exploatare la termen a unor capacități. Astfel, rămîneri în urmă pot fi consemnate pe șantierul „Deschiderea și punerea în exploatare a carierei de lignit Jilt”, județul Gorj (59% realizări din planul pe 8 luni și 38,1% din planul anual la 31 VIII a.c.), la întreprinderea de feroaliaje Tulcea (67%

realizări din planul pe 8 luni și 48,4% din planul anual de investiții), la Instalația de amoniac și acid azotic de la Combinatul de îngrășăminte chimice Tg. Mureș (60,1% realizări din planul pe 8 luni și 39,5% din planul anual). Șantierele principale cu realizări sub cele planificate se localizează în mod deosebit la ministerele: Energiei Electrice, Industriei Metalurgice, Industriei Chimice, Agriculturii și Industriei Alimentare.

Timpul scurt rămas pînă la sfîrșitul anului impune intensificarea eforturilor tuturor factorilor care acționează în investiții, dar în primul rînd a organizațiilor de construcții și a furnizorilor de utilaje, pentru recuperarea grabnică a tuturor restanțelor și realizarea integrală a investițiilor pe acest an. Astfel, dacă pînă acum ritmul mediu lunar de execuție a fost de 7,85% din planul anual, în aceste ultime 3 luni se impune o creștere medie lunară de aproape 10%.

Accelerarea punerilor în funcțiune — obiectiv central

EFORTUL investițional pe care-l face poporul nostru vizează, numai în acest an, darea în producție — conform prevederilor — a unui număr de peste 700 de capacități de producție industriale și agrotehnice. Cea mai mare parte a acestora a fost dată în exploatare — total sau parțial, datorită acțiunilor conjugate ale beneficiarilor, proiectanților, constructorilor și furnizorilor de utilaje.

Preocuparea susținută, încă din anul trecut, pentru pregătirea temeinică a condițiilor de realizare ritmică a planului, pentru rezolvarea înainte de începerea anului de plan a neconcordanțelor dintre termenele de livrare a utilajelor propuse de furnizori și cele impuse de corelarea cu necesitățile de punere în funcțiune și-au pus amprenta asupra felului în care s-a realizat în acest an punerea în funcțiune față de anul precedent. **Comparativ cu perioada corespunzătoare din 1974, în primele 9 luni din acest an s-au dat în funcțiune un plus de 50 de capacități de producție. Printre acestea, un număr de 22 de capacități au fost puse în funcțiune în devans.**

Merită a fi relevată în mod deosebit contribuția colectivelor de constructori, beneficiari și furnizori de utilaje care printr-o cooperare susținută pe tot parcursul realizării lucrărilor au dat în funcțiune, cu luni de zile mai înainte, unele capacități de producție cum sînt: capacitatea de instalații de foraj pusă în funcțiune la întreprinderea „1 Mai” Ploiești cu 7 luni mai devreme față de termenul planificat, o capacitate parțială, pusă în funcțiune cu 8 luni mai înainte la întreprinderea de piese turnate Cimpina, capacitatea de țesături tip bumbac crude, pusă în funcțiune cu 3—5 luni mai devreme la întreprinderea textilă „Bucegi” — Pucioasa ș.a.

Cu toate succesele incontestabile obți-

nute, trebuie spus însă, că, față de planul pe întreg anul 1975, sarcinile de punere în funcțiune care au mai rămas pentru trimestrul IV sînt mari și impun o concentrare de mijloace și de efort din partea tuturor factorilor responsabili, la toate nivelurile, pentru înlăturarea neajunsurilor și greutăților pe care le întîmpină colectivele de pe unele șantiere de construcții și montaj. Mai sînt de pus în funcțiune în perioada ce a mai rămas un număr însemnat de capacități de producție, din care unele erau planificate să intre în funcțiune în perioada de pînă la 30 septembrie a.c. Este adevărat că circa jumătate din acestea din urmă sînt realizate într-o fază avansată, dar se ridică încă unele probleme la fiecare, atît sub aspectul realizării unor volume de construcții și instalații, cît mai cu seamă sub cel al livrării, montării și remedierii unor defecțiuni la utilajele tehnologice.

Nepunerea la termen în funcțiune a capacităților de producție a imobilizat importante fonduri materializate în construcții executate și utilaje montate, care, pentru un motiv sau altul, n-au fost conectate la circuitul productiv. De exemplu, faptul că la întreprinderea de ferite Urziceni nu s-a dat în funcțiune în august a.c. o capacitate de producție a cauzat pînă la 1 octombrie a.c. o pierdere de producție de 2 mil. lei. De asemenea, neluarea din timp a tuturor măsurilor ce se impuneau pentru primirea la termen a tuturor utilajelor și aparatelor din țară și din import și a întîrzierilor la lucrările de construcții și montaj a cauzat întîrzieri de 6 luni la o capacitate și de 4 luni la altă capacitate similară privind turnarea continuă la Combinatul siderurgic Galați, fapt ce a provocat pierderea unui important volum de producție, fără a socoti consecințele negative asupra procesului de producție al beneficiarilor.

O pondere ridicată a unor astfel de situații se localizează în special la Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini care are, pe de o parte, numărul cel mai mare de capacități nepuse în funcțiune cu termene pînă la 30 septembrie a.c. și, pe de altă parte, obiective de investiții la care nu s-au rezolvat toate problemele care să asigure punerea în funcțiune, deși au termene în trimestrul IV a.c.

Conform analizelor efectuate rezultă că pe șantierele Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini, ale Ministerului Chimiei și Ministerului Industriei Ușoare se concentrează 77% din șantierele care ridică probleme de a căror rezolvare urgentă depinde punerea în funcțiune a unui important volum de investiții. Se impune ca atenția principală să fie îndreptată spre perfecționarea activităților de executare a construcțiilor și de livrare și montare a utilajelor de pe șantiere. Și aceasta deoarece există încă numeroase cazuri de utilaje necontractate, sau contractate cu termene de livrare după termenele planificate pentru punerea în funcțiune, utilaje în stoc încă nemontate, utilaje cu defecțiuni la care furnizorii interni sau externi n-au efectuat remedierile necesare.

Un exemplu concludent îl reprezintă Turnătoria de fontă Băilești, unde era prevăzut să se dea în exploatare în acest trimestru o capacitate de piese turnate din fontă. Furnizorii — „Independența”-Sibiu și întreprinderea de mașini-unelte și agregate București — nu au livrat încă utilaje în valoare de 21 milioane lei con-

tractate cu termene de livrare în iunie și iulie a.c. Asemenea situații impun accentuarea preocupărilor din partea lucrătorilor din întreprinderi, centrale și ministere care au sarcini de investiții, pentru urmărirea concretă, la întreprinderile constructoare de mașini a livrării utilajelor și a remedierii defecțiunilor, iar la organizațiile executante, a montării utilajelor sosite pe șantiere.

Lucrătorii din întreprinderile Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini, furnizoare a volumului celui mai important de mașini, utilaje, construcții metalice, aparataje și alte echipamente de investiții au datoria de a urgenta pe toate căile livrările și remedierile care condiționează punerile în funcțiune. Și beneficiarii trebuie să ajute cu forțe proprii la grăbirea ritmului de montare la șantierele unde au sosit utilajele. Concentrarea tuturor acestor forțe trebuie îndreptată, în primul rînd, spre obiectivele care se află într-un stadiu avansat de finisaj pentru a scurta cît mai mult durata de punere în funcțiune și pentru a reduce imobilizările de fonduri în investiții nereterminate.

Pregătirea anului 1976:

front de lucru —

documentație-utilaje

CONCOMITENT cu eforturile pentru punerea în funcțiune a capacităților planificate în acest an, este necesar să se execute — în volumul și structura planificată — și lucrările care vor continua în anul 1976. Aceste lucrări, care fac legătura dintre actualul și viitorul cincinal reprezintă frontul de lucru, care în condițiile climatului din țara noastră, în perioada 15 noiembrie — 15 martie, trebuie să constituie și frontul de iarnă.

Frontul de lucru, respectiv frontul de iarnă trebuie să aibă un caracter activ, să fie format din lucrări executate într-un astfel de stadiu (de obicei clădiri la roșu, închise) încît să permită executarea în continuare a lucrărilor, fără nici o întrerupere, și pe timp friguros. Lucrările ce se execută în spații închise pe timp friguros trebuie să fie într-un astfel de volum încît să asigure utilizarea integrală a capacității de producție a organizațiilor de construcții-montaj.

Un rol important în realizarea frontului de lucru îl joacă lucrările noi prevăzute să înceapă în acest an și să se termine în anii viitori. Aproape 60% din lucrările astfel planificate au și început. Au rămas totuși neincepute din această categorie lucrări cu termene de începere pînă la 30 septembrie a.c. care afectează un important volum de investiții planificate a se realiza în acest an. „Grosul” lucrărilor neincepute se concentrează la întreprinderi din chimie, construcția de mașini, agricultură și industria alimentară, metalurgică, turism și industrie ușoară. Mai mult de jumătate din acestea au studiile tehnico-economice aprobate. Este necesar ca beneficiarii acestor investiții să grăbească contractarea cu organizațiile de construcții, să depună la bănci documentația necesară deschiderii finanțării și să înceapă execuția.

Rămîne însă o problemă importantă de rezolvat pentru crearea frontului de lucru la nivelul planificat, și anume faptul că mai există circa 70 de lucrări noi pentru care studiile tehnico-economice nu sînt aprobate, aflîndu-se în diferite stadii de elaborare și avizare. Se impune grăbirea derulării tuturor fazelor în care se atîlă aceste studii tehnico-economice în vederea aprobării. Prim asigurarea unui număr suficient de lucrări în continuare, noul an de investiții și noul cincinal vor putea debuta în condiții superioare anului în curs.

Odată cu realizarea frontului de lucru se impune ca în această perioadă să se accentueze acțiunea începută în trimestrele anterioare, pentru terminarea elaborării și aprobarea studiilor tehnico-economice la toate lucrările noi prevăzute să înceapă în 1976, în perioada anterioară supunerii planului bugetar de stat adoptării de către Marea Adunare Națională. Este de menționat faptul că la 30 septembrie a.c. circa 70% din studiile tehnico-economice aferente lucrărilor noi prevăzute să înceapă în anul viitor, din care unele chiar în trim. I. nu erau aprobate de organele competente, cu toate că un mare număr din acestea erau avizate de organele de resort. Urgentarea supunerii la aprobare a acestor documentații revine în primul rînd întreprinderilor și centralelor din agricultură și industria alimentară, din chimie, construcția de mașini, metalurgie și consiliilor populare județene.

Aparatul de specialitate trebuie să rezolve, de asemenea, pentru aceste lucrări, obținerea aprobărilor necesare pentru amplasarea noilor obiective în interiorul sau în afara perimetrului construcțiilor locale, pentru eventuale scoateri din circuitul agricol sau din fondul forestier și exproprierea terenurilor pentru construcția obiectivului și pentru eventualele demolări de construcții existente. Fără rezolvarea tuturor acestor probleme, încă din acest an, există riscul ca lucrările să fie înscrise în listele de investiții, fără a putea fi admise însă la finanțare sau creditare și fără a putea începe la data planificată.

Una din cele mai importante acțiuni de pregătire a planului pe 1976 o constituie dezbaterile, clarificările, încheierea graficelor de livrare și a contractelor pentru utilajele, mașinile, instalațiile și, în general, a întregului echipament pe care industria constructoare de mașini trebuie să-l livreze șantierele anului viitor. Principala sarcină a furnizorilor de utilaje o constituie corelarea fabricării și livrării utilajelor cu necesitățile șantierele, cu termenele de montaj din graficele de executare a lucrărilor, în scopul respectării termenelor planificate de punere în funcțiune a obiectivelor din primul an al noului cincinal 1976—1980.

Accentuarea acțiunilor de ridicare la un nivel superior a pregătirii frontului de lucru, a documentațiilor tehnico-economice și contractării utilajelor corelat cu punerea în funcțiune constituie garanția realizării planului pe 1976 în mai bune condiții, cu eficiență sporită.

Gheorghe RUSCANU

RECUPERAREA CHELTUIELILOR ȘI REALIZAREA DE VENITURI — FUNȚIA DE BAZĂ A NOILOR PREȚURI DE PRODUCȚIE ÎN INDUSTRIA EXTRACTIVĂ

INCEPÎND cu 1 ianuarie 1974 se aplică noi prețuri de producție și de livrare la produsele din industria cărbunelui, extracția și prepararea minereurilor neferoase, feroase și nemetalifere, precum și în extracția țițeiului și gazelor. Ca și în alte subramuri industriale, tipul de preț adoptat pentru produsele din industria extractivă este acela al prețului de producție, la determinarea căruia se ține seama — după cum este cunoscut — de prețul de cost mediu al ramurii antecalculat și de o anumită cotă de venit net ce revine fiecărei ramuri, în funcție de fondurile de producție folosite.

Reașezarea prețurilor în industria extractivă s-a înscris în cadrul perfecționărilor aduse sistemului nostru de prețuri ca o operație menită să conducă la crearea unor premise favorabile pentru îndeplinirea în mai bune condiții a funcțiilor prețului de producție: de recuperare a cheltuielilor și de redistribuire a venitului național; de stimulare a unităților economice și a colectivelor lor; de calcul, evidență și planificare. Perioada expirată de la începerea aplicării prețurilor reașezate în subramurile acestei industrii a scos în evidență rezultate favorabile în multe privințe, dar și unele probleme care se cer soluționate. În cele ce urmează ne vom referi la unele dintre acestea.

Premise create la reașezare

PORNINDU-SE de la adevărul verificat de practică, potrivit căruia funcțiile prețului pot fi îndeplinite în bune condiții dacă — printre altele — el reflectă în mod concret cheltuielile sociale de producție, prin operațiunea de reașezare s-a urmărit punerea de acord a prețurilor cu noile condiții și cerințe ale dezvoltării industriei extractive pe subramuri în ansamblu și pe fiecare întreprindere în parte. În acest scop s-au avut în vedere în principal:

- mutațiile produse în structura calitativă a producției, prin aceasta înțelegându-se atât condițiile mai grele în care se desfășoară procesele de extracție și de preparare din cauza unor rezerve relativ limitate, cât și cerințele creșterii productivității muncii; îmbunătățirea tehnologiilor de extracție și preparare; ridicarea calității unor produse, pe măsura îmbunătățirii dotării tehnice;

- crearea unor condiții corespunzătoare de pregătire a fronturilor de lucru și chiar recuperarea în timp a unor rămăneri în urmă la aceste lucrări în unele sectoare;

- asigurarea gradului necesar de securitate a muncii prin efectuarea unor lucrări sporite în acest sens;

- influențele ce le aduc în costurile de producție ale industriei extractive o altă serie de factori, ca de exemplu: reașezările de prețuri în alte ramuri; îmbunătățirile privind retribuția muncii; plata taxei asupra fondurilor de producție și a taxei pentru terenurile proprietate de stat ocupate de obiectivele industriale etc..

Totodată, s-a ținut seama că factorii specifici care acționează asupra rezultatelor activității din industria extractivă, pun, în mod obiectiv, unele unități în situația de a realiza venituri suplimentare (sub forma rentei diferențiale) față de alte unități, fapt pentru care s-a lărgit sfera sistemului prețurilor de decontare, practicat anterior în extracția țițeiului și asupra unor produse din industria cărbunelui și extracția și prepararea minereurilor neferoase; aceasta, pentru a da posibilitate fiecărei întreprinderi ca în ca-

drul valorii producției în prețuri de livrare stabilite la nivel de ramură să-și poată recupera costurile individuale — diferențiate în funcție de condițiile specifice de activitate — și să realizeze, totodată, o rentabilitate normală. În acest fel, la dimensionarea prețurilor de producție pe fiecare produs în parte s-a creat posibilitatea ca fiecare unitate economică să obțină pe ansamblul activității venituri sub forma beneficiilor pe seama cărora să stimuleze colectivele de muncă în rezultatele activității lor, să-și finanțeze necesitățile proprii de dezvoltare, să contribuie la dezvoltarea ramurii din care face parte și la sporirea veniturilor centralizate ale statului.

Noile prețuri de producție și de livrare cuprind, de asemenea, elemente de venit net, printre care taxa asupra fondurilor de producție și taxa pentru terenurile proprietate de stat utilizate de unități, forme sub care acestea contribuie la dezvoltarea economiei naționale în ansamblu.

Acestea au fost principalele premise ale sporirii rolului prețului, avute în vedere la reașezare în vederea întăririi gestiunii economice a întreprinderilor din industria extractivă. Trebuie, după părerea noastră, menționat că astfel de premise au fost însoțite de măsuri prevăzute în actele normative de stabilire a noilor prețuri, care, printre altele, vizează obligația ministerului de resort, centrului industrial și întreprinderilor de a elabora la nivelul lor și pe fiecare loc de muncă, programe de

reducere a consumului de materii prime, materiale, combustibili și energie, de îmbunătățire a tehnologiilor de fabricație, de folosire deplină a capacităților de producție și de creștere a productivității muncii.

Rezultate bune obținute pe subramuri, unități și produse

CA URMARE a măsurilor luate pentru realizarea sarcinilor de plan și a programelor de măsurii privind reducerea costurilor de producție, încă din primul an de aplicare a noilor prețuri ratele de rentabilitate și de venit net s-au realizat, în majoritatea cazurilor, la niveluri apropiate sau superioare față de cele avute în vedere la reașezare, pe ansamblul unor subramuri cum sînt: extracția și prepararea minereurilor neferoase, nemetalifere, săruri naturale, argile — calcar, extracția și transportul gazelor naturale. S-au evidențiat prin rezultate bune, în ce privește realizarea prin prețuri a beneficiilor avute în vedere la reașezare, multe unități economice printre care: întreprinderile miniere Moldova Nouă, Baia de Arieș, Hunedoara, Dobrești, precum și toate întreprinderile cu activitate nemetaliferă (mai puțin întreprinderea minieră Orșova). La o serie de produse au fost realizate și depășite ratele de rentabilitate. (tabelul nr. 1).

Este de menționat că neaplicarea prețurilor de decontare în industria cărbunelui și parțial în extracția și prepararea minereurilor neferoase, care la nivelul întreprinderilor reprezintă prețuri legale de producție, a condus la situația că unele întreprinderi n-au realizat beneficiile prevăzute în preț nu numai din cauză că au depășit costurile de producție față de cele avute în vedere la reașezare, dar — în parte — și din cauză că în acest fel au realizat producția la prețuri de valorificare inferioare celor legale; alte întreprinderi și-au acoperit o parte din depășirea costurilor cu sume încasate de la beneficiari în cazul prețurilor de livrare, sume care trebuiau virate organului tutelar, deoarece depășeau prețurile de decontare stabilite pentru acestea. Desigur, trebuie avută în vedere și situația care s-a creat însăși de la elaborarea planului pe anul 1974 cînd, datorită unor condiții noi intervenite, a fost necesar ca în cazul unor subramuri să se adopte prevederi diferite față de cele avute în vedere la reașezarea prețurilor, atât în ce privește volumele și structura producției, cât și nivelul cheltuielilor și ratele de rentabilitate și de venit net (tabelul nr. 2).

Asemenea prevederi au avut în vedere caracterul obiectiv al influenței unor factori care au apărut începînd chiar din primul an de aplicare a noilor prețuri de producție, ocazionați în principal de amplificarea activității de extracție a cărbunilor din cariere, care solicită volume mari de descoperță; dotarea temporară cu utilaje de productivitate relativ redusă destinate descoperțurilor, ca urmare a unor situații noi care au apărut la importurile de utilaje de mare productivitate;

Tabelul nr. 1

Produse la care, în 1974, s-au obținut rate de rentabilitate superioare celor avute în vedere la reașezare

	Total benefi- cii ob- ținute la lo- lei cos- turi de producție	din care:	
		în ca- drul preve- derilor de la reașe- zare	peste preve- deri
Nisip clasat Aghireș	40,9	10,5	30,4
Argilă caolinoasă	27,5	10,0	17,5
Sare	22,1	9,6	12,5
Plumb în concentrate	19,3	13,8	5,5
Bauxită spălată	17,7	5,6	12,1
Bauxită bulgăr	16,8	5,6	11,2
Bentonită	12,7	6,0	6,7
Zinc în concentrate	8,3	5,6	2,7

Tabelul nr.2

Modificări în situația unor indicatori de plan
(în procente față de situația de la reșezare)

Denumirea indicatorilor	Industria căr- bunelui	Extrac- ția și prepa- rarea mineru- rilor de fier	Extracția și țiteiului
Producția marfă (în prețuri de producție)	103	104	93
Venit net la loco de lei fonduri de pro- ducție	54	73	94

recuperarea unor rămăneri în urmă la lucrările de pregătire a fronturilor de lucru în unele mine; adoptarea unor măsuri suplimentare pentru asigurarea securității muncii: în extracția țiteiului au fost necesare unele cheltuieli suplimentare în condițiile activării de sonde și zăcăminte mai sărace, precum și modificării condițiilor de extracție în unele zăcăminte. Totodată, în subramurile menționate s-au dovedit mai mari unele influențe asupra costurilor de producție, ocazionate de modificarea prețurilor la unele produse din ramurile furnizoare de materiale, combustibili și energie.

O parte din factorii arătați (în special cei specifici industriei carbonifere) au un caracter relativ temporar, în sensul că acțiunea lor va dispărea sau va fi sensibil redusă după circa 2—3 ani, cînd vor trebui să acționeze factorii pozitivi, rezultați ca urmare a realizării sarcinilor preconizate pentru industria noastră constructoare de mașini de a asigura industria carboniferă cu utilaje de capacitate unitare mari pentru escavații în cariere: se vor asigura indici de normalizare îmbunătățiți la lucrările de pregătire a fronturilor de lucru în subteran ca urmare a cheltuielilor suplimentare ce se fac în prezent în acest scop etc.

În condițiile creșterilor vertiginose prevăzute pentru producția de lignit și ca urmare a cererii crescînde privind dotarea tehnică a industriei carbonifere se impun totuși ca probleme vitale pentru rentabilitatea acestei industrii: prețul utilajelor la achiziție (asupra căruia trebuie statornicit un control eficient pentru a evita obținerea de rentabilități exagerate) și livrarea la termenele prevăzute.

Alți factori (în special cei din extracția țiteiului) se vor manifesta mai mult sau mai puțin accentuat în funcție de tendința și necesitatea creșterii producției din zăcăminte situate la diferite adîncimi, de activarea unor sonde și zăcăminte mai sărace, de aplicarea de noi tehnologii pentru ridicarea factorului final de recuperare etc. Cu ocazia reșezării prețurilor s-a apreciat că rentabilitatea acestei ramuri va fi afectată de influența factorilor arătați, în perioada de după anii 1976—1977.

În legătură cu diferențele de rentabilitate, uneori sensibile față de nivelurile avute în vedere la reșezare, sînt de menționat: 1) adevărul că, indiferent de natura — obiectivă sau subiectivă — a factorilor care au determinat această situație, nerealizarea în unele cazuri a acumulărilor prevăzute în noile prețuri afectează atât gestiunea economică a unităților în cauză, cit și veniturile centralizate ale statului și 2) faptul că, indiferent de puterea de influențare a factorilor obiectivi arătați mai sus, imaginea gradului de eficiență a activității desfășurate pe unele întreprinderi și produse în condițiile noi-

lor prețuri de producție n-ar fi cea reală, dacă toate punctele de privire a situației ar porni exclusiv de la factorii obiectivi.

Efecte ale modificării structurii producției

ÎN ULTIMUL TIMP s-au emis păreri și propuneri de reexaminare a nivelului beneficiilor cuprinse în noile prețuri ale unor produse din industria extractivă, fie prin majorarea acestor prețuri, fie prin diminuarea părții de venit net, care prezintă taxa asupra fondurilor de producție, în favoarea beneficiilor. Între factorii invocați în sprijinul acestor opinii este și modificarea pe parcurs a structurii producției față de situația-avută în vedere la reșezarea prețurilor, ceea ce determină o înrăutățire a rentabilității și a indicatorului „nivel de cheltuieli la 1000 de lei producție marfă în prețuri de producție”, în unele întreprinderi sau ramuri.

Modificările în structura producției sînt un fapt real; de acestea se ține seama — așa cum s-a arătat — la elaborarea planurilor curente și de perspectivă. Dar, la exemplul anului 1974 rezultă — tot atît de real — și faptul că sarcinile de plan fizic nu s-au realizat în structura prevăzută, ceea ce explică circa 85 la sută din neîncadrarea în nivelul planificat al cheltuielilor de producție pe total activitate industrială din cadrul ministerului de resort. Nerealizarea sarcinilor la unele sortimente a determinat creșterea costurilor unitare de producție pe seama cheltuielilor cu caracter relativ constant, a căror pondere a crescut și așa în prețurile reșezate pe seama introducerii suplimentare în costuri a unor elemente de venit net. Acest fenomen trebuie să fie avut în vedere mai ales pentru viitor, deoarece amortizarea, taxa asupra fondurilor de producție, taxele vamale și de egalizare și alte cheltuieli cu caracter relativ constant manifestă o tendință de creștere, ca pondere în valoarea producției, date fiind condițiile cunoscute din industria extractivă în care o parte din fondurile de producție noi, ce se pun în funcțiune, sînt destinate menținerii producției. Or, o asemenea tendință nu trebuie amplificată și de efecte de natura celor arătate mai sus și care — în bună parte — constituie consecințe ale nerealizării în anul 1974 a parametrilor proiectați la un număr de peste 15 obiective noi (de producție).

Consecințe ale nerespectării obligațiilor contractuale

ÎN CONDIȚIILE economiei planificate, prețul este conceput ca o normă obiectivă de măsurare a muncii sociale, adică a muncii recunoscută ca necesară de către societate. Este de la sine înțeles că într-o asemenea concepție prețul de cost, care stă la baza noilor prețuri de producție, nu cuprinde cheltuieli ca: amenzi pentru nerespectarea contractelor; penalizări pentru neplata în termen a facturilor; plata de dobînzii majorate la creditele primite de la bănci și nerestituite în termen și alte cheltuieli de asemenea natură, care indiferent de cauzele ce le generează, sînt cheltuieli care scumpesc costurile de producție. Prin urmare, recuperarea acestor cheltuieli nu intră în funcțiile atribuite prețului. În aceste condiții orice leu cheltuit cu asemenea destinații reprezintă o diminuare directă a rezultatelor ce se obțin de unitatea economică în cauză.

Dacă ar fi să aprofundăm semnificația unor asemenea plăți, efectuate în 1974 de unele unități din industria extractivă ar trebui, după părerea noastră, accentuat asupra a două aspecte: 1) frecvența ca-

DIN CRONICA

ÎNTRECERII

CU CINCINALUL ÎNDEPLINIT

● Colectivul **Întreprinderii mecanice Cugir**, care a lansat chemarea la întrecere pe acest an către toate unitățile constructoare de mașini-unelte și mecanică fină, a raportat îndeplinirea cu 83 zile mai devreme a planului cincinal. Întreprinderea va produce pînă la finele anului, peste sarcinile stabilite pe perioada 1971—1975, mașini-unelte, de uz casnic și alte bunuri materiale în valoare de 530 milioane lei.

● 17 unități economice din **județul Dimbovița** au atins cotele finale ale planului cincinal la toți indicatorii, creîndu-și astfel condiții pentru obținerea unei producții de țitei, utilaje petroliere, chimice și tehnologice, materiale pentru construcții, țesături și alte bunuri materiale superioare celei prevăzute pentru perioada 1971—1975 cu peste 1 miliard lei.

● **Întreprinderea județeană de construcții-montaj din Alba Iulia** și-a realizat și depășit sarcinile cincinalului actual. Se estimează executarea, pînă la finele anului, a unui volum de lucrări peste sarcinile stabilite pe perioada 1971—1975 în valoare de circa 50 milioane lei, materializat în construirea unor apartamente, obiective economice și social-culturale.

PRODUSE PESTE PLAN

● Aproape 200 000 hectare se pot fertiliza cu îngrășămintele pe bază de azot realizate peste plan de către colectivul **Combinatului chimic Isalnița**. Unitatea, care și-a realizat planul la toți indicatorii precum și la sortimentele de bază, a depășit producția globală cu 61 milioane lei, iar planul la export cu 64 milioane lei.

● Desfășurînd o activitate rodnică pentru îndeplinirea înainte de termen a planului pe acest an, colectivele de muncă din unitățile **Centralei minereurilor din Deva** au realizat de la începutul anului o producție suplimentară evaluată la peste 87 milioane lei. Întregul spor de producție s-a obținut pe seama creșterii productivității muncii.

● Colectivul **Uzinei cocschimice a Combinatului siderurgic Hunedoara** a produs și furnizat peste prevederi o cantitate de cocs metalurgic reprezentînd consumul tehnologic necesar pentru topirea și elaborarea a peste 10 000 tone fontă. Cocsarii hunedoreni au asigurat îndeplinirea și depășirea sarcinilor de plan cu cheltuieli mai mici decît cele stabilite, economisind peste 1 300 000 lei.

● **Întreprinderile Centralei de prelucrare a lemnului** au livrat în acest an comerțului, peste prevederile de plan, mobilă în valoare de 130 milioane lei. Aproape întreaga cantitate de mobilă realizată suplimentar o reprezintă noile modele multifuncționale din panouri modulate, îndeosebi cu finisaj mat.

● **Minerii Exploatării carbonifere Lupoaia** au ridicat la 150 000 tone cantitatea de lignit extrasă în plus de la începutul anului. Datorat creșterii randamentului pe post, succesul i-a permis colectivului acestei unități frunțașe din Valea Motrului, care a raportat realizarea, cu cinci luni mai devreme a sarcinilor de plan pe întregul cincinal, să-și depășească cu 50 la sută angajamentul anual.

zurilor care au ocazionat nerespectarea obligațiilor contractuale și a termenelor de rambursare a creditelor bancare demonstrează că din sume relativ mici pe fiecare caz în parte s-a ajuns ca la nivelul activității industriale din cadrul ministerului de resort, aceste cheltuieli să reprezinte circa 3 la sută din depășirea nivelului de cheltuieli la 1 000 de lei producție-marfă, și 2) nu există nici un suport rațional să se susțină că, în final, cheltuielile efectuate de unele unități pentru astfel de cazuri se transformă, în același timp, în venituri pentru unitățile care le încasează și ca urmare pe ansamblul economiei rezultatele se anulează.

Vehicularea unor sume de bani cărora nu le corespunde o mișcare corespunzătoare de valori materiale ci o întrerupere a continuității proceselor economice, care nu au corespondent într-o cheltuială de muncă necesară, reprezintă o pierdere pentru întreaga economie națională. Totodată, unele unități miniere cunosc, din proprie experiență, efectele depozitării îndelungate a unor cantități de produse, ale manipularilor repetate și în final ale degradării produselor respective, fapt pentru care în anul 1974 au depășit cheltuielile planificate de producție.

Se cere sporită eficiența măsurilor de reducere a cheltuielilor materiale

CHELTUIELILE materiale reprezintă o pondere relativ ridicată în valoarea producției-marfă industrială a Ministerului Minelor, Petrolului și Geologiei (circa 72 la sută în 1974), însă industria extractivă propriu-zisă are ponderi care oscilează între circa 50—65 la sută, limita superioară deținând-o extracția țigăiului, unde cheltuielile cu amortizarea sînt mult mai mari decît în celelalte subramuri ale industriei extractive. Excluzînd amortizarea și reparațiile capitale la fondurile fixe, cheltuielile materiale se reduc sensibil ca pondere, situîndu-se între circa 32 la sută în extracția țigăiului și circa 38 la sută în extracția substanțelor nemetalifere. Cele de mai sus atestă importanța deosebită pe care o au pentru reducerea cheltuielilor materiale în industria extractivă atât utilizarea mai deplină a capacităților de producție, cît și reducerea normelor de consum.

O privire de ansamblu asupra gradului de utilizare a capacităților de producție ale unităților din subordinea Ministerului Minelor, Petrolului și Geologiei oferă o imagine pozitivă, acesta crescînd continuu în perioada actualului plan cincinal, ceea ce a contribuit la sporirea producției și la reducerea cheltuielilor constante pe unitatea de produs. Totuși, exceptînd anul 1974, în toată această perioadă (1970—1973) cît și în anul 1975 (după estimările făcute în raportările statistice), rezultă că gradul de utilizare a capacităților de producție la acest minister se situează sub realizările pe ansamblul industriei de stat.

Așa cum s-a arătat, mai există încă rezerve nevalorificate în ce privește atingerea parametrilor proiectați în termenele stabilite la obiectivele noi: există, de asemenea, locuri înguste, deficiențe în desfacerea unor produse; lipsuri în organizarea producției (fluctuație a forței de muncă; opriri accidentale etc.) cu influențe negative asupra rezultatelor activității. Totodată, sînt încă mari influențele

negative asupra costurilor de producție, din amortizări plătite pentru fonduri fixe casate înainte de îndeplinirea duratei de serviciu normale.

În ce privește consumurile planificate, de asemenea, acestea au fost îmbunătățite an de an la o serie de valori materiale. Atrage însă atenția faptul că în anul 1974 ponderea cheltuielilor materiale a crescut față de plan în totalul valorii producției și din cauza depășirii consumurilor de lemn de mină, cabluri, piese de schimb, armături metalice, energie electrică.

În pragul intrării într-un nou cincinal (1976—1980) sarcina reducerii cheltuielilor materiale se pune cu deosebită necesitate și pentru industria minieră în cadrul ansamblului de măsuri ce se prevăd pentru economia României socialiste, măsuri care, potrivit hotărîrilor adoptate la Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român, trebuie să asigure la orizontul anilor 1980 și 1990 o pondere a acestor cheltuieli în produsul social care să nu depășească 54 la sută și respectiv 50 la sută.

Analizele efectuate cu ocazia elaborării planului pe perioada 1976—1980 au arătat că principalele preocupări pentru reducerea cheltuielilor materiale în subramurile industriei extractive trebuie să fie orientate spre: aplicarea riguroasă a programului de măsuri privind îmbunătățirea utilizării combustibililor și energiei; reducerea consumurilor specifice nu numai la materialele la care sînt prevăzute norme prin sarcinile de plan desfășurate pe titulari de către Consiliul de Miniștri, ci și la acelea prin care normele se aprobă de ministerul sau centralele industriale de resort. De asemenea, sînt numeroase teme de cercetare care urmează să fie efectuate pentru îmbunătățirea tehnologiilor și a căror eficiență economică este concretizată în economii estimate la sume importante.

ÎN CELE CE PRECED au fost punctate aspecte în contextul cărora trebuie să se îndeplinească principala funcție a noilor prețuri de producție și de livrare stabilite pentru produsele din industria extractivă: aceea de recuperare a cheltuielilor de producție și de realizare a veniturilor stabilite cu ocazia reasezării. Desigur, în măsura în care, în mod obiectiv, unii factori specifici vor acționa cu frecvențe sau intensități diferite față de prevederi, va fi afectată și îndeplinirea acestei funcții. Scopul celor arătate mai sus este de a scoate în evidență sfera largă de acțiune a factorului conștient și necesitatea de a activa cît mai mult acest factor.

Totodată, pentru factorii interesați considerăm că este un motiv întemeiat de reflexie și analiză, faptul că în industria extractivă unele ramuri și produse înregistrează rentabilități sensibil superioare față de cele avute în vedere la reasezare, iar altele nu realizează beneficiile prevăzute. Această situație arată că, de fapt, reasezarea nu trebuie considerată ca o operațiune încheiată odată cu aprobarea noilor prețuri ci, dimpotrivă, ea trebuie continuată cu urmărirea atentă pe parcurs a modului în care nivelul prețurilor rezistă influențelor impuse de factori obiectivi, în vederea luării de măsuri pentru menținerea și asigurarea în prețurile fiecărui produs a unui beneficiu, în limite economice justificate.

Nicolae SAVOIU

DIN CRONICA ÎNTECERII

NOI OBIECTIVE INDUSTRIALE ȘI SOCIAL-CULTURALE

● În municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej se ridică o întreprindere de confecții. Prin realizarea noului obiectiv industrial vor fi atrase în producție peste 1 400 de femei din orasul de pe Trotuș, a căror calificare a și început. Constructorii s-au angajat să dea în exploatare acest obiectiv cu două luni înainte de termen.

● La Mizil, localitate din județul Prahova care a cunoscut în anii din urmă o puternică dezvoltare economică și socială, au început lucrările la un nou obiectiv industrial. Este vorba de **Filatura de lină pieptănă** prevăzută a fi pusă în funcțiune odată cu începutul celui de-al doilea an al cincinalului următor.

● **Fabrica de mobilă modulată**, de pe Platforma industrială a Combinatului de prelucrare a lemnului Arad, a atins parametrii proiectați. Noua capacitate, care produce de acum în serie mobilier de bibliotecă, este dotată cu utilaje tehnologice ce funcționează în ciclu automat, asigură o productivitate superioară la toate fazele de producție.

● **Constructorii de locuințe din județul Harghita** au rotunjit la 4 700 numărul de apartamente construite și date în folosință în actualul cincinal. Mari și moderne ansambluri de locuințe au fost construite la Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Cristur, Toplița, Gheorghieni și în alte localități. Pentru tinerii nefamilisti au fost ridicate, de asemenea, 8 blocuri însumînd aproape 1 000 de locuri.

● Odată cu dezvoltarea localităților urbane s-a extins și s-a modernizat și rețeaua comercială. În acest an, în aproape toate orașele țării au fost date în folosință magazine cu săli de vinzare cu deschideri mari, unde se practică metode moderne de prezentare și desfacere a mărfurilor. Mare parte din noile unități sînt amplasate la partea blocurilor de locuințe sau în clădiri speciale.

● Pînă la sfîrșitul anului într-o serie de orașe și centre muncitorești, printre care Craiova, Bacău, Reșița, vor fi date în folosință magazine moderne, suprafața comercială a unităților din localitățile urbane ridicîndu-se astfel la peste 2,5 milioane mp, din care 645 000 în construcții noi.

DIVERSIFICAREA PRODUCTIEI ȘI A SERVICIILOR

● La întreprinderea „Electromureș” din Tg. Mureș colecția pentru anul 1976 va fi îmbogățită cu 14 noi produse electrocalorice cu calități funcționale superioare. Este vorba de un fier de călcat cu umidificator și cu termostat, de o plită electrică cu cuptor, de unele produse destinate automobilistilor.

● Un colectiv de specialiști a reușit să pună la punct rețeta unei tencuieli prin aplicarea căreia se ridică temperatura la suprafața peretelui, se evită fenomenul de condensare a vaporilor de apă din încăperi și se împiedică formarea mușcăturilor. Invenția specialiștilor români asigură o atmosferă sănătoasă în apartamente, ridică gradul de igienă a locuinței.

PENTRU O CIRCULAȚIE RAPIDĂ A STOCURILOR DIN UNITĂȚILE DE APROVIZIONARE TEHNICO-MATERIALĂ SPECIALIZATE

IN PROCESUL de perfecționare a conducerii și planificării economiei naționale un rol de seamă îl are perfecționarea relațiilor de aprovizionare tehnico-materială. În ultimii ani, perfecționarea acestor relații a avut loc prin luarea unor măsuri corespunzătoare, legate deosebit de întărirea rolului contractelor economice, de îmbunătățirea planificării și realizării procesului de aprovizionare, de dezvoltarea și raționalizarea rețelei de unități specializate în aprovizionarea tehnico-materială etc. După opinia autorului, în etapa actuală accentul în perfecționarea aprovizionării tehnico-materiale trebuie să fie pus, în principal, pe laturile calitative ale acesteia, deosebit pe organizarea sa pe baze științifice și pe ridicarea eficienței sale.

DEȘI procesul de aprovizionare tehnico-materială se desfășoară în măsură covârșitoare prin relații directe între producătorii și consumatorii de mijloace de producție, nu pot fi neglijate problemele ce le ridică activitatea unităților specializate în aprovizionarea tehnico-materială, prin intermediul cărora se desfășoară circa 15% din aprovizionările din economia națională. În cadrul acestor unități un loc important îl ocupă întreprinderile de aprovizionare tehnico-materială a agriculturii, organizate teritorial în 1971 pentru aprovizionarea tehnico-materială a unităților agricole de stat și cooperatiste cu materiale și piese de schimb, de uz general sau specifice, din producția internă sau din import. În legătură cu procesul manevrării stocurilor prin întreprinderile de aprovizionare a agriculturii considerăm că prezintă interes următoarele probleme, a căror rezolvare corespunzătoare ar fi în măsură să ducă la perfecționarea acestui proces.

Primul aspect se referă la **relațiile acestor unități cu cooperativele agricole de producție**, care nu au la bază contracte economice. O asemenea situație creează foarte multe greutatea unităților de aprovizionare, în sensul că acestea se aprovizionează de la producători cu materiale și piese de schimb, pentru satisfacerea anumitor necesități ale cooperativele agricole de producție, dar în ultimă instanță desfacerea depinde de posibilitățile de plată ale cooperativele și de modul în care acestea preiau materialele comandate cu mijloacele proprii de transport. Ca urmare, uneori acestea rămân în stoc în unitățile de aprovizionare perioade îndelungate. **Considerăm că s-ar putea trece la organizarea relațiilor de aprovizionare cu cooperativele agricole de producție pe bază de contracte economice.** Din asemenea contracte ar rezulta obligații și răspunderi pe linie de aprovizionare pentru ambele părți. Stadiul actual al dezvoltării cooperativele agricole de producție permite acestora să perfecteze relații pe linie de aprovizionare la fel ca orice unitate de stat. Dacă relațiile unităților de aprovizionare cu cooperativele agricole de producție ar fi astfel organizate s-ar rezolva și o serie de probleme legate de crearea unor posibilități de planificare reală a aprovizionărilor, desfacerilor și stocurilor la unitățile de aprovizionare, de asigurarea unei aprovizionări ritmice cu cantități care să corespundă necesităților unităților consumatoare din punct de vedere al volumului și momentului, legate de satisfacerea cererilor beneficiarilor cu un vo-

lum mai mic de stocuri dar care să se reînnoiască cu o frecvență sporită. De asemenea, o astfel de rezolvare ar întări mai mult simțul de răspundere al cooperativele agricole de producție în domeniul asigurării procesului de producție cu materialele și piesele necesare și ar întări răspunderea unităților de aprovizionare în satisfacerea necesităților cooperativele agricole de producție.

A doua problemă este aceea a **ritmului livrărilor din unitățile de aprovizionare**. Practic, beneficiarii (unități de stat și cooperatiste din agricultură) preiau cu mijloacele proprii de transport materialele și piesele de schimb atunci când cred de cuviință ceea ce conduce la livrări extrem de neuniforme pe parcursul unei luni sau trimestru. Aceasta generează o serie de fenomene negative, legate de imposibilitatea satisfacerii prompte și în volumul necesar a cererilor beneficiarilor, când aceștia se prezintă în număr mare și în aceleași zile și de existența unor stocuri mari când cererea beneficiarilor nu este frecventă și uniformă. După părerea noastră, pentru beneficiarii unităților de aprovizionare tehnico-materială a agriculturii ar putea să fie elaborate **grafice de livrare lunare sau trimestriale**, în care să fie stabilite termenii și cantitățile de materiale și piese ce urmează să fie ridicate cu mijloacele lor de transport. Introducerea unor astfel de grafice de livrare ar imprima livrărilor o desfășurare ritmică, cu consecințe pozitive atât pentru activitatea unităților de aprovizionare cât și pentru cea a beneficiarilor. Pentru unitățile de aprovizionare o astfel de ritmicitate în livrări ar determina o reducere a stocurilor, reducere care ar permite încadrarea în fondurile planificate, evitarea situațiilor temporare în care acestea n-au posibilități de plată, ocuparea uniformă a personalului operativ și a utilajelor de încărcare, efectuarea unor aprovizionări de la producători strins corelate cu posibilitățile de desfacere. În final, o asemenea rezolvare ar scurta foarte mult durata de staționare a stocurilor în depozit, durată care în prezent este deosebit de lungă (în medie, peste 200 zile). Satisfacerea necesităților beneficiarilor cu un volum mai mic de stocuri, dar cu o circulație mai rapidă, se înscrie printre căile de creștere a eficienței folosirii fondurilor în economia națională. O astfel de rezolvare ar duce la disciplina beneficiarilor, mărindu-le răspunderea în domeniul aprovizionării și le-ar permite o mai bună planificare și aprovizionare.

A treia problemă este aceea a **renunță-**

rilor și reeșalonărilor la contracte sau repartiții pe care le solicită unii beneficiarii unităților de aprovizionare. Aceste renunțări și reeșalonări au la bază, de cele mai multe ori, cauze obiective, dar nu este exclusă însă posibilitatea ca ele să fie generate și de cauze subiective. Pentru unitățile de aprovizionare aceste fenomene generează, chiar și temporar, stocuri mai mari decât cele planificate. În legătură cu aceste stocuri peste plan, generate de renunțări și reeșalonări la contracte sau repartiții se ridică două aspecte: primul — de separare a acestor stocuri de restul stocurilor peste plan, având în vedere că acestea se vor credita integral, spre deosebire de celelalte stocuri peste plan ce sînt excluse de la creditare iar, al doilea — de lichidare a lor. După părerea noastră, renunțările și reeșalonările la contracte sau repartiții nu pot fi practic eliminate din economie. Problema care se pune însă este cea legată de cunoașterea din timp a acestor fenomene, evidențierea lor precisă, pentru a întreprinde măsuri corespunzătoare de prevenire a supra-stocării îndelungate. Deși nu se pot elimina complet, renunțările și reeșalonările pot fi diminuate ca volum și frecvență dacă se acordă atenția cuvenită unei judicioase planificări, calculării temeinice a necesităților de valori materiale pentru realizarea planului economic la unitățile consumatoare, sau în cazurile în care ele se ivesc, să fie solicitate din timp unităților de aprovizionare renunțările pentru a permite acestora să verifice materialele disponibile, să modifice ritmul și volumul aprovizionărilor de la producători în perioadele următoare și să solicite aprobări pentru acoperirea bănească temporară din credite bancare.

A patra problemă este legată de **livrările pe care le face industria, la unele materiale, anumitor unități de aprovizionare a agriculturii, care apoi le redistribuie unităților similare din țară**. Acest mod de rezolvare determină prelungirea perioadei de ajungere a valorilor materiale de la producători la consumatori, prin apariția a doi intermediari. De exemplu, întreprinderea „Industria sirmei” din Cimpia Turzii livrează în depozitul întreprinderii de aprovizionare tehnico-materială a agriculturii din Cluj-Napoca întreaga cantitate de trefilate ce urmează să fie consumată de unitățile de agricultură din întreaga țară care sînt redistribuite altor depozite. Astfel de situații le întâlnim la alte unități de aprovizionare pentru alte produse. Desigur, pentru producător o asemenea soluție este foarte convenabilă și ea este generată de calitatea pe care și-o atribuie producătorii de a stabili condițiile de livrare. Pentru unitățile de aprovizionare însă o astfel de rezolvare creează foarte multe probleme, legate de faptul că asemenea stocuri, deși rămân o anumită perioadă în depozit, nu sînt cuprinse în indicatorii de plan economico-financiari ai unității, acoperirea bănească făcîndu-se din fondurile corespunzătoare celorlalte stocuri. Apoi, ase-

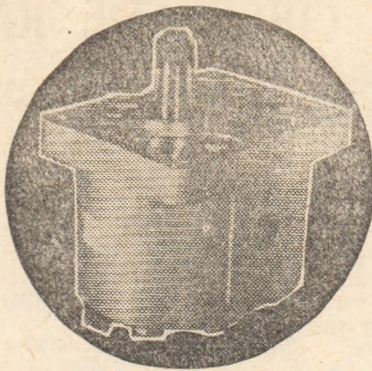
menea situații generează cheltuieli suplimentare de manevrare și de multe ori generează fenomenul de epuizare a fondurilor aprobate și amânarea plăților unităților de aprovizionare. După părerea noastră, această problemă trebuie rezolvată în mod corespunzător, în sensul livrării directe de către industrie a unor astfel de produse fiecărei unități de aprovizionare din țară, dacă cantitatea este vagonabilă. Când cantitatea este nevagonabilă s-ar putea adopta una din următoarele soluții: a concentrării cantităților ce urmează a se livra fiecărei unități de aprovizionare într-o anumită perioadă (trimestru, lună) până la formarea unei cantități vagonabile sau soluția livrării la o unitate de aprovizionare pentru unități apropiate teritorial. În acest fel, pe lângă faptul că s-ar reduce substanțial cheltuielile de circulație, s-ar accelera foarte mult viteza de rotație a stocurilor în economie. În rezolvarea problemelor legate de mișcarea valorilor materiale în economia națională considerăm că trebuie avute în vedere criteriile de eficiență economică, care corespund intereselor generale ale economiei și nu intereselor individuale ale producătorilor, care în multe cazuri aduc prejudicii economiei. Numai în acest fel se poate ridica eficiența procesului circulației mărfurilor, parte integrantă a procesului re producției lărgite și utilizate toate mijloacele care pot conduce la accelerarea vitezei de rotație și diminuarea stocurilor din economia națională. Astfel, pentru accelerarea mișcării de rotație a bunurilor materiale trebuie reconsiderate și posibilitățile mari pe care le poate oferi publicarea acestora în publicațiile de specialitate, deosebit de utile pentru informarea operativă a lucrătorilor din compartimentele de aprovizionare-desfacere, cum este de exemplu suplimentul săptămânal al Revistei Economice.

Ultima problemă este aceea a desfășurării tranzitului și implicațiilor acestuia asupra activității unităților de aprovizionare tehnico-materială a agriculturii. După cum se cunoaște, în economia țării noastre se practică tranzitul organizat și cel achitat. La unitățile de aprovizionare a agriculturii se întâlnește tranzitul achitat, care deține circa 60% din totalul activității, practicat pentru livrările de îngrășăminte chimice către cooperativele agricole de producție. Unitățile de aprovizionare plătesc producătorilor aceste îngrășăminte, urmînd să le refectureze cooperativele agricole, cu toate că îngrășămintele circulă direct între producători și consumatori. O astfel de rezolvare își are izvorul în posibilitatea stabilirii de către producători a condițiilor de livrare și de plată, practică frecventă și la care nu s-a reușit să se renunțe încă. După părerea noastră, tranzitul achitat, folosit în prezent pentru livrările de îngrășăminte chimice, ar putea fi înlocuit cu tranzitul organizat sau cu relații directe între producători și consumatori. Înclinăm pentru tranzitul organizat, întrucît unitățile de aprovizionare ar putea să prospecteze mai bine cererile beneficiarilor și să dirijeze mai rațional asemenea produse. Pentru evitarea cazurilor de neplată a livrărilor de către cooperativele agricole de producție s-ar putea lua măsuri pe linia asigurării cu anticipație de către bancă a plăților, din creditele ce li se cuvin cooperativele agricole de producție pentru producția contractată cu statul, credite din care s-ar putea defalca sume corespunzătoare plății cheltuielilor cu îngrășămintele cuprinse în planul economic și financiar. În plus, o astfel de rezolvare ar elimina o serie de plăți duble în economia națională, plăți care nu-și găsesc justificarea.

Teodor ROȘCA

Facultatea de științe economice Cluj-Napoca

MACHINOEXPORT

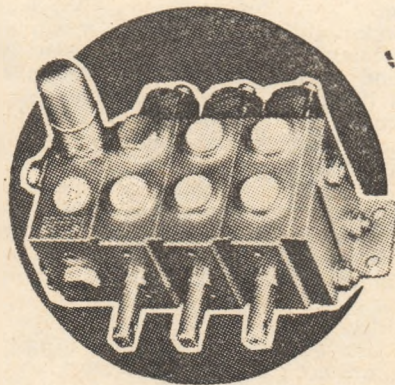
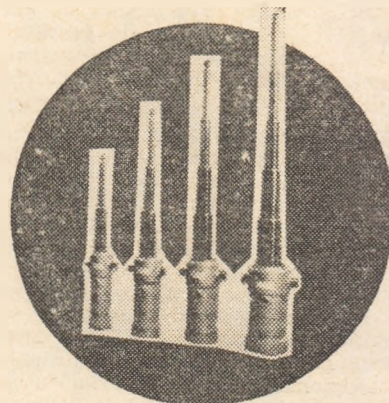

PRODUSE HIDRAULICE ȘI PNEUMATICE

după licențele firmelor

„Plessey“-Anglia și

„Bosch“-R. F. G.

exportă

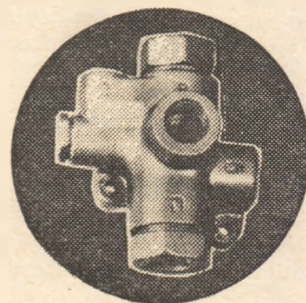
MACHINOEXPORT

Sofia, Bulgaria

Str. Aksakov nr. 5

Tel: 022-525

Telegrame: MACHINOEXPORT — SOFIA

PUBLICOM

CONDUCERE ORGANIZARE

SISTEM INFORMATIC STANDARD PENTRU RAMURA CONSTRUCTIILOR

CONGRESUL INTERNAȚIONAL DE CIBERNETICĂ ȘI SISTEME (București, 25—29 august a.c.) a constituit un interesant mijloc de exprimare a opiniilor, de comunicare a rezultatelor cercetărilor întreprinse, a concluziilor obținute prin utilizarea ciberneticii în activitatea social-economică, de către specialiștii din diferite țări, teoreticienii și practicienii. Începând cu acest număr REVISTA ECONOMICA își propune să prezinte cele mai valoroase comunicări.

Conceptul de sistem integrat de conducere

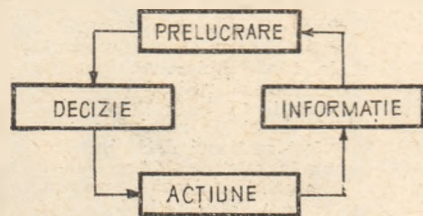
ÎN ACTIVITATEA ECONOMICĂ modernă multitudinea elementelor care acționează după legi bine determinate, sau care pot fi determinate, necesită un efort deosebit de mare pentru relevarea lor. Datorită însă complexității ce caracterizează activitatea unităților economice moderne, există două pericole mari care pot reduce considerabil efectul efortului de conducere și anume: (a) multiplicarea inutilă a parametrilor care descriu fenomenele, ceea ce poate conduce la confuzii între cauză și efect, amplificând fără folos efortul de prelucrare a datelor; (b) stabilirea, în cadrul interacțiunii elementelor, a unor legități false, care să poată părea valabile — prin coincidență — în cazuri izolate, dar care, prin generalizare, să ducă la stabilirea unor proceduri eronate, ale căror efecte să poată fi stabilite foarte târziu.

În sistemele de conducere, tocmai datorită complexității lor trebuie să se țină seamă de posibilitățile, mai bine zis de necesitățile de ciberneticizare — de creare a sistemelor cu autoreglare.

Datorită multitudinii de elemente, a legilor de interacțiune ce se stabilesc între acestea, apare necesitatea comparării cât mai rapide a prevederilor cu rezultate în vederea realizării scopului sistemului. Asigurarea tuturor acestor faze de control necesită un mare efort de conducere, care în foarte multe cazuri, poate fi preluat de un complex de mecanisme de autoreglare, degrevând activitatea de conducere de o serie mare de operații de rutină.

Cea mai simplă prezentare a procesului de conducere în general, pune în evidență un ciclu continuu constând din patru faze: decizie, acțiune, informație, prelucrare (vezi schema).

Mulți tehnicieni încearcă să complice inutil această schemă simplă (și completă) definind în cadrul procesului de conducere mai multe sisteme care, conform definițiilor lor — și chiar conform

procedurilor ce le stabilesc — par independente. Astfel, o să găsim definiția așa zisului „sistem informațional“ — cu variații sau modernă — sistemul informatic — sistem decizional, sistem operațional, etc.

Evidența faptului că actul de decizie pornește de la un grup de informații care,

comparate prin sistemul de prelucrare, dau decidentului posibilitatea de a opta pentru o soluție, nu trebuie să absolutizeze nici noțiunea de informație (cu toate suporturile și circuitele sale), nici noțiunea de prelucrare a informațiilor (cu toate mijloacele moderne de prelucrare), ci trebuie să „graveze“ în mintea tuturor lucrătorilor din domeniul conducerii că actul conducerii este tocmai interacțiunea tuturor elementelor componente ale sistemului.

Complexitatea activității economice obligă deseori ca proiectarea sistemelor de conducere să se facă progresiv pe subactivități. De exemplu, proiectarea poate aborda progresiv planificarea producției, aprovizionarea, conducerea personalului etc. Evident într-o astfel de situație apare necesitatea legării subsistemelor într-un sistem de conducere. Procesul de „legare“ este numit integrare, rezultatul fiind ceea ce numim: sistem integrat de conducere.

Sistemul integrat nu este o simplă sumă a sistemelor parțiale de la care s-a pornit, ci o sinteză a lor. Procesul de integrare este lung și dificil: integrarea totală este o limită spre care se poate tinde doar și a cărei atingere totală nu este practic posibilă niciodată. Nivelul de integrare la un moment dat este situat între două limite:

(a) nivelul minim — corespunzător situației în care între sistemele de conducere de la care pornim nu avem decât un minim de legături fără de care ele s-ar bloca reciproc;

(b) nivelul maxim — în care toate legăturile și procedurile inițiale s-au „topit“ (sinetizate) într-un lanț de legături și proceduri.

Pe măsura creșterii gradului de integrare scade efortul necesar conducerii activității respective, sistemul integrat soluționând prin minimum de acte de decizie problemele de conducere ale activității pentru care a fost proiectat.

Etapa actuală a dezvoltării tehnicii, însă, a pus la dispoziția activității de conducere un instrument care conferă alte dimensiuni procesului de conducere economică. Este vorba de calculatoare. Introducerea calculatorului nu reprezintă o simplă preluare a prelucrărilor din sistemul clasic de conducere, ci oferă preluarea unui important efort în ce privește activitatea de elaborare și selectare a variantelor de decizie, deci și un important salt calitativ. De asemenea, el oferă instrumentul cibernetizării și deci și preluării unui volum important de decizii ce pot fi automatizate. Această simplificare a procesului de conducere preține, însă, un efort considerabil de standardizare a informațiilor și a procedurilor, pentru obținerea efectului maxim.

Economia socialistă impune și totodată face posibilă rezolvarea acestei cerințe la nivel național, nivel la care, în final, trebuie integrate toate sistemele particu-

lare ale diverselor ramuri economice și activități. În țara noastră s-au realizat pași importanți pe calea standardizării, în privința calificării și codificării unitare a produselor și serviciilor, ceea ce a asigurat acea condiție strict necesară realizării sistemelor de conducere unitară, pe diverse ramuri și sectoare de activitate.

Pentru ramura construcțiilor în România s-a elaborat un concept de sistem integrat de conducere denumit SICOP. În elaborarea acestuia a fost nevoie să se țină seama de particularitățile activității de construcții, această activitate umană foarte veche ca tradiție, dar mereu nouă în conținut și fără de care nu pot fi concepute existența și progresul societății omenești.

Particularitățile conducerii producției de construcții

SISTEMUL de conducere pentru ramura construcțiilor se deosebește față de cel al altor ramuri de producție, datorită condițiilor specifice în care se desfășoară aici activitatea și între care mai importante considerăm a fi următoarele:

1. **Produsul este fix, iar mijloacele de producție și forța de muncă se deplasează continuu de la un produs la altul**, ceea ce conduce la necesitatea reorganizării permanente a fluxurilor de resurse umane și materiale;

2. **Numărul mare al factorilor care concurează la realizarea construcțiilor** datorită complexității mereu crescânde a lucrărilor;

3. **Mobilizarea pe teritoriu a sarcinilor**, în funcție de necesitățile economice de investiții, care nu pot ține seama de utilizarea optimă a capacităților de construcție existente. Aceasta duce în mod implicit la o mare răspindire teritorială a lucrărilor în raport cu sediul „întreprinderii“ de construcții, la obligativitatea creării unor organizații de producție ad-hoc, pe durata realizării unui obiectiv de investiții.

4. **Numărul mare al sortimentelor de materiale, al meseriilor și al utilajelor de construcții necesare în proces** (circa 75 meserii, 100 000 sortimente de materiale și 1500 tipuri de utilaje) ceea ce necesită un efort organizatoric intens de coordonare în vederea utilizării optime a multitudinii de resurse.

5. **Desfășurarea proceselor de producție, în cea mai mare măsură, sub influența directă a intemperțiilor.**

Toate aceste particularități ale activității de construcții au impus cu necesitate ca în proiectarea sistemului integrat de conducere pentru activitatea de construcții să fie luate în considerare concomitent o serie de principii.

Datorită mobilității teritoriale a unităților de producție de construcții, primul principiu luat în considerare a fost acela al proiectării sistemului independent de structura organizatorică, definindu-se subsisteme și acțiuni care, după proiectare, în momentul implementării, se distribuie pe compartimentele structurii organizatorice concrete ale fiecărei unități.

Un al doilea principiu a fost acela al proiectării sistemului, pe cât posibil, în

mai multe variante de prelucrare (automată, mecanică și manuală), evident la nivelul satisfacerii nevoii de informații și a conducerii imediate a procesului.

În al treilea rând, ținând seama de marele număr de condiții aleatoare existente în realizarea producției de construcții-montaj, precum și de multitudinea factorilor și a elementelor care concurează la această realizare, s-a ajuns la **opțiunea obligatorie a utilizării graficelor rețea în planificarea și programarea lucrărilor.**

Un alt principiu a fost acela al creării **unor baze de date normative unice pentru ramura construcțiilor.** Lucru posibil și datorită existenței unei standardizări naționale în domeniu.

Succintă caracterizare a sistemului

SCHEMATIC. SICOP poate fi definit ca un ansamblu de subsisteme de conducere, utilizând o bază de date comună și deservit de un grup de sisteme de programare.

Subsistemele de conducere ale SICOP pot fi descrise în două etape principale și anume:

1. Etapa de planificare: Lucrările de construcții-montaj nu reprezintă o secvență distinctă în timp, pe parcursul realizării fiecărei investiții. Această caracteristică se datorează în primul rând duratei relativ mari necesitate de realizarea a două componente principale ale investițiilor, respectiv elaborarea proiectelor de execuție și executare propriu-zisă a lucrărilor de construcții-montaj. Dacă aceste două componente s-ar realiza succesiv, aproape s-ar dubla timpul necesar realizării investițiilor. Acest motiv conduce la necesitatea suprapunerii în timp a acestor două activități, pentru a se asigura realizarea timpului minim de punere în funcțiune a lucrărilor. În cazul investițiilor industriale, prin suprapunerea în timp a diverselor activități se obțin și avantaje deosebite în optimizarea producției utilajelor tehnologice ce urmează a se monta. Sistemul de planificare proiectat se bazează pe elaborarea a câte unui grafic de eșalonare a investițiilor, în momentul aprobării studiului tehnico-economic al fiecărei investiții, în care sarcinile principalelor factori responsabili de realizarea investiției — titular, antreprenor general, proiectant general și furnizori de utilaje — sunt exprimate într-un graf rețea de corelare, pe baza căruia se stabilește și termenul de punere în funcțiune. Preve-

derile grafului, din momentul aprobării, devin sarcini de plan pentru fiecare responsabil, la datele scadente, pe durata realizării investiției. Resursele necesare investiției sunt exprimate direct prin liste în ceea ce privește utilajele tehnologice, iar pentru celelalte resurse se stabilesc, pe baza unor indici de consum, într-un concept propriu. Prin agregarea tuturor graficelor de eșalonare a investițiilor într-o colecție națională, se obține portofoliul investițiilor aprobate prin a cărui interogare se pot stabili variante de plan pe diferite perioade de timp, variante corelate cu disponibilul de resurse. Activitățile de construcții-montaj din graficul de eșalonare a investiției se detaliază în graficul de antrepriză generală, instrument de planificare la nivelul departamentului care subordonează organizația de construcții.

2. Etapa de programare și realizare a lucrărilor de construcții-montaj. În această fază se disting mai multe subsisteme și anume:

A. Subsistemul de programare, lansare și urmărire a lucrărilor asigură defalcarea sarcinilor de plan în expresie fizică, până la nivelul fiecărei formații de lucru, precum și urmărirea continuă a realizărilor, utilizând posibilități de reglaj în limitele stabilite de graficul de antrepriză generală. Este de menționat că în această etapă, informațiile provin din documentația de execuție propriu-zisă și nu din prevederile de aproximare ale etapei de planificare. După efectuarea activității de producție, subsistemul primește rapoarte care, după îndeplinirea funcției de reglaj interior, sunt transmise agregat în colecția de grafice de antrepriză generală, asigurând departamentului conducător obținerea imaginii desfășurării planului, în vederea intervenției în momentele de abatere semnificativă.

B. Subsistemele de resurse (aprovizionare, mecanizare-transport, personal) au fiecare câte trei componente principale. **Prima,** necesarul în perioada de programare, este extrasă automat din sistemul de programare-lansare-urmărire. **A doua** este evidența disponibilului din fiecare resursă necesară. Prin însumarea algebrică și stabilirea unor algoritmi de optimizare, se obține cea de a **treia** componentă, necesarul de asigurare pentru fiecare din resurse. Gestionarea resurselor este concepută astfel încât să asigure agregarea informațiilor până la nivelul departamentu-

lui, nivel la care se poate realiza o redistribuire optimă a lor.

C. Subsistemul financiar-contabil preia informațiile în expresie fizică din celelalte subsisteme, le prelucrează cu ajutorul fișierelor de valori, producând comparatori de urmărire a eficienței economice a activității în ansamblu.

Baze de date normative și sistemele de programare

ÎN ACTIVITATEA ECONOMICĂ din țara noastră există o serie de normative care permit organizarea unei baze de date unice, pentru rezolvarea problemelor de gestiune. În primul rând, pentru construcții există o colecție de norme de deviz care conțin rețetele de consum pentru toate resursele necesare realizării capitolului de lucrări. Baza de date conține, de asemenea, nomenclatoarele codificate ale celor trei grupe principale de resurse: forța de muncă, materialele și utilajele de construcții, precum și un nomenclator al utilajelor tehnologice de montaj. Tot baza de date normative conține și o colecție de indici de consum mediu elaborați pentru aproximarea resurselor în faza de planificare.

În același timp, SICOP are constituite sisteme proprii de programe elaborate pentru calculatorul IRIS-50. Programele au fost concepute modular, astfel că sistemul de prelucrare poate fi imitat în diferite etape, existând posibilitatea utilizării și a altor mijloace de prelucrare (mecanică sau chiar manuală) în funcție de condițiile organizatorice efective. O parte din programele SICOP pot fi utilizate și în alte ramuri de activitate, în special cele privind tratarea resurselor.

★

SICOP este actualmente în curs de implementare în toate modulele sale. Se poate aprecia că aplicarea sa integrală va avea influență pozitivă, în primul rând, prin scurtarea duratei de realizare a investițiilor, iar, în al doilea rând, în realizarea unor costuri minime ale lucrărilor de construcții-montaj, concomitent cu o creștere importantă a productivității muncii prin eliminarea în mare măsură a stăgânărilor în producție datorate abaterilor care există în cadrul unei activități atât de complexe.

ing. Hercul MĂNESCU

SINOPTIC

Designul și calitatea

ÎN U.R.S.S. a fost creată o rețea largă de unități de proiectări artistice condusă de Institutul unional de cercetări în domeniul esteticii tehnice, cu mai multe filiale, situate în marile centre industriale ale țării.

În secțiile și laboratoarele acestui institut profilat pe proiectări artistice de produse industriale, mijloace de transport, obiecte cu destinație social-culturală etc., lucrează doctori în științe, artiști plastici, proiectanți, graficieni, ingineri, economiști, ergonomiști, sociologi, machetatori.

Forul de decizie al institutului este Consiliul științific care analizează planurile tematiche, proiectele artistice de produse industriale și ia în discuție tezele de doctorat. Cerințele esteticii industriale pentru unele mașini capătă putere de lege. Astfel, fără avizul institutului sau al filialelor sale, produsele industriale care nu co-

respund exigențelor estetice nu pot primi „insemnul calității”, care este una din cele mai înalte distincții în domeniul calității producției în U.R.S.S.

Cu sprijinul institutului se dezvoltă relațiile internaționale ale proiectanților sovietici în estetică industrială cu organizațiile de specialitate din țările socialiste ca și cu alte țări ale lumii. Acest cadru permite organizarea unor cercetări științifice în colaborare internațională a unor simpozioane și expoziții internaționale.

Asociație a logisticienilor din întreprinderi

SPECIALIȘTII consideră că, astăzi, costurile logistice reprezintă 20—45% din costurile de fabricație ale produselor. Logistica grupează ansamblul de operațiuni care determină mișcarea produselor: amplasarea unităților de producție, a depozitelor, a-

provizionarea, ambalarea, stocarea, manipularea, transportul, desfacerea etc. Iar știința logisticii, într-una din definițiile cele mai recunoscute, este desemnată ca fiind „ansamblul activităților având ca obiectiv realizarea cu cel mai mic cost posibil, a unei cantități dintr-un produs, la locul și momentul unde o cerere există”.

Logistica a existat întotdeauna în acțiunea întreprinderii, chiar dacă nu a primit o formulare clară, coerentă. Astăzi, această formulare și aplicarea principiilor la care ea dă loc s-a impus ca un element de bază al conducerii întreprinderii. Și aceasta în primul rând datorită faptului că logistica oferă unele dintre cele mai mari posibilități de ameliorare a costurilor. Logicianul are rolul de a reuni parametrii necesari construirii unui sistem, unde un nivel de serviciu cerut este asigurat la cel mai mic cost, mijloacele pe care le posedă fiind variatele subfuncțiuni: manipu-

lare, transport, depozitare etc., utilizate în mod integrat. Atât timp cât activitățile logistice au fost dispersate în diverse servicii operaționale ale întreprinderii ele au putut face obiectul unor decizii puțin raționale sau chiar contradictorii, rezolvarea acestor contradicții fiind datorată „statului major” al întreprinderii. Serviciul logistic este cel mai în măsură să propună — împreună cu alte servicii care și-au formulat ele însele obiectivele lor — opțiunea de reținut în aceste domenii.

O astfel de rezolvare „nu a fost realizată decât într-un număr mic de întreprinderi franceze” notează revista „Travail et Méthode”, iar pentru a fortifica acest concept, pentru a promova funcția logistică și a asigura contacte permanente între responsabili serviciilor logistice, a fost creată în Franța — Asociația logisticienilor de întreprindere — ASLOG.

**TEORII
IDEI**

fi

STRUCTURILE ECONOMICE TERITORIALE ȘI COLABORAREA INTERNAȚIONALĂ

PREOCUPĂRILE pentru armonizarea dezvoltării economiilor naționale cu o structură eficientă pe ramuri și cu o repartizare judicioasă, echilibrată a forțelor de producție pe teritoriul țării au devenit tot mai frecvente în întreaga lume, conceptul de dezvoltare regională a intrat în „arsenalul” operațional al economiei moderne. Până la cel de al doilea război mondial, repartizarea inegală a forțelor de producție pe teritoriul unei țări era adesea considerată ca o situație normală determinată de localizarea resurselor naturale, de combustibili, minereu de fier și a altor substanțe utile. Progresul tehnico-științific contemporan a mărit într-o măsură considerabilă dinamismul și mobilitatea evoluției proceselor și fenomenelor economice, inclusiv în ceea ce privește structura pe ramuri și teritorială, generând accentuarea rapidă a tendințelor de concentrare a industriei și populației. Chiar și în țările mai avansate din punct de vedere economic, sub presiunea consecințelor economice și sociale negative ale unei dezvoltări dezechilibrate, s-a trecut în anii din urmă de la vechile metode de „asanare pasivă” a zonelor mai puțin dezvoltate la politici active de dezvoltare regională. În prezent, aproape că nu există țară care să nu aibă o politică economică regională proprie, cu diferite orientări și nuanțe. Programele de dezvoltare economică ale diferitelor țări conțin măsuri pentru stimularea expansiunii industriei și a altor ramuri în zone mai puțin avansate din punct de vedere economic ca un mijloc de accelerare a dezvoltării nu numai economice dar și sociale. Din aceste considerente în multe țări s-au înființat instituții speciale pentru studierea formării structurilor economice teritoriale.

Dezvoltarea teritorială, parte integrantă a dezvoltării unitare a economiei naționale

ÎN CONCEȚIA Partidului Comunist Român, repartizarea armonioasă, echilibrată pe teritoriu a forțelor de producție constituie, înainte de toate, o problemă economică și o problemă social-politică de primă importanță, una din înaltele sale responsabilități în procesul construcției socialiste. Formulând concis concepția partidului cu privire la dezvoltarea economico-socială teritorială a țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „Îmbunătățirea repartizării forțelor de producție pe teritoriul țării are drept scop folosirea tot mai judicioasă a forței de muncă a populației și, implicit, o mai bună distribuire a veniturilor, ridicarea generală a nivelului de trai al oamenilor muncii. Numai pe baza lichidării rămănerii în urmă a unor regiuni, a dezvoltării armonioase a bazei tehnice-materiale a socialismului pe întreg teritoriul patriei se pot crea condiții pentru mersul înainte al societății socialiste, pentru trecerea treptată spre comunism”.

Ridicarea economică și socială a tuturor zonelor țării are o importanță esențială pentru creșterea generală a nivelului de trai material și cultural al populației, este o condiție de bază pentru făurirea societății socialiste multi-lateral dezvoltate.

La preluarea puterii de către clasa muncitoare, forțele de producție erau nu numai slab dezvoltate ci și nerațional repartizate pe teritoriu. Amplasarea industriei era extrem de disproporționată, fiind concentrată cu prioritate în zonele unde se descoperiseră surse de materii prime (petrol, minereu, cărbune) și în câteva orașe. În anul 1938, peste 63% din producția globală industrială, 61% din forța motrice și peste 55% din forța de muncă ocupată în această ramură

erau concentrate în numai două ținuturi ale țării: Bucegi și Timiș, cuprinzând centrele: Brașov, Ploiești, Timișoara, Arad, Hunedoara și Reșița. În același timp, Moldova, Oltenia și Dobrogea care cuprindeau aproape 40% din populația țării nu participau decât în proporție de 12% la producția industrială a țării. Disparități teritoriale existau și în ceea ce privește amplasarea bazei tehnice și a principalelor ramuri ale producției agricole.

Dezvoltarea forțelor de producție cu precădere numai în unele zone a determinat mari deosebiri în gradul de utilizare a forței de muncă, iar în nivelul de trai al populației erau adânci inegalități regionale.

Asigurarea unei creșteri economice rapide și crearea complexului armonios al economiei naționale impuneau ample modificări în repartizarea teritorială a producției. Îmbunătățirea repartizării teritoriale a forțelor de producție și ridicarea economică a tuturor zonelor țării a devenit o componentă a strategiei generale de dezvoltare, o problemă esențială a politicii economice a Partidului Comunist Român.

Repartizarea forțelor de producție pe teritoriul unui complex național unitar și armonios este o parte integrantă a procesului de dezvoltare a economiei naționale, determinată de condiții obiective. În primul rînd, pentru că dezvoltarea armonioasă, optimă a unei economii naționale, modul de implementare pe teritoriu a forțelor de producție reprezintă una din proporțiile de bază, tot atât de importantă ca proporția între ramuri sau proporția între producția mijloacelor de producție și bunurilor de consum. În al doilea rînd, repartizarea spațială a obiectivelor prevăzute a fi construite este legată nemijlocit și de politica de valorificare superioară a resurselor naturale și utilizarea mai rațională a forței de muncă. În al treilea rînd, hotărârile care privesc amplasarea noilor obiective economice au implicații directe asupra volumului și eficienței investițiilor, atât în ceea ce privește dimensionarea și implantarea capacităților respective, cât și ramurile conexe, cum sînt utilitățile industriale, gospodăria comunală, construcțiile de locuințe. În al patrulea rînd, orice amplasare teritorială trebuie să țină seama de logăturile economice istoricește formate între diferite zone ale țării, precum și de necesitățile dezvoltării infrastructurilor, a rețelelor de comunicație etc. În al cincilea rînd, ținînd seama de efectul de antrenare și multiplicare pe care îl are crearea noilor capacități de producție, și îndeosebi cele industriale, asupra dezvoltării, ca și asupra nivelului de trai și de civilizație, repartizarea teritorială a forțelor de producție reprezintă una din componentele de bază ale politicii de dezvoltare economico-socială.

Atragerea și utilizarea maximă a resurselor în cadrul economiei naționale presupun crearea unor structuri economice zonale care să asigure o dezvoltare echilibrată a întregului teritoriu al țării, printr-o abordare globală a dezvoltării economico-sociale, într-o viziune de sisteme, în care se îmbină criteriile economice cu cele sociale, iar optimele zonale sînt subordonate și integrate optimului național. Toate acestea impun, ca o necesitate obiectivă, ca în cadrul planului național unic, odată cu stabilirea ritmurilor și proporțiilor dezvoltării să fie soluționate și problemele repartizării teritoriale a forțelor de producție.

Pornind de la condițiile specifice ale țării și ale fiecărei zone, planurile de dezvoltare economico-socială au cuprins, în permanență, măsuri pentru valorificarea resurselor materiale și de muncă din diferitele unități teritoriale. Programele de investiții au vizat, îndeosebi pentru industria prelucrătoare, crearea de obiective industriale în toate zonele

țării și cu deosebire în județele mai puțin dezvoltate. În același sens s-a acționat și prin dezvoltarea căilor și mijloacelor de transport, condiție esențială pentru lărgirea legăturilor economice de cooperare între diferitele zone ale țării.

Importante realizări în direcția îmbunătățirii amplasării forțelor de producție și sistematizării economico-sociale a teritoriului național au fost obținute după Congresul al IX-lea al P.C.R. și ca urmare a perfecționării împărțirii teritorial-administrative a țării. Îmbunătățirea organizării administrative a teritoriului decurgea din necesitățile impuse de schimbările calitative intervenite în evoluția forțelor de producție, în repartizarea lor geografică și punerea de acord a acestora cu modificările petrecute în structura populației, în profilul, dimensiunile și condițiile de viață ale orașelor și comunelor de pe întreg cuprinsul țării. Practica dovedise că regiunile administrative de mari dimensiuni reprezentau unități teritoriale prea întinse pentru a putea rezolva în mod operativ problemele tot mai complexe ale dezvoltării economiei și ale vieții social-culturale, afectau inițiativa unităților de bază și diminuau răspunderea organelor locale. Îmbunătățirea organizării județelor și municipiilor a creat premise pentru aplicarea mai eficientă a principiului centralismului democratic, ridicarea întregii activități a organelor locale ale puterii și administrației de stat pe o treaptă calitativ superioară. În felul acesta, pornind de la tradițiile istorice locale, de la nivelul de dezvoltare economică, de la relațiile statornice în anii construcției socialiste, județele actuale reunesc orașele și comunele în zone viabile, cu largi posibilități de progres. Pe baza noii împărțiri administrative pe județe, a programului național de sistematizare a teritoriului și a localităților urbane și rurale elaborat în 1972, a strategiei unitare, de lungă perspectivă a industrializării s-au creat condițiile corespunzătoare pentru amplasarea judicioasă a forțelor de producție și atragerea în circuitul economic a unor zone și localități mai puțin dezvoltate.

Ca rezultat al îndeplinirii obiectivelor înscrise în planurile cincinale 1966—1970 și 1971—1975 a crescut forța industrială a tuturor județelor, s-au dezvoltat rapid vechile orașe și au apărut altele noi, s-au obținut succese importante pe linia apropierei nivelurilor de dezvoltare a tuturor zonelor țării. În acest sens este semnificativ faptul că, în perioada 1965—1975, în toate județele mai puțin dezvoltate s-au asigurat ritmuri medii anuale de creștere a producției industriale superioare mediei pe țară, această tendință accentuându-se în perioada actualului cincinal. Semnificative în această privință sînt mutațiile ce rezultă din analiza grupării județelor după valoarea producției globale industriale: în anul 1965 numai 4 județe realizau o producție industrială de peste 10 miliarde lei, în anul 1970 numărul acestora a ajuns la 9, iar în 1975 se ridică la 21.

Planificarea dezvoltării în profil teritorial a țării deși poate fi înțeleasă în primul rînd ca o problemă economică de punere în valoare a potențialului de resurse umane și naturale din fiecare zonă, ea este în același timp o problemă socială și politică cu implicații deosebite. De aici decurge necesitatea de a privi această componentă de bază a dezvoltării în toată complexitatea ei, cuprinzînd conceptele de împărțire administrativă a teritoriului, sistematizarea dezvoltării economico-sociale, procesul de urbanizare și multe alte aspecte economice, sociale și politice de importanță covârșitoare, care fac parte integrantă din opțiunile de bază ale politicii de dezvoltare. Privind lucrurile într-o asemenea perspectivă înțelegem mai bine de ce repartizarea teritorială a forțelor de producție este și trebuie să fie o componentă esențială a politicii economice și sociale a partidelor comuniste și muncitorești din fiecare țară socialistă. Însuși faptul că în acest concept se înmănunchează o serie de probleme economice, social-culturale și politice de mare complexitate care vizează aspecte de la concepția asupra împărțirii administrative a teritoriului și sistematizarea dezvoltării economico-sociale a acestor unități și pînă la cele privind urbanizarea, sistematizarea localităților, a rețelei de comunicații etc., solicită abordarea lor într-o concepție unitară la nivelul economiei naționale.

Avînd în vedere considerentele de mai sus apare de neînțeles cum unii autori din alte țări pot să simplifice

lucrurile atît de mult încît, pornind de la unele criterii de „integrare geografico-teritorială“, fără nici un fundament științific, încearcă să transfere pe plan internațional luarea unor decizii privind repartizarea rațională a forțelor de producție. Singura soluție justă și acceptabilă de abordare a acestei probleme este rezolvarea lor unitară la nivelul fiecărei țări în cadrul planului național unic. A apărut astfel, de exemplu, propunerea de a se trece la elaborarea unei „scheme generale de amplasare a forțelor de producție în cadrul tuturor țărilor membre ale C.A.E.R. pe o perspectivă îndelungată“ sau „crearea structurii macroteritoriale a economiei Europei socialiste“. Acceptarea unor asemenea idei ar însemna de fapt renunțarea la dezvoltarea complexă a economiei fiecărei țări în parte care să asigure ridicarea gradului de civilizație materială și spirituală a fiecărui popor, creșterea posibilităților de participare tot mai intensă pe bază de egalitate la cooperarea economică internațională. Asemenea idei ar duce la scoaterea din prerogativele statului și ale planului național unic a unuia din atributele sale de bază și trecerea lui în competența unor organe suprastatale. În consecință, transferarea acestor atribuții ar goli de conținut politica economico-socială a partidelor comuniste, întrucît probleme esențiale ale strategiei dezvoltării și ale ridicării nivelului de trai al populației, responsabilități primordiale ale fiecărui partid comunist față de destinele poporului ar fi rezolvate după alte criterii, undeva în afara țării.

Lichidarea decalajelor economice dintre diferite zone și județe ale țării este un proces de durată, care progresează pe măsura dezvoltării generale. În mod obiectiv, modificarea structurilor teritoriale ale economiei naționale se realizează mult mai lent în comparație cu schimbarea structurilor pe ramuri. În țara noastră, cu toate realizările obținute în dezvoltarea teritorială, încă se mai mențin deosebiri însemnate în dezvoltarea economică a județelor. Din totalul celor 39 județe ale țării (fără Municipiul București), 27 de județe au încă o producție industrială pe locuitor sub media pe țară. Față de această medie considerată egală cu 100, producția industrială, de exemplu a județului Brașov, reprezintă 280, pe cînd a județului Botoșani doar 26.

Ca problemă economico-socială de lungă durată, dezvoltarea armonioasă a tuturor zonelor țării constituie în continuare o sarcină de bază a dezvoltării viitoare a României socialiste. Programul Partidului Comunist Român adoptat la Congresul al XI-lea, în noiembrie 1974, înscrie „sistematizarea teritorial-administrativă și economică, amplasarea rațională a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării, asigurînd dezvoltarea proporțională a tuturor județelor și regiunilor, ridicarea gradului de civilizație materială a întregului popor“, printre obiectivele fundamentale ale fărîririi societății socialiste multilateral dezvoltate. Potrivit Directivelor Congresului al XI-lea al P.C.R. cu privire la planul cincinal 1976—1980 și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României pentru perioada 1981—1990, la sfîrșitul cincinalului viitor, în fiecare județ se va realiza o producție industrială de cel puțin 10 miliarde lei. Pornind de la aceste prevederi, ritmuri de creștere industrială de 15—25% și chiar mai mari față de circa 11% pe economia națională se vor realiza în județele mai puțin dezvoltate ca: Bistrița-Năsăud, Sălaj, Tulcea, Vaslui, Covasna, Botoșani, Ialomița.

Înfăptuirea hotărîrilor Congresului al XI-lea al Partidului va contribui hotărîtor la conturarea în perspectivă a profilului economico-social al fiecărui județ și zonă a țării, la ridicarea nivelului de civilizație, la reducerea substanțială a decalajelor economice dintre județe, la apropierea condițiilor de muncă și de viață ale populației.

Îmbinarea criteriilor de ordin economic cu cele social-politice

— garanție a progresului general

PREOCUPAREA pentru formarea unei structuri teritoriale optime a întregului complex economic național a determinat o serie întregă de cercetări în urma cărora s-au profilat o concepție și o metodologie unitară privind repartizarea noilor obiective economice și sociale pe teritoriu. Preocupările pentru dezvoltarea armonioasă a teritoriului au fost instituționalizate și în sistemul de planificare,

prin elaborarea concomitentă a planului național unic în profil de ramură, pe departamente și în profil teritorial — pe județe, orașe și comune.

În componența planificată a forțelor de producție, în raport cu necesitățile dezvoltării unitare a întregii economii naționale se are în vedere potențialul și caracteristicile economice și naturale ale teritoriului. În același timp se ține seama de o serie de criterii economice și social-politice. Stabilirea noilor amplasamente are la bază, în primul rând, criteriile de ordin economic pentru a asigura eficiența investițiilor în fiecare ramură a economiei naționale și în fiecare sector de activitate socială. În scopul obținerii unei eficiențe economice cât mai mari, unul din elementele cele mai importante de judecată în luarea deciziilor de localizare, îl constituie apropierea optimă a producției de sursele de materii prime sau de centrele de consum, în funcție de volumul și cheltuielile de transport, de perisabilitatea mărfurilor, de periodicitatea consumului etc. Astfel, analiza cheltuielilor de transport constituie un element de bază în fundamentarea deciziei dacă o întreprindere trebuie amplasată lângă sursa de materii prime sau lângă centrul de consum. Un criteriu important al repartizării pe teritoriu a noilor obiective constă în folosirea platformelor industriale existente și concentrarea unor grupuri de întreprinderi pe platforme noi, contribuind, astfel, la reducerea investiției specifice prin folosirea în comun a utilităților generale, cum sînt rețelele de transport, rețelele de energie electrică, telecomunicații, precum și a dotărilor social-culturale ca locuințe, construcții pentru servicii destinate populației și altele.

În stabilirea noilor amplasamente, un rol esențial îl are asigurarea cu resurse de muncă și utilizarea lor cât mai rațională. Astfel, ramurile cu un consum mare de muncă se repartizează în locurile unde există posibilități pentru atragerea în activitatea productivă a unui număr mare de persoane. De asemenea gradul de calificare și tradițiile dintr-o regiune pot juca un rol însemnat în opțiunile de amplasare. Experiența a arătat că, ținînd seama de deficitul de forță de muncă existent în centrele aglomerate și de cheltuielile suplimentare pe care aducerea acesteia din alte localități le antrenează, este mai rentabilă amplasarea în zonele mai puțin dezvoltate, dar cu disponibil de forță de muncă. Astfel, efortul suplimentar de investiții este recuperat de efectele pozitive ale stabilizării și limitării migrației populației.

Unii autori însă, ignorînd realitatea și fără a fundamenta cu calcule economice, încearcă să ne convingă de așa-zise efecte pozitive ale mișcării forței de muncă, inclusiv ale migrării internaționale, spre locurile unde sînt amplasate obiective economice. Vorbînd de migrarea internațională, ei își bazează aceste raționamente pe teoria internaționalizării forței de muncă. Dar după cum se știe, forța de muncă din fiecare țară, în prezent și de-a lungul istoriei, este singura creatoare a valorilor materiale și spirituale. De nivelul educației și instrucției profesionale a oamenilor muncii depinde direct de creșterea economică și progresul social al unei națiuni. O cheltuială efectuată de un stat în vederea ridicării nivelului intelectual și de pregătire profesională a oamenilor determină, de regulă, o creștere a venitului național mai mare decît aceeași cheltuială investită în valori materiale. Instrucția și formarea profesională a forței de muncă, la care trebuie adăugat învățămîntul obligatoriu de cultură generală ca verigă inițială a acesteia, este un proces îndelungat care solicită cheltuieli însemnate. Mai mult, între momentul efectuării cheltuielilor pentru instrucție și formare și cel al intrării în activitate a forței de muncă se produce un anumit decalaj. Or, numai prin succesiunea celor două momente poate fi vorba despre o rentabilitate a pregătirii cadrelor și o contribuție efectivă la creșterea economică. Dimpotrivă, distorsionarea acestor momente și schimbarea locului în care forța de muncă ar trebui să înceapă să producă înseamnă, practic, o pierdere pentru societatea investitoare și o ineficiență a programelor naționale de calificare profesională. În altă ordine de idei desigur că dacă facem abstracție de oameni și îi socotim numai forță de muncă, așa cum sînt tratați de fapt în capitalism, autorii respectivi ar putea avea dreptate. În societatea socialistă însă omul este valoarea supremă și întreaga dezvoltare economică este subordonată creării unor condiții de muncă și viață tot mai bune. Politica de dez-

voltare teritorială a țării urmărește să creeze obiective și activități economice în zonele mai puțin dezvoltate pentru a stabili populația, a-i oferi condiții pentru un nivel de trai și de civilizație corespunzător. Evident că în procesul colaborării dintre state pot să intervină și anumite înțelegeri bilaterale în domeniul folosirii temporare a forței de muncă, însă acestea au un caracter limitat și se referă la obiective bine definite. O orientare a dezvoltării în sensul stimulării migrației populației nu poate decît să dăuneze dezvoltării generale și, îndeosebi, progresului țărilor mai puțin dezvoltate industrial.

Criteriile economice au însemnătatea lor, dimensionînd eficiența amplasamentelor luate în considerare, însă ele nu sînt suficiente pentru a stabili locul noilor obiective industriale sau din alte ramuri. Criteriile economice trebuie îmbinate cu criteriile de ordin social-politic, stabilite de fiecare partid comunist și stat socialist, în funcție de condițiile specifice țării respective. Amplasarea rațională a forțelor de producție incumbă, pe lângă răspunderea pentru eficiența economică a investițiilor, și o responsabilitate socială — de a contribui la ridicarea zonelor mai slab dezvoltate, la integrarea lor în viața colectivă a întregii țări. Pornind de la adevărul că munca este sursa veniturilor și a bunăstării populației, politica de amplasare teritorială a forțelor de producție trebuie să creeze pentru toți cetățenii țării condiții economice egale, să asigure baza tehnico-materială pentru o adevărată egalitate între toți oamenii muncii. Dezvoltarea economică armonioasă a întregului teritoriu, ridicarea zonelor rămase mai în urmă, la nivelul celor dezvoltate, înseamnă realizarea în practică a egalității economice pe care se întemeiază, în fapt, egalitatea socială. Experiența țării noastre a demonstrat că, în amplasarea noilor obiective economico-sociale, factorii de eficiență economică și criteriile sociale nu numai că nu se resping, ci se completează și se asociază în procesul conștient de îmbunătățire a repartizării teritoriale a forțelor de producție, într-o viziune pe termen lung a eficienței economice.

Influența colaborării cu alte state asupra formării structurilor economice pe teritoriul național

SINGURA CALE viabilă pentru lichidarea cît mai rapidă a decalajelor economice dintre județe o constituie creșterea în ritmuri înalte a forțelor de producție ale țării, îmbinată cu o politică justă de amplasare teritorială a noilor obiective. Dezvoltarea fiecărei țări se bazează, în primul rând, pe valorificarea eficientă a resurselor interne, a potențialului material și uman propriu. Cît privește România, eforturile ce se fac pentru dezvoltarea economică rapidă sînt exprimate sintetic de partea însemnată din venitul național alocată investițiilor; în acest cincinal circa 33% din venitul național este repartizat fondului național de dezvoltare economico-socială. Acest aspect cantitativ al efortului este completat de politica valorificării superioare a resurselor materiale, repartizării judicioase pe ramuri a investițiilor, creșterii eficienței fondurilor utilizate în economie.

Un rol important are, în procesul dezvoltării, colaborarea economică și tehnico-științifică cu alte state. Schimbul de valori materiale și de tehnologii constituie un factor deosebit de important al accelerării progresului multilateral al fiecărei țări în parte, al punerii în valoare a resurselor și posibilităților lor, în scopul dezvoltării armonioase a economiei naționale. Acesta constituie, de fapt, unul din motivele principale pentru care, în procesul dezvoltării sale economice, România acordă un mare rol relațiilor de colaborare cu celelalte state ale lumii, participării active la diviziunea internațională a muncii. Partidul și statul nostru pornesc de la faptul că lărgirea schimburilor economice și cooperarea în producție cu alte state, participarea la schimbul internațional de valori materiale și spirituale reprezintă o latură inseparabilă a procesului de dezvoltare a fiecărei națiuni, o necesitate obiectivă a progresului economic și social.

În cadrul raporturilor economice externe ale țării noastre, pe prim plan se situează schimburile și cooperarea în producție cu țările socialiste. Pe baza înțelegerilor bila-

terale și multilaterale, a înfăptuirii „Programului complex” România a dezvoltat și dezvoltă intens relațiile economice cu țările membre ale C.A.E.R.

Statutul C.A.E.R. și „Programul complex” prevăd drept obiectiv fundamental asigurarea progresului rapid al economiei naționale a fiecărei țări membre a C.A.E.R., intensificarea procesului de apropiere și egalizare a nivelurilor de dezvoltare a țărilor membre ale C.A.E.R., factor important al sporirii continue a forței sistemului socialist mondial, al creșterii neîncetate a influenței socialismului în lume. În mod obiectiv lărgirea continuă a colaborării dintre țările socialiste impune lichidarea decalajelor substanțiale existente în nivelurile de dezvoltare economică și în condițiile de trai ale popoarelor noastre. Condiția hotărâtoare a înfăptuirii procesului de apropiere și egalizare treptată a constituie, fără îndoială, efortul intern al fiecărei țări și, totodată, dezvoltarea cooperării economice și, în primul rând, a cooperării industriale și tehnico-științifice între țările membre ale C.A.E.R., sprijinirea prin acțiuni concrete a efortului țărilor mai puțin dezvoltate.

Una dintre formele care se dezvoltă în cadrul relațiilor economice ale României cu țările membre ale C.A.E.R., ca de altfel și cu alte state, o constituie construirea de întreprinderi comune și înființarea de organizații economice internaționale. Modalitățile de realizare și obiectivele unor astfel de forme de colaborare economică sînt reglementate prin convenții încheiate între țările interesate, convenții întemeiate pe principiile Statutului C.A.E.R. și „Programului complex”. Intensificarea activității de cooperare în producție cu țările socialiste are loc, în unele cazuri, în funcție de condițiile concrete și interesul părților, prin realizarea unor obiective comune în zonele de graniță. După cum se cunoaște, România a construit împreună cu R.S.F. Iugoslavia Complexul hidroenergetic și de navigație de la Porțile de Fier, este în proiect construirea Complexului hidrotehnic Turnu-Măgurele—Nicopol în comun cu R. P. Bulgaria, Complexului hidrotehnic Stînca-Costești, pe riul Prut, ce se va construi împreună cu Uniunea Sovietică. România participă, de asemenea, la construirea unor obiective economice pe teritoriul altor țări socialiste pentru satisfacerea nevoilor statelor participante cum sînt construirea în U.R.S.S. a fabricii de celuloză de la Ust — Ilim, a Combinatului de azbest de la Kiembai și dezvoltarea producției de feroalaje; în R. D. Germană la realizarea unei instalații pentru aglomerarea minereului de fier; în R.P.D. Coreeană — a unor fabrici de ciment, a unei instalații pentru producerea de fibre, realizarea unei uzine de asamblat televizoare; în R. P. Mongolă, la modernizarea unei fabrici de tricotaje; în Cuba la construirea unor obiective în industria materialelor de construcție, construirea de termocentrale, cuptoare industriale. Convențiile semnate recent de către tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Todor Jivkov privind realizarea unei întreprinderi comune pentru construcții de mașini în zona Giurgiu-Ruse, specializarea în producție, livrările reciproce și dezvoltarea în viitor a producției de mașini și instalații pentru industria alimentară ilustrează de asemenea dorința și largile posibilități care există pentru extinderea și diversificarea formelor de cooperare în producție.

În general construirea unor asemenea obiective economice are o înținerire favorabilă asupra progresului economiilor naționale ale țărilor respective și, implicit, asupra dezvoltării localităților în care au fost construite precum și în cele învecinate din fiecare țară participantă. Aceasta demonstrează, totodată, cu puterea de argumentare a faptelor că există numeroase forme de colaborare viabile care duc la dezvoltarea țărilor participante, forme care au dovedit necesitatea și posibilitatea armonizării intereselor tuturor statelor participante. Cu toate acestea, apare la unii autori din străinătate preocuparea de a crea noi „formule” cum ar fi „complexe internaționale de producție”, chiar dacă asemenea contribuții nu pot fi viabile. „Complexul de producție” nu este și nu poate fi o noțiune abstractă, un complex de producție nu poate fi decît o unitate cu activitate care implică acte de gestiune economică autonomă, o conducere unitară pe baza unui plan unic cu caracter de directivă, o anumită subordonare organizatorică, o proprietate asupra mijloacelor de producție. Crearea unor „complexe internaționale de producție” ar însemna, de fapt, scoaterea unor părți din eco-

nomia națională, din cadrul planului de dezvoltare națională, înstrăinarea unor părți a proprietății statului socialist și, implicit, acceptarea subordonării acestor „complexe” unor organe ce nu ar putea avea alt caracter decît extrastatal. Promovarea unei asemenea propuneri ar duce la încălcarea dreptului suveran al fiecărui partid și guvern de a hotărî și conduce întreaga activitate economică a poporului pe care îl reprezintă. Potrivit Statutului C.A.E.R. și „Programului complex”, organizațiile economice internaționale nu pot fi constituite ca organizații cu caracter supranațional, care ar prelua părți din prerogativele de decizie ale organelor naționale. Ele sînt create de state și reprezintă forma în care se manifestă colaborarea economică în domeniile convenite de țările participante. Procesul adîncirii colaborării are și va avea loc în condițiile existenței statelor suverane și care se dezvoltă de sine stătător, pe baza planului național unic și indivizibil.

Crearea întreprinderilor comune și a organizațiilor economice internaționale nu înseamnă cîtuși de puțin că proprietatea socialistă și-ar fi pierdut caracterul național. Aceste forme de colaborare nu afectează și nici nu pot afecta proprietatea națională a țărilor respective, nu diminuează rolul fiecărui partid și stat în conducerea economică pe baza planului unic. Fiecare stat continuă să fie proprietarul părții cu care participă la o formă de cooperare internațională, activitatea întreprinderilor care cooperează este cuprinsă în planul național unic iar centrul de conducere și decizie economică este — și nu poate fi decît — un centru național. Dreptul suveran de decizie aparține numai forurilor supreme de partid și de stat din țara respectivă, singurele în măsură să stabilească direcțiile proprii de dezvoltare economică, să hotărască asupra participării la orice formă de colaborare. Problemele fundamentale ale dezvoltării economico-sociale pot fi rezolvate eficient numai în condițiile în care partidul și guvernul fiecărei țări socialiste dețin totalitatea pîrghiilor economice, politice și sociale și exercită deplin atribuțiile și răspunderile cu care sînt investite. Colaborarea și cooperarea economică între țările socialiste este, așa cum se definește și în „Programul complex”, o activitate liber consimțită a țărilor participante și ea nu este însoțită de crearea de organe supranaționale și nu trebuie să afecteze activitatea internă a diferitelor țări. O condiție importantă a perfecționării și dezvoltării colaborării economice în cadrul C.A.E.R. o constituie faptul că ea trebuie să se realizeze concomitent cu lărgirea continuă a relațiilor cu celelalte state socialiste, precum și cu alte țări și a participării tot mai active a țărilor C.A.E.R. la diviziunea mondială a muncii.

Influența colaborării și cooperării economice socialiste asupra repartizării forțelor de producție din fiecare țară trebuie abordată în contextul respectării și aplicării acestor principii definitorii. Ignorarea lor nu este de natură să favorizeze dezvoltarea relațiilor de colaborare. Dezvoltarea fără precedent a științei și tehnicii determină în zilele noastre adîncirea diviziunii internaționale a muncii și în același timp facilitează lărgirea cooperării în producție și tehnico-științifice între state în interesul progresului general al omenirii. Cu toate că aceste fenomene sînt mai evidente se mai găsesc cercetători care să argumenteze o limitare, o îngustare a colaborării internaționale. De exemplu, a apărut teoria „caracterului compensator al poziției economico-geografice a țărilor socialiste europene”. Potrivit acestei concepții ar fi mai rentabil, mai eficient ca țările să-și limiteze colaborarea economică la zona geografică din care fac parte, să realizeze schimburi comerciale cu precădere cu vecinii, urmînd ca vecinii, în compensare, să întrețină relații cu celelalte state. Ei pierd astfel din vedere că colaborarea internațională permite statelor, în cadrul schimburilor de valori materiale și spirituale, să beneficieze de cuceririle științei contemporane, să-și construiască o structură eficientă a economiei naționale. Fiecare țară, fiecare popor are realizări pe care să le pună în circuitul mondial pentru progresul tuturor statelor. În același timp fiecare popor este în drept să beneficieze direct, nemijlocit, de cuceririle geniului uman, să colaboreze cu toate celelalte popoare, să se poată afirma în viața materială și spirituală a lumii. Relațiile economice dintre state se afirmă astăzi tot mai mult ca bază a relațiilor politice, culturale și în alte domenii. Dezvoltarea relațiilor economice internaționale este de natură să ajute la mai buna cunoaștere între po-

poare, la armonizarea intereselor în procesul dezvoltării mondiale, la întărirea încrederii internaționale. Limitarea relațiilor economice numai în cadrul anumitor zone condamnă economiile țărilor, îndeosebi ale țărilor mici, la o structură macroeconomică și teritorială unilaterală, le îndepărtează de posibilitatea utilizării în producție a tehnicii și tehnologiilor înaintate. În epoca noastră, epoca în care popoarele, tot mai multe organisme internaționale acționează pentru instaurarea unei noi ordini economice internaționale, pentru dezvoltarea largă a relațiilor economice dintre state, bazate pe egalitate și avantaj reciproc, sarcina principală a cercetării constă în descoperirea și promovarea căilor de înlăptuire a acestor deziderate ale progresului omenirii și nu în inventarea de argumente așa-zise științifice pentru limitarea colaborării între popoare.

Uneori întâlnim autori care de dragul criteriilor geografice nu mai țin seama de factorii politici, economici, și de principiile care trebuie să stea la baza colaborării internaționale dintre state. După cum se știe, știința marxist-leninistă nu consideră factorii geografici ca principalii factori ai dezvoltării economico-sociale și nici ai colaborării. Ne întrebăm atunci de ce oare acești autori renunță la recunoașterea statelor ca realități contemporane și încearcă să transforme colaborarea economică internațională într-o cooperare între zone geografice apropiate, ceea ce conduce în fond la ignorarea granițelor naționale. Unii autori merg pînă acolo încît sînt gata să proclame drept principii ale colaborării formele de relief! Potrivit acestei concepții intensitatea colaborării economice între state ar depinde de formele de relief din zona de graniță — munți, ape sau șes.

Din asemenea raționamente a rezultat propunerea unor autori de a crea sistemul de transport internațional în sensul „unirii pe bază geografică a transporturilor de pe teritoriile statelor socialiste europene”. Creșterea volumului de mărfuri transportate în cadrul comerțului internațional atrage după sine o dezvoltare corespunzătoare a transporturilor, determină o serie de aranjamente între țări cu privire la organizarea tranzitului. Transportul mărfurilor în condițiile cele mai avantajoase are o mare importanță pentru partenerii comerciali. În același timp, dezvoltarea căilor de tranzit are, fără îndoială, influențe pozitive asupra dezvoltării economice a țării pe teritoriul căreia se realizează transportul mărfurilor. Autorii menționați scapă însă din vedere că în fiecare țară transporturile sînt o parte integrantă a economiei naționale, iar colaborarea în acest domeniu se realizează pe baza principiilor relațiilor dintre state. Unirea pe bază geografică a transporturilor din mai multe țări într-un sistem care să desfășoare o activitate independentă înseamnă ruperea lor de ansamblul economiilor naționale ale țărilor.

Trecînd din sfera „ideilor” în domeniul concret al aplicării lor, unii autori își permit chiar să sugereze, pe exemplul României, modul în care ar trebui să evolueze dezvoltarea unor regiuni; astfel ei ignoră faptul că dezvoltarea viitoare a județelor țării face parte din politica economică de lungă perspectivă a Partidului Comunist Român: direcțiile dezvoltării teritoriale a țării noastre sînt stabilite prin Programul partidului aprobat la Congresul al XI-lea și se concretizează de organele naționale de planificare prin planul național unic.

Dezvoltarea planificată a economiei socialiste cere ca odată cu formarea unei structuri optime pe ramuri să se optimizeze și structura dezvoltării teritoriale a țării în funcție de obiectivele economice și politice elaborate de fiecare partid comunist și în funcție de fiecare etapă istorică. Susținerea unor „teorii” ca cele menționate mai sus, care fac abstracție de realități, de existența economiilor naționale unitare ale statelor socialiste ce se dezvoltă pe baza planului național unic, nu sînt de natură să stimuleze colaborarea internațională.

Formele și metodele de cooperare extrem de variate și posibilitățile de a imagina noi modalități sau de a le perfecționa pe cele existente sînt foarte largi. De exemplu,

unul din domeniile importante ale colaborării economice dintre țările socialiste membre ale C.A.E.R. cu largi perspective de amplificare îl constituie cooperarea și specializarea în producție. În domeniul construcțiilor de mașini, România participă la activitatea de colaborare pe cale multilaterală, specializîndu-se în producția a peste 400 tipuri de mașini și utilaje. De asemenea, în ultimii 10 ani, România a participat la elaborarea și încheierea unor acorduri multilaterale de specializare în producție pentru 10 grupe de mașini și utilaje, specializîndu-se în aproximativ 120 de tipodimensiuni în domeniul construcțiilor de nave, tractoare, autocamioane, mașini-unelte și altele. Realizarea colaborării în aceste domenii constituie un factor important de dezvoltare a ramurilor respective, atît din punct de vedere al volumului producției, cît și din punct de vedere tehnologic. În același timp, este de remarcat că întreprinderile care intră în specializare și cooperare sînt amplasate de fiecare țară în zonele și localitățile pe care statul respectiv le consideră cele mai indicate, pe baza principiilor politicii sale de dezvoltare economico-socială generală și în profil teritorial.

Efortul creativ, rolul cercetării științifice, al cercetătorilor, este tocmai de a găsi căile prin care pot fi perfecționate și promovate acele forme ce și-au dovedit viabilitatea în practică, de a găsi noi forme de cooperare fundamentate pe principiile care stau la baza relațiilor dintre țările socialiste, ale respectării deplinei egalități în drepturi a tuturor statelor, ale independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, ale avantajului reciproc și întraajutorării tovarășești. Numai conceptele care sînt în deplină concordanță cu aceste principii se dovedesc viabile, conducînd la o colaborare care contribuie la dezvoltarea economică a țărilor participante și asigură în același timp interesul și avantajul reciproc al partenerilor. Colaborarea economică și tehnico-științifică este merită să afirme cu putere forța principiilor noi marxist-leniniste de cooperare între state, să contribuie la creșterea prestigiului și forței de atracție a socialismului în lume. Orice „formulă” care nu ține seama de necesitatea respectării depline a suveranității naționale sau nu se prezintă ca reciproc avantajoasă nu face decît să frîneze interesul partenerilor pentru conlucrare, să creeze rezerve și suspiciuni, aducînd serioase prejudicii cooperării internaționale.

Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român a subliniat încă odată hotărîrea României de a depune, în continuare, toate eforturile ca, împreună cu celelalte țări socialiste și în spiritul „Programului complex”, să contribuie la adîncirea colaborării economice și tehnico-științifice cu toate țările socialiste, în vederea înlăptuirii programelor de construire a societății socialiste și comuniste în aceste țări.

Dezvoltarea colaborării dintre țările socialiste membre ale C.A.E.R. se realizează ca un proces conștient reglementat de către partidul clasei muncitoare din fiecare țară membră a C.A.E.R. Esențial în colaborarea economică și cooperarea în producție între țările socialiste membre ale C.A.E.R. este dezvoltarea formelor și metodelor care accelerează procesul de egalizare a nivelurilor de dezvoltare economică, consolidează economia națională a fiecărei țări și pe această bază, asigură creșterea forței și prestigiului sistemului mondial socialist. Înlăptuirea de măsuri pentru egalizarea treptată a nivelurilor de dezvoltare economică a țărilor membre ale C.A.E.R. va avea o însemnătate fundamentală economică și politică. Aceasta va demonstra că — spre deosebire de capitalism care a dus la împărțirea lumii în țări bogate și sărace — orînduirea socialistă contribuie la apropierea treptată a nivelurilor de dezvoltare economică a țărilor. Forța sistemului socialist în ansamblu este cu atît mai puternică, cu cît fiecare țară socialistă în parte își amplifică potențialul economic, cu cît dezvoltă pe această bază colaborarea și cooperarea economică și tehnico-științifică. Egalizarea treptată a nivelurilor de dezvoltare economică a țărilor socialiste va asigura un conținut real principiilor de egalitate și echitate în raporturile dintre state, pe care noua orînduire le proclamă; transpunerea efectivă în viață a acestor principii este de natură să releve în modul cel mai concludent că socialismul reprezintă calea sigură a lichidării urmărilor subdezvoltării, a realizării progresului multilateral, armonios, al tuturor națiunilor lumii.

¹ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste, vol. I, București, Editura politică, 1968, pag. 520.

² Programul Partidului Comunist Român de lăurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Editura politică, București, 1975, p. 66.

ASPIRAȚIILE FEMEILOR SPRE ÎNĂLȚIMILE CIVILIZAȚIEI UMANE

EPOCA CONTEMPORANĂ se caracterizează prin adânci prefaceri revoluționare care au schimbat configurația social-economică și politică a lumii și care au marcat desigur un anumit progres și în condiția social-economică a femeii. O influență hotărâtoare asupra prefacerilor înnoitoare o exercită rezultatele obținute în țările socialiste, avîntul fără precedent al mișcărilor revoluționare, în cadrul cărora femeile și organizațiile lor au un rol tot mai important. Revoluția științifico-tehnică determină la rîndul ei modificări în viața și rolul femeilor în societate.

Dar, așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu „pe o mare parte a planetei femeile continuă încă să fie menționate într-un regim de inegalitate, fiind private de importante drepturi sociale și politice, împiedicate să participe la dezvoltarea econo-

mico-socială a țării lor, la lupta pentru soluționarea problemelor complexe care confruntă omenirea azi“.

Frînele existente în calea afirmării femeilor, în domeniile hotărâtoare ale dezvoltării economice și sociale în multe țări ale lumii, au consecințe grave pentru ansamblul emancipării umane, pentru progresul social în ansamblu.

Congresul Mondial al femeilor ce urmează să aibă loc în curînd la Berlin, în R.D.G., este menit să sublinieze încă odată că schimbarea statutului social al femeii nu este o chestiune numai de ordin etic, ci mai ales social-economic, politic, că rezolvarea marilor probleme ale omenirii nu se poate concepe fără participarea uriașului potențial uman pe care îl reprezintă femeile.

Un imperativ al progresului general social-economic

MARILE PROBLEME cu care se confruntă omenirea situează femeile din întreaga lume în fața a noi și mari responsabilități. Ținîndu-se seama de condiția femeii din fiecare țară, stabilindu-se prioritățile ce decurg din stadiul de dezvoltare și orientările generale corespunzătoare procesului de transformare a structurilor economico-sociale ale țărilor respective sînt necesare măsuri menite să creeze cadrul larg de afirmare a femeilor ca forță socială, ca factor de prim ordin al progresului social contemporan.

Femeile din întreaga lume sînt chemate să-și unească eforturile în lupta pentru o nouă ordine economică internațională, împotriva politicii imperialiste, colonialiste, și neocolonialiste, de forță și dictat, de amestec în treburile interne ale altor state. Ele sînt tot mai conștiente de faptul că numai astfel se vor deschide noi perspective pentru realizarea aspirațiilor umane spre bunăstare și progres social. Pentru aceasta femeile din țările capitaliste își amplifică eforturile în lupta pentru legiferarea și realizarea în fapt, în cadrul statelor lor, a unor măsuri menite să asigure lichidarea inechităților, a discriminărilor față de femei, egalitatea deplină în drepturi a acestora în întreaga viață economică și socială, pentru acces larg la comorile științei și civilizației, pentru participare neîngrădită în toate domeniile vieții sociale, corespunzător pregătirii, energiei și capacităților lor.

Dependența condiției femeii de lupta generală pentru eliberarea de exploatare și aspirare, emanciparea, ei ca parte componentă și inseparabilă a victoriei acestei lupte, nu s-ar cere mereu subliniată dacă propaganda reacționară burgheză nu ar desfășura o vastă acțiune ideologică menită să inducă în eroare masele de femei, să le abată de la lupta revoluționară.

Chiar și unele mișcări feministe, caută să convingă opinia publică cu false argumente, că „sexele și nu clasele“ reprezintă contradicția principală socială. Ele caută să reducă problematica com-

plexă și contradictorie a procesului de emancipare la discuții sterile despre „inferioritatea“ sau „superioritatea“ unui sex față de altul sau despre exploatarea unui sex de către altul, încearcă să pună pe prim plan un așa zis antagonism dintre sexe și, prin aceasta, să creeze dificultăți luptei femeilor pentru cucerirea egalității economice și social-politice. În pofida acestor eforturi ale cuceririlor reacționare ale burgheziei, participarea în masă a femeilor la lupta de clasă, la mișcarea anti-imperialistă și democratică, pentru pace și progres social reprezintă, așa cum se apreciază în documentele mai multor partide comuniste și muncitorești, o trăsătură importantă a epocii noastre. Astfel se confirmă, pe bună dreptate, că mutațiile produse în mișcarea de eliberare a femeilor sînt atît de importante încît mișcarea feministă se transformă într-o luptă conștientă împotriva cauzelor care generează această aspirare.

Premisa fundamentală a libertății și egalității depline a femeii

POZIȚIA EGALĂ a membrilor societății noastre socialiste față de mijloacele de producție, interesele și scopurile comune au creat o bază trainică a noulor relații dintre oameni, inclusiv între femei și bărbați, noi raporturi de familie. Aceste raporturi sociale statornicite între oameni, în sistemul de organizare a muncii socialiste, creează femeilor condiții din ce în ce mai favorabile să-și manifeste aptitudinile și talentele, facilitează apariția unui nou comportament etic și social-politic, o nouă viziune asupra vieții sociale și individuale.

„Experiența dezvoltării istorice a României — a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu în mesajul adresat Conferinței mondiale a anului internațional al Femeii — demonstrează că premisa fundamentală a libertății și egalității depline a femeii, a afirmării ei neîngrădite în toate compartimentele vieții sociale, a participării ei conștiente la făurirea noului destin al poporului o constituie lichidarea relațiilor bazate pe exploatare și aspirare socială și națională, a inegalității și discriminării-

lor economice și politice, instaurarea unor raporturi echitabile între toți membrii societății, dezvoltarea unei largi democrații care să permită antrenarea întregului popor la conducerea societății. Pe baza acestor profunde schimbări revoluționare, femeile joacă astăzi în România un rol hotărâtor în întreaga viață economică și socială, în conducerea statului, reprezintă o forță remarcabilă a progresului, a asigurării prosperității patriei“.

Reuniunea internațională a femeilor ce va avea loc la Berlin va constitui o nouă și importantă acțiune demonstrînd atît creșterea conștiinței femeilor cît și necesitatea amplificării preocupărilor și răspunderilor guvernelor și organismelor neguvernamentale față de integrarea economică și socială a femeilor, de participarea la viața societății în contextul general al marilor prefaceri din lumea contemporană, al luptei generale pentru progres social, pace, securitate și colaborare internațională.

Emanciparea femeii în România socialistă a depășit stadiul de deziderat, ea se află în plin proces de înfăptuire prin caracterul de masă al cuprinderii femeilor, în producție și în activitatea obștească. Premiscele obiective ale acestui proces le-a oferit victoria socialismului pe pămîntul patriei noastre.

Posibilitatea efectivă a femeilor de a desfășura o muncă socială, în condiții de deplină egalitate, prin care ele sînt participante și beneficiare ale dezvoltării și creșterii economice, constituie un factor de prim ordin pentru realizarea plenară a personalității lor.

Femeile din România se conving în fapt de justetea ideii lui F. Engels după care eliberarea femeii va deveni posibilă abia atunci cînd va putea participa la producție pe scară socială largă. Schimbarea relațiilor sociale de producție a creat condiții ca gospodăria casnică să se transforme într-o instituție socială, iar îngrijirea și creșterea copiilor să devină nu numai o chestiune particulară, dar tot mai mult una socială.

Ponderea femeilor în populația activă în țara noastră este dintre cele mai ridicate din lume. Ele reprezintă în prezent 34% din forța de muncă ocupată în industrie, 58% în agricultură, 46.4% în transporturi și telecomunicații, 48.5% în circulația mărfurilor, 62% în învățămînt, cultură, artă, 72% în sănătate și ocrotire socială. Astfel

Emanciparea economică și socială a femeilor, este posibilă doar prin realizarea emancipării generale — a oamenilor muncii

participarea lor din ce în ce mai largă în producția socială creează condiții obiective pentru instaurarea deplinei egalități în drepturi în familie, și totodată un climat favorabil pentru educarea copiilor în cultul muncii, al devotamentului pentru propășirea și înflorirea patriei. În țara noastră unde producătorul este și proprietarul mijloacelor de producție, munca socială constituie nu numai un mijloc de asigurare a existenței dar ea devine și o necesitate vitală organică, o condiție a împlinirii personalității umane, tot mai mult o sursă de satisfacție morală.

Pentru a îndeplini multiplele roluri ce revin femeilor în societate și în primul rând datorită integrării lor în producția socială, este necesară crearea unor condiții materiale și sociale specifice. Tocmai acest scop urmărește să se realizeze prin aplicarea în viață a prevederilor Plenarei C.C. al P.C.R. din iunie 1973. Printre acestea se află măsurile care se referă la: justa orientare profesională a femeilor, atragerea cu precădere a forței de muncă feminine acolo unde pot să se manifeste din plin capacitățile și aptitudinile specifice; crearea condițiilor pentru ușurarea muncii casnice și îndeosebi preluarea de către societate a unora dintre sarcinile legate de protecția mamei și copilului, creșterea și educarea copiilor prin generalizarea învățământului preșcolar și creșterea în ritm înalt a rețelei de creșe și grădinițe.

Posibilitatea de a se instrui și califica datorită condițiilor pe care le creează socialismul constituie unul din factorii calitativi cei mai importanți ai emancipării femeilor din țara noastră. Față de 1944 când din totalul analfabeților 2/3 o reprezentau femeile, în 1975 s-a ajuns ca din totalul personalului încadrat în unitățile de stat, femeile cu studii medii să depășească 50%, iar cele cu studii superioare peste 36%.

Este semnificativ să subliniem că datorită recentelor măsuri luate de partidul și statul nostru în domeniul învățământului, caracterizate pe drept cuvânt ca măsuri revoluționare: generalizarea primei trepte a liceului și faptul că în tot sistemul școlar se realizează un amplu proces de profesionalizare, accesul fetelor la toate formele de calificare va fi în scurt timp rezolvat.

conceput fără manifestarea ei tot mai amplă și pe planul dezvoltării continue a democrației socialiste în țara noastră. Cea mai mare realizare o constituie faptul că drepturile legiferate ale femeilor sînt materializate prin crearea tuturor condițiilor economice și sociale care să facă posibilă în fapt egalitatea pentru marea masă a femeilor.

Drepturile politice ale femeii în statul nostru socialist sînt depline. Ele au dreptul să participe la alegerile pentru M.A.N. cît și în alegerile pentru organele locale ale puterii de stat în condiții egale cu bărbații. Numărul femeilor-deputați în M.A.N. alese la 9. III. 1975 este de 52, iar cele în consiliile populare locale — de 1/3 din numărul total al deputaților aleși. Ele iau parte la conducerea treburilor de stat ocupînd un loc de seamă și în organele de stat, guvernamentale, administrative, judiciare. Ca să reflectare a relațiilor noi economice-sociale întregul sistem legislativ în toate prevederile sale conferă femeii drepturi efective, egale cu bărbatul.

Datorită caracterului consecvent democratic al organizării vieții economice, politice, sociale, de stat și obștești, participarea femeilor la munca productivă, obștească și de conducere nu numai că este posibilă, dar este o necesitate imperioasă. Tocmai de aceea în Programul partidului se arată că și în viitor se va acționa cu și mai multă perseverență pentru a asigura cele mai bune condiții de participare activă și efectivă a masei de femei la conducerea vieții economice și sociale. În aplicarea acestei prevederi din Program, în ultimul timp s-a trecut cu deosebită perseverență la promovarea femeilor în funcții de conducere, pentru creșterea ponderii lor atît în rîndurile partidului, unde ele reprezintă 25%, cît și în organele sale de conducere, în toate organele alese ale organizațiilor componente ale F.U.S.

În informarea prezentată la Plenara C.C. al P.C.R. din 21—22 iulie 1975 cu privire la activitatea organelor de partid și de stat pentru înfăptuirea politicii de cadre a partidului, se subliniază necesitatea de a se întreprinde acțiuni concrete pentru înfăptuirea integrală a Programului de măsuri aprobat de Secretariatul C.C. al P.C.R. din august 1973 privind creșterea participării femeilor la activitatea din întreprinderi și instituții. În aparatul Ministerelor industriei ușoare și comerțului interior, al Departamentului Industriei Alimentare, al Ministerelor educației și învățământului, sănătății și în unitățile subordonate acestora din totalul cadrelor promovate în funcții de conducere cel puțin 50% urmează să fie femei, toate a-

cestea în condițiile aprecierii individuale a calităților lor.

Un rol deosebit în emanciparea în fapt a femeii îl constituie dezvoltarea continuă a conștiinței tuturor membrilor societății spre a se înlătura definitiv prejudecățile, mentalitățile retrograde despre rolul femeii în societate, în producție, în familie. La aceasta o influență binefăcătoare a exercitat-o ansamblul de măsuri adoptat de partid în 1971 în domeniul muncii ideologice, vastă acțiune de masă privind formarea omului de tip nou în sensul de a trăi și munci în conformitate cu normele eticii și echității socialiste. Adoptarea Codului moralei comuniste de către Congresul al XI-lea este la rîndul său menit să devină normă reală de comportare a fiecărui cetățean al patriei. Toate acestea creează un nou climat moral pentru lichidarea a tot ceea ce mai este vestigiu negativ în conștiința unor oameni — bărbați și femei — deschide un vast teren de afirmare a femeilor din țara noastră în viața societății. Se poate aprecia că aceste principii și multiplele lor implicații practice contribuie nu numai la procesul de emancipare a femeii, ci au puternice impacturi și efecte propagate asupra tuturor membrilor societății noastre indiferent de sex. În acest cadru larg se creează condiții superioare care permit nu numai femeii, ci tuturor membrilor societății să-și manifeste capacitățile și talentele, determinînd o nouă atitudine față de muncă, o înaltă responsabilitate civică și socială față de dezvoltarea, consolidarea și înflorirea patriei socialiste, pentru pace și colaborare în lume.

Realizarea egalității între sexe ca și între oameni în general, eliberarea lor de prejudecăți nu vine exclusiv dinspre societate spre individ, din exteriorul individului, ci mutațiile trebuie să se producă în conștiința individului însuși. În concepția marxistă, eliberarea oamenilor de prejudecăți, cu vechi și adînci rădăcini este un proces complex, indisolubil legat, de făurirea și dezvoltarea unei noi conștiințe, a unei etici comuniste. De aceea emanciparea femeii constituie o parte componentă a făuririi omului nou, produs al relațiilor sociale și făuritor al acestora. Opera vie de creare a valorilor materiale și spirituale ale civilizației socialiste este astfel rodul activității întregului popor, deopotrivă a bărbaților și femeilor, care la rîndul lor își realizează condiția umană ca personalități multilaterale dezvoltate, pe o treaptă superioară a cunoașterii și înțelegerii sensurilor vieții și acțiunii lor conștiente și creatoare.

dr. Ana GLUVACOV

Democrația socialistă — materializare a egalității între oameni

FENOMENUL EMANCIPĂRII economice, politice și sociale a femeii este de ne-

SMITH demonstrează că valoarea este creată de munca productivă, iar Ricardo a desavârșit această cucerire — în limitele permise de orizontul burghez — punind valoarea — muncă la baza explicării tradițiilor economice și sociale. La cele spuse de Ricardo, Sismondi mai adaugă câteva prețioase idei: **valoarea în capitalism este creată social, dar repartizată și însușită particular.** Repartiția burgheză împiedică realizarea mărfurilor fiindcă stămilează acumulare de capitaluri pentru unii, ruină și sărăcie pentru alții. Crizele erau socotite inevitabile, derivind din natura capitalismului (eronat el le lega de repartiție, circulație și consum, neglijând producția), iar crahul automat era prezis ca de neevitat. Din postulatele clasice ale teoriei valorii-muncă, Sismondi trăgea concluzii mic-burgheze. Și n-a fost singurul.

În perioada postricardiană o întreagă pleiadă de gânditori — economiști și filozofi, istorici și oameni politici, scriitori — s-au angajat în acțiunea de întoarcere a teoriei valorii-muncă împotriva burgheziei și a capitalismului, în folosul celor ce muncesc și în sprijinul ideilor socialismului. Aceștia au fost socialiștii postricardieni. Despre ei F. Engels scria că au folosit „teoria lui Ricardo a valorii și plusvalorii în interesul proletariatului și împotriva producției capitaliste și combat burghezia cu propriile ei arme. Întregul comunism al lui Owen se întemeiază, în ceea ce privește latura sa economică polemică, pe Ricardo. Tot pe Ricardo se întemeiază și o serie întreagă de alți autori...”⁽¹⁾.

Pentru Ricardo erau firești, naturale contradicțiile capitalismului, iar faptul că din valoarea creată de muncă o parte o lua capitalistul se părea în ordinea lucrurilor. În lupta între muncă și capital urmașii săi burghezi — McKulloch, Nassau Senior, J. St. Mill etc., care i-au vulgarizat cuceririle științifice — s-au

La izvoarele teoriei valorii-muncă (III)

Teoria valorii-muncă la socialiștii post-ricardieni: Owen, Gray, Bray, Proudhon

situat hotărît de partea capitalistului.

Socialiștii postricardieni s-au situat de partea muncii. Thomas Hodgskin își începe lucrarea sa în apărarea muncii împotriva capitalismului și a susținătorilor săi cu teza: „În vremurile noastre în întreaga țară are loc o acută luptă între capital și muncă. Muncitorii din aproape toate ramurile de activitate s-au unit în vederea obținerii ridicării salariului, iar patronii lor s-au adresat pentru sprijin puterii legislative”⁽²⁾. În sprijinul muncii trebuie elaborată o „Popular political economy” ceea ce și întreprinde autorul.

Socialiștilor postricardieni le era clar un lucru: **valoarea este creația muncii și nici avuție fără muncă nu există. Dar atunci de ce valorile create nu aparțin muncii cum s-ar cuveni în mod firesc? De ce muncitorului i se dă numai cît să poată vieții pentru a muncii iar surplusurile de valori sint însușite de deținătorii capitalului și ai pămîntului**

fără trudă și fără recompensă? Înseamnă că societatea este nedreaptă și că este construită pe principii care contravin naturii omului. În căutarea răspunsului la întrebările ridicate socialiștii postricardieni ajung la ideea lor de bază, pe care s-au configurat variate viziuni despre socialism: **însușirea integrală a produsului muncii de către cei ce depun muncă.**

În fruntea socialiștilor postricardieni s-a situat marele utopist englez, **Robert Owen.** Contemporan cu Ricardo, cunoscător al operei acestuia, dar și al realităților capitalismului, el formulează aspre critici la adresa societății burgheze, socotită o etapă necesară trecătoare în dezvoltarea omenirii, condamnă însușirea fără corespondent a muncii străine de către capitaliști și pune valoarea-muncă, schimbul de echivalente la baza societății comuniste, în care era preconizată dispariția proprietății private. Calea de urmat în realizarea unei atari societăți bazate pe echivalența schimburilor de munci materializate în produse și pe însușirea de către fiecare membru al societății a întregii valori create era cea a organizării producătorilor în cooperative unite apoi într-o mare uniune națională, și organizarea „bazarului produselor muncii”. Vom reveni asupra acestor idei înlătinate, într-o formă sau alta, la mai toți socialiștii postricardieni.

Acumularea de mari valori în mina unor particulari, arăta Owen, dă acestora mari puteri în lupta de concurență și le permite să dispună după bunul plac de munca altora. „Este evident, arată el, că atîta timp cît se va menține actualul sistem de conducerea vieții economice și actuala structură a societății, micii patroni vor fi tot mai mult înlăturați de marii posesori de capital, iar vechea, relativ fericita egalitate a producătorilor va trebui să cedeze locul unei flagrante inegalități între patroni și muncitori, fără pre-

cedent în istoria omenirii. Marele capitalist se vede acum ridicat la rangul de lord atotputernic, care dispune după bunul plac dar indirect, de sănătatea, viața și moartea sclavilor săi... Bogăția și puterea îi întunecă mintea; și în timp ce-și asuprește crîncen semenii, are impresia că le face o favoare...”⁽³⁾. Marele capital acumulat și care folosește cuceririle științei, tehnicii, îndeminării, organizării, nu-i de condamnat în sine, ci sistemul social în care-i utilizat și care duce la consecințe caracteristice exploatării capitaliste. Noua societate preconizată urma să preia cuceririle tehnico-economice, materiale și organizatorice ale capitalismului, dîndu-le utilizări și sensuri noi, subordonîndu-le activității muncii eliberate de exploatare și organizate pe baza proprietății comunitare. „Noul sistem industrial, chimic și mecanic, menționat el, dezvoltă acum aptitudinile oamenilor și-i ajută să înțeleagă și să adopte alte principii și practici, pregătindu-i astfel pentru cea mai binefăcătoare schimbare în treburile (umane) pe care a cunoscut-o vreodată lumea. Noul sistem industrial este acela care creează acum necesitatea unei noi structuri, superioare a societății”⁽⁴⁾. Owen a înțeles că socialismul trebuie să ducă mai departe cuceririle industriale, marea industrie mașinistă și nu să întoarcă roata istoriei înapoi spre mica producție meșteșugărească, cum preconizau unii socialiști mic-burghezi postricardieni.

Un adept fervent al doctrinei lui Owen a fost **John Gray**, ale cărui „Lecții despre fericirea umană” (1825) au fost cartea de căpătii a muncitorilor englezi timp de două decenii. La baza criticii capitalismului, a teoriilor economice burgheze și a socialismului său, Gray a pus următoarele idei: valoarea este creată de munca muncitorilor, iar plusvaloarea este partea integrantă a valorii creată de muncitori. Aproprierea plusvalorii de către capitaliști și pro-

● În volumul *Tendințe în evoluția cooperăției capitaliste* (Editura Academiei R.S.R., București, 1975, 188 p.), autorul — dr. Gh. Fețeanu — reușește să îmbine prezentarea predominant monografică a principalelor secvențe ale drumului parcurs timp de peste treisprezece decenii de mișcarea cooperatistă în cadrul economiei capitaliste, precum și ale evoluției gândirii cooperatiste burgheze, cu analiza tendințelor actuale în dezvoltarea acestei mișcări, circumscrise geografic la aria Europei occidentale. Ultima parte a lucrării prezintă trăsăturile caracteristice și realizările mișcării cooperatiste din țările socialiste, în special din România, ținînd seama de faptul că — după cum subliniază autorul — „condițiile de existență ale cooperăției, posibilitățile sale de dezvoltare și de aplicare

a principiilor cooperatiste, inclusiv a principiului relativ la democrație, sint determinate de către regimul social existent”.

Model dinamic pentru ramura construcțiilor de mașini

● Articolul *Dinamicen resursor model za prognoziranje razvitieta na mašinostroeneto* (Model dinamic al resurselor pentru prognozarea dezvoltării construcțiilor de mașini), apărut în *IKONOMICESKA MISAL* Nr. 5/1975 sub semnătura P. Dimitrova și Hr. Kirov, propune un model care se bazează pe o analiză factorială. El cuprinde factori ai resurselor care determină în cel mai înalt grad dimensiunile exacte ale producției și care reflectă influența factorilor economiei naționale asupra

dezvoltării industriei construcțiilor de mașini. Modelul dinamic al resurselor este un sistem de ecuații interdependente. Se arată care este forma numerică a ecuațiilor bazată pe o analiză aprofundată a informațiilor asupra dezvoltării acestei ramuri după anul 1960.

Interpretarea rezultatelor obținute din experimentarea modelului — subliniază autorii — arată că acesta poate fi folosit cu succes ca instrument în prognozarea creșterii globale a producției ramurii. Unul din avantajele acestui model, în comparație cu alte modele folosite în prognozarea, rezidă în faptul că prin modificarea unor indicatori pot fi determinați ușor alți indicatori incluși în el. Volumul producției poate fi prognozat astfel încît dimensiunea factorilor de producție care limitează

prietarii funciari, clase care nu participă la crearea ei, este în contradicție cu cerințele legii valorii, ale schimbului echivalent. „În lumea veche (cea capitalistă n.n.), scria Gray, oamenii sînt respectați în măsura în care ei dispun de munca altora ca urmare a posesării de avere. Legea și inutilitatea sînt indispensabile necesare pentru stimă; oamenii sînt disprețuiți în măsura în care și consacră munca unor scopuri utile. În noua lume (cea socialistă n.n.) din contră, dorim să garantăm tuturor oamenilor valoarea serviciilor pe care le aduc societății, dorim să-i respectăm pe oameni în funcție de folosul pe care-l aduc pentru fericirea speciei umane⁽¹⁾”. În vechea societate sînt trei clase – productivă, neproductivă (dar care aduce servicii utile) și inutilă – iar în noua societate toată lumea trebuie să muncească și să primească după muncă, atît recompensele materiale, cît și cele morale.

Gray, ca și Owen, vedea sursele generatoare de nedreptăți, contradicții și inegalități în sfera de realizare a schimbului de valori și el a propus aplicarea egalitară a teoriei lui Ricardo. Dar expunerea cea mai completă a acestei concepții o găsim în remarcabila scriere a unui lucrător tipograf englez, John F. Bray, intitulată „Nedreptățile făcute muncii și mijloacele de a le înlătura” apărută în 1839. **Numai munca creează valoare**, proclamă el bine cunoscuta teză a lui Ricardo pe care-o ia ca punct de plecare. „Nu există decît două lucruri cu care oamenii să poată face schimb între ei, anume munca și produsul muncii. Dacă schimbul s-ar efectua după un sistem echitabil, valoarea tuturor produselor ar fi determinată de totalitatea cheltuielilor lor de producție și valori egale s-ar schimba întotdeauna contra valori egale⁽²⁾”. Dar proprietatea privat-capitalistă deformează, după el, schimbul de valori și face ca să se practice un schimb cu totul nedrept: „mun-

cătorii au dat capitalistului munca unui an întreg în schimbul valorii unei jumătăți de an; de aici provine inegalitatea bogăției și a puterii și nu dintr-o presupusă inegalitate a forțelor fizice și intelectuale ale indivizilor”. Bray vedea soluția într-o societate comunistă în care să fie desființată proprietatea privată și realizat schimbul echivalent. Între capitalism și comunism el admitea o societate de tranziție în care se „recunoaște obligativitatea generală a muncii... Egalitatea schimbului ar face să treacă treptat bogăția din miinile actualilor capitaliști în miinile clasei muncitoare”. Continuatorul său, francezul P. J. Proudhon, a considerat că neajunsurile capitalismului sînt cauzate de contradicția între valoarea de schimb și valoarea de întrebuințare a mărfurilor⁽³⁾, că deținătorii de capital împiedică realizarea mărfurilor după „valoarea constituită” din munca depusă de producători iar, pentru a înlătura tarele societății, s-ar cere să-i faci pe toți proprietari sau copărtășii la capital, instituind în sprijinul muncitorilor o Bancă populară care să le acorde credite ieftine sau gratuite.

Socialiștii postricardieni au merite incontestabile în dezvoltarea teoriei valorii muncă prin încercările lor de a analiza societatea capitalistă prin prisma intereselor producătorilor de valori. Ei au pus în evidență cu vigoare și talent geneza din exploatarea profitului, dobinzii și rentei și le-au legat de supra-munca muncitorilor. Găsim în opera lor începuturi de delimitare a timpului de muncă deus de muncitorii pentru crearea valorilor necesare întreținerii proprii vieții, de timpului de muncă deus deus pentru îmbogățirea capitaliștilor. Mai mult decît atît, ei socoteau că însușirea de muncă străină fără echivalent nu se datora trăsăturilor de caracter ale capitaliștilor ci societății burghize bazate pe proprietatea privată a cărei abolire au ce-

rut-o mulți dintre ei. Teoriilor vulgarizatoare despre productivitatea capitalului care ar îndreptăți participarea lui, alături de muncă, la împărțirea valorii în salariu și profit, ei le-au opus natura socială a valorii și plus-valorii care nu pot fi create decît de muncă. La baza societății socialiste – inevitabil urmînd capitalismul – socialiștii postricardieni au pus munca tuturor membrilor ați ai societății și, cu unele excepții, proprietatea colectivă a acestora, care să înlătore exploatarea omului de către om, să dea alt conținut și curs legilor producției de mărfuri.

Cuceririle remarcabile ale socialiștilor postricardieni și-au avut limite istorice inevitabile. Mai întii de toate, socialiștii postricardieni și-au concentrat atenția asupra domeniului circulației, socotindu-l ca moment hotărîtor al exploatării muncitorilor de către capitaliști. Considerînd schimbul neechivalent între muncă și capital drept formă de înfăptuire a exploatării unei clase de către alta, iar banii deveniți capital drept instrumente, ei și-au îndreptat focul criticii împotriva lor, și au căutat posibilități de realizare a unei noi societăți în care banii să nu mai fie, iar schimbul să devină echivalent. Mai toți, într-un fel sau altul, au văzut o soluție în „equitable-labour-exchange-bazars” iar în Londra, Sheffield, Leeds și multe alte orașe din Anglia s-au înființat baze de schimb echitabil de muncă ajunse la faliment după 1-2 ani. Ele dispuneau de depozite unde fiecare producător aducea propria marfă în schimbul căreia i se dădeau „banii-muncă”, un fel de chitanță care atesta cantitatea de muncă depusă pentru marfa adusă. Cu acești „bani-muncă” fiecare își procura mărfurile dorite care conțineau în sine o cantitate de muncă la nivelul celei înscrise în chitanță. Speculanții au adus mărfurile care nu se vindău pe piața obișnuită iar cu „banii-muncă” primiți au ridicat măr-

furi ușor vandabile. Într-un an, doi, depozitele mai aveau doar mărfuri demodate, deteriorate sau necăutate.

Existau aici greșeli fundamentale de înțelegere și judecare a lucrurilor. Mărimea valorii mărfurilor este dată de munca individuală depusă pentru producerea ei numai în măsura în care ea este recunoscută ca socialmente necesară. Iar altă recunoaștere socială a muncii decît concurența pe piață nu există. Prin urmare „banii-muncă” nu puteau conferi recunoaștere socială muncii depuse în oricare marfă.

Deseori socialiștii postricardieni confundau plusvaloarea ca supramuncă în general cu una sau alta din formele ei de manifestare – rentă, dobinză sau profit – fapt care limita analizele și afecta concepțiile despre societatea viitorului. Ei au socotit că prefacerea societății vine de la sine doar ca urmare a descoperirii unor adevăruri și n-au legat restructurarea ei de o forță socială anume care să lupte pentru a o înfăptui.

Se cereau realizate încă mari descoperiri care să permită depășirea limitelor teoriei valorii-muncă, atît la clasicii burghezi, cît și la cei ce s-au încumetat s-o convertească în argumente în folosul clasei muncitoare, al socialismului.

I. Nicolae VĂLEANU

¹⁾ F. Engels. Prefață la vol. II al „Capitalului”, în K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 24, Ed. politică, București, 1967, p. 20

²⁾ Th. Hodgskin. „Labour defended against the claims of capital”, London, 1825, p. 1.

³⁾ R. Owen. „Six lectures delivered in Manchester”, London, 1837, p. 56.

⁴⁾ Idem, p. 58.

⁵⁾ J. Gray. Opere, ed. în lb. rusă, Moscova 1955, p. 19.

⁶⁾ J. Bray. „Labour's wrongs and Labour's remedy”, Leeds, 1939, p. 41, 45, 48, 50, 51, 53.

⁷⁾ P.J. Proudhon. „La philosophie de la misère, ou le système des contradictions économiques”, Paris, 1846.

dezvoltarea construcțiilor de mașini se stabilește fie prin corelare cu balanța în rezolvarea ecuației, fie prin indicarea prealabilă a mărimilor acestor factori. Cu ajutorul modelului propus se preconizează ca investițiile pentru această ramură să crească lin, fără oscilații și salturi mari, ceea ce ar corespunde posibilităților Bulgariei pentru extinderea și perfecționarea bazei sale tehnice-materiale. Investițiile pentru construcțiile de mașini în 1986-1990 trebuie să crească, după părerea autorilor, de cel puțin 4-5 ori în comparație cu perioada 1971-1975. În perioada 1976-1990 fondurile fixe de producție vor crește mai rapid în comparație cu o creștere minimă a personalului din producția industrială, asigurându-se astfel o dezvoltare intensivă a producției construcțiilor de mașini.

Paul Fabra — o relansare a economiei este improbabilă

● După Paul Fabra, în ciuda unei ușoare ameliorări, o inviorare veritabilă nu este probabilă în Statele Unite. Această opinie P.F. și-o exprimă chiar în titlul articolului său, apărut în LE MONDE, din 23 sept. 1975, Molgré une légère amélioration, une véritable reprise est improbable aux États-Unis. Este o concluzie pe care autorul o trage din discuțiile purtate cu factori de răspundere din conducerea marilor corporații și bănci din S.U.A. și care, spre deosebire de economiștii teoreticieni și de reprezentanții forurilor oficiale, sînt mult mai pesimiști. Este adevărat că cererea de consum a crescut într-o anumită măsură, dar pentru a obține a-

ceasta administrația a acordat avantaje fiscale și diferite avantaje sociale fără precedent. Or, spune P.F., efectul acestora pare să se fi epuizat. Procente destul de ridicate ale împrumuturilor care figurează în activul băncilor sînt nerecuperabile. Acestea au ajuns chiar la concluziile că este mai bine ca debitorii respectivi să nu fie urmăriți, din cauza efectului de „bulgăre de zăpadă” pe care l-ar avea asupra economiei și, implicit, asupra lor. Totul se petrece ca și cînd în mod tacit ar exista de pe acum „un moratoriu privat aplicat de ansamblul profesiei bancare”. Dar oricît de solide ar fi băncile, vor putea suporta timp îndelungat – se întreabă P.F. – o atare situație? O altă parte din bilanțul băncilor îl ocupă „obligațiile municipale” și ele în mare măsură ne-

solvabile și, în fine, împrumuturile ipotecare – acestea fiind în situația de a nu mai aduce nici dobinzi; mulți proprietari de imobile preferă să se lepede de obligațiile lor, lăsînd băncilor gajurile lor ipotecare. Bancherii din Wall Street ar estima că șase pînă la opt sute de mari societăți americane sînt într-o situație financiară comparabilă cu cea a societăților Lockheed, Chrysler, sau a companiilor aviatice despre care se știe că sînt insolubile, iar majoritatea întreprinderilor ar „roade” lună de lună, pentru a-și redresa situația, din fondurile lor de investiții și unele chiar din programele lor de cercetare.

ECONOMIE MONDIALA

PENTRU O NOUĂ ORDINE ECONOMICĂ INTERNAȚIONALĂ

PROBLEMA ALIMENTAȚIEI :

criză de resurse sau criză de structură ?

DEVENIND UN FENOMEN CRONIC pe zone întinse ale globului, criza alimentară se situează în complexul problemelor majore a căror rezolvare este direct sau indirect legată de instaurarea noii ordini economice internaționale. În declarația asupra problemelor noii ordini difuzată la a VII-a sesiune extraordinară a Adunării Generale a O.N.U. a fost clar definită poziția țării noastre și față de modalitățile de soluționare a crizei alimentare. Pornind de la faptul că în lume există mari suprafețe agricole nefolosite la capacitatea lor maximă, de la posibilitățile largi pe care le oferă știința și tehnica în continuă dezvoltare, în special în domeniile mecanizării, chimizării, irigației — se spune în declarație — România consideră că sînt necesare eforturi sporite pentru creșterea producției agricole, în primul rînd în țările slab dezvoltate, pentru dezvoltarea unei ample cooperări internaționale, care să înlesnească rezolvarea problemei alimentației, de importanță vitală pentru existența și progresul întregii omeniri. În aceste zile, în cadrul Comitetului pentru problemele economice al Adunării Generale a O.N.U. au loc dezbateri pe marginea raportului primei sesiuni a Consiliului mondial al alimentației și raportul secretarului general al O.N.U. referitor la aplicarea rezoluției Conferinței mondiale a alimentației.

Dimensiunile problemei

ESTE INCONTESTABIL că inițial problema alimentației a intrat în raza preocupărilor principale ale omenirii contemporane nu sub prisma socio-demografică, ci sub cea economică. Determinanta acestei orientări a constituit-o „boom“-ul prețurilor produselor de bază agroalimentare în primii ani ai deceniului actual, care ulterior a dobîndit dimensiunea unei explozii a prețurilor produselor de bază. Indicele prețurilor mondiale ale principalelor produse agroalimentare, calculat de O.N.U., arată în trimestrul ultim al anului 1974 un nivel de 236 (1970-1971 = 100) care situează grupa respectivă de produse — din punctul de vedere al dinamicii — pe al doilea loc, după grupa combustibililor. Fiind o mărime statistică relativă acest indice ascunde salturi spectaculoase, în special pentru produse care constituie baza alimentației unei masive majorități a populației globului (vezi tabelul nr. 1). Atingerea unor niveluri de preț inimaginabile cu numai cîțiva ani în urmă a adus brusc în atenție starea latentă de criză în domeniul alimentației, caracterizată tehnic de incapacitatea ofertei de a se alinia cererii solvabile și necesităților mondiale.

În anul 1972 pentru prima oară în perioada postbelică producția agricolă mondială a înregistrat o scădere, apreciată la 1° față de nivelul anului precedent. În anul 1973 producția crește cu 4—5°. În 1974 din nou are loc o scădere a producției mondiale de cereale (cu 4°, respectiv cu circa 47 mil. tone). Mai mult, stocurile cerealiere de închidere a sezonului agricol 1974-1975 înregistrează a patra reducere anuală consecutivă în cursul ultimelor cinci campanii. De remarcat că numai pentru a face față creșterii demografice pe plan mondial, agricultura lumii trebuie să sporească anual producția de cereale cu 21 mil. tone, considerînd nivelul și structura consumului (pe țări și în cadrul țărilor) constante¹⁾.

Conform datelor F.A.O., în lume suferă de foame circa 460 milioane de persoane, aproape 15° din producția globului²⁾. Experții care au calculat aceste date estimează că cifra avansată este funciarmente prudentă, astfel că o apreciere mai riguroasă avansează, pentru perioada de criză alimentară, cifre apropiate de 900

milioane de oameni. Diferențele consistente între diferitele cifre, care au însă drept numitor comun dinamica proliferare a fenomenului ca atare, derivă din dificultățile și neconcordanța diferitelor sisteme de apreciere a efectelor malnutriției. Cifrele referitoare la subalimentație sînt diferențiate pe continente astfel: Asia — 30° din populație, Africa — 25°, America Latină — 13°, Orientul Apropiat — 18^o³⁾.

Apariția pe plan mondial a unor puternice deficite în acoperirea necesarului alimentar a dus la sporirea bruscă a numărului de persoane subnutrite în lume. Din acest punct de vedere, criza alimentară și-a depășit condiția pur economică, multiplicîndu-și fațetele și devenind și o criză socială, politică și ecologică.

O altă dimensiune fundamentală a problematicei alimentației este dată de **scăderea gradului de securitate alimentară mondială**, trecîndu-se pragul insecurității, care s-a accentuat simțitor în ultimii ani (vezi tabelul nr. 2). Omenirea se află astfel în situația, așa cum remarcă „Le Monde diplomatique“ din aprilie a.c., de a trăi de la un sezon la altul, nefiind pregătită încă să facă față unei atari situații. În procente față de consumul mondial anual, stocul cerealiere de deschidere al actualului sezon agricol reprezintă cu puțin peste 11°, în condițiile în care F.A.O. estimează că un minim de securitate alimentară ar necesita un stoc de 17—18°.

Asistăm la o criză de resurse sau de structură ? Opțiunea pentru una din aceste teze alternative se reflectă și în caracterul soluțiilor propuse. Astfel, adepții „crizei de resurse“ gravitează în jurul unor so-

luții de tradiție, cu eventuale ajustări (de pildă, acordarea de ajutoare în mod selectiv, conform criteriilor țării donatoare), inclusiv soluții caracteristice unui neomalthusianism rafinat, arborat sub pavăza altruismului.

Cealaltă alternativă o constituie teza „crizei de structură“. Conform acesteia, natura crizei alimentare este exclusiv structurală, derivată din deficiențele sistemului de producție și distribuție (în special în profil internațional). **Deși considerăm că în ultimă instanță natura crizei are un caracter structural, nu se pot totuși trasa hotare nete între semnificațiile crizei de structură și cele ale crizei de resurse, dat fiind că una din formele de manifestare a crizei de structură este tocmai criza de resurse.** După cum s-a și întîmplat, criza structurală s-a manifestat de la început ca o criză de resurse. Cîteva precizări din care rezultă în mod evident natura crizei alimentare se impun.

Teren agricol și hrană

CELE DOUĂ CĂI care determină sporuri de recoltă sînt date fie de extinderea terenului atras în cultură, fie de sporirea randamentului în procesul de producție. În linii generale, pînă în primul deceniu postbelic calea principală de creștere a recoltelor a fost mărirea suprafețelor din circuitul agricol. În perioada postbelică, însă, contribuția esențială la obținerea unor sporuri de producție — mergînd pînă la 4° în anii deceniului actual — a avut-o creșterea randamentelor de producție.

În prezent este cultivată circa 11° din suprafața uscatului. Aparent mică, ponderea respectivă este totuși substanțială în raport cu suprafața cultivabilă. De regulă, aprecierile referitoare la suprafața suplimentară susceptibilă de a fi atrasă în circuitul agricol variază în limite largi. Elementul esențial, care nu se scoate totdeauna în evidență, este costul reclamat de această operație, cost de multe ori nestimulativ pentru producători. Totodată, asistăm la pierderi anuale de terenuri masive din cultură, în condițiile în care există practic un consens mondial asupra necesității menținerii cel puțin la același nivel a suprafețelor agricole. Deșertul saharian, de pildă, înainteașă anual spre sud, pe transversala sa continentală (de 4000 km) cu circa 50 km. Pierderi de terenuri din cultură se manifestă și în zone din Asia, Europa Occidentală, America Latină, Orientul Mijlociu. Trăsătura dominantă a

Tabelul nr.1

Evoluția prețurilor unor produse agroalimentare de bază (medii anuale, dolari/tonă)			
	Bursa caracteristică	1970	1974
Grâu american roșu de iarnă	Chicago	57	173
Porumb american galben nr.3	Amvers	63	146
Făină de soia din SUA	Rotterdam	102	183
Soia boabe	Chicago	102	251
ulei de floarea soarelui	Londra	331	980
Zahăr rafinat	Paris	88	787

Sursa: cotații înregistrate la bursele menționate (după agenția Reuter)

¹⁾ International Trade 1973/1974, G A T.T., Geneva, 1974, p. 2.

²⁾ La situation de la sécurité alimentaire mondiale et les mesures ultérieures requises, F.A.O.—E.S.C. : W.F.S. 75/5, aprilie 1975.

³⁾ Le Monde diplomatique, noiembrie 1974.

⁴⁾ E. M. Ojala, „L'importance que revêt l'agriculture pour l'humanité“ în F.A.O., Bulletin mensuel — économie et statistique agricoles, ianuarie 1975.

⁵⁾ James Grant, Energy Shock and the Development Prospect, în volumul Agenda for action — 1974, Praeger, New York, 1974.

acestor pierderi este însă faptul că ele au loc în special în țările în curs de dezvoltare.

Direcția prioritară de acțiune pînă în prezent a constituit-o sporirea randamentelor atît în cultura plantelor cît și în zootehnie. Sursele de creștere a productivității în producția vegetală sînt aceleași de cîteva decenii: aplicarea de îngrășăminte, antidăunători, folosirea de soiuri hibride superioare și utilizarea irigațiilor. Efectul obținut în țările capitaliste dezvoltate a fost pe măsura așteptărilor, creșterile de randamente fiind impresionante. Rezolvarea problemei rezidă însă în valorificarea posibilităților de creștere a randamentelor în țările în curs de dezvoltare, care nu beneficiază încă nici pe departe de factorii existenți de creștere a producției. De exemplu, în Tailanda și Brazilia randamentul la porumb este sub 1/3 din cel realizat în S.U.A. (în medie, peste 6 tone/ha). India și S.U.A. dispun de aproximativ aceeași suprafață arabilă, cu caracteristici asemănătoare; dacă India ar realiza aceleași randamente ca S.U.A., producția sa de cereale ar fi de 230 mil. t/an, în loc de circa 100 mil. tone în prezent.

În concluzie, se poate spune că este vorba de o criză de resurse, în măsura în care mecanismele de producție și distribuție existente și-au epuizat posibilitățile de sporire a recoltelor. Dar, în măsura în care există încă un uriaș potențial, nevalorificat datorită persistenței unor structuri agrare depășite, criza de resurse încetează să ființeze independent și devine o formă de manifestare a crizei de structură.

Admițînd ideea epuizării în perspectivă a terenurilor disponibile pentru agricultură, rămîne problema diferențierii randamentelor, diferențiere care constituie o componentă a perpetuării decalajelor între țările bogate și cele sărace. Și aceasta în condițiile în care țările în curs de dezvoltare exportă în țările capitaliste industriale alimente în valori superioare importului cu aceeași destinație (16,4 miliarde dolari față de 9,1 miliarde dolari, la nivelul anului 1973).

Apă, energie, îngrășăminte

IRIGAȚIILE constituie încă principalul mod de utilizare a apei în agricultură. F.A.O. apreciază că în următorul sfert de secol cererea mondială de apă va spori cu 240%, cifra respectivă ascunzînd însă consumuri diferite într-o „dietă” predominant cerealiară (caracteristică populației țărilor în curs de dezvoltare) și o „dietă” mixtă, cu accent pe produse animaliere (caracteristică țărilor capitaliste dezvoltate). Astfel, „costul în apă” al unui kg de carne de vită este de 25 de ori mai mare decît cel aferent unui kg de pîine.

Elaborarea încă din această perioadă a unui cod internațional de utilizare rațională a resurselor planetare va evita apariția în viitor a unei crize de apă, similară prin efecte cu criza energiei.

După cum se știe, și consumurile energetice sînt discrepante între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, o agricultură „energetică” avînd, de regulă, caracter intensiv. Conform aprecierilor, din cele trei resurse menționate, în ritmul cel mai rapid a crescut consumul de energie, semnificația economică a fenomenului fiind dată de echivalența dintre atragerea în cultură de noi terenuri sau sporirea randamentelor prin creșterea consumului de energie. Evident că dinamica susținută a consumului de energie a fost stimulată de prețul relativ scăzut al produselor petroliere. Procesul actual de restructurare,

la scară planetară, a consumului de surse primare de energie își va pune pecetea și asupra agriculturii. Dată fiind însă natura lucrărilor agricole este probabil că agricultura va înfăptui mult mai dificil și în măsură mult mai mică această conversiune de la țiței la alte surse primare de energie. De aceea este vizibil că agricultura mondială nu va realiza reduceri de costuri energetice globale decît în cazul reducerii prețurilor la produsele petroliere (dificil de imaginat, mai ales dacă se realizează de facto indexarea cu prețurile produselor industriale) sau al micșorării consumurilor specifice de combustibil, proprii agriculturii țărilor capitaliste dezvoltate.

Una din consecințele cele mai directe ale crizei energiei a fost criza îngrășămintelor, deficitul ofertei de îngrășăminte (explicat prin încetineala construcției de noi capacități în perioada 1967—1973) și

Tabelul nr.2

Rezervele cerealiere mondiale raportate la consumul mondial		
Anul	Rezerve (milioane tone)	Rezerve, ca acoperire (în zile) a consumului mondial
1961	222	95
1965	184	69
1967	151	55
1971	161	51
1973	130	40
1974	90	26

Sursa: Lester Brown - "By bread alone", Praeger, New York, 1974, p.60.

creșterea prețurilor la petrol, gaze naturale ș.a. (utilizate ca materie primă și drept combustibil în procesul de fabricație), determinînd o urcare vertiginoasă a prețurilor la îngrășăminte.

Fenomenul a survenit într-un moment în care țările în curs de dezvoltare se aflau deja într-o situație net dezavantajoasă. Astfel, în anul 1971 pentru 100 kg de sulfat de amoniu un agricultor din Bangladesh plătea peste 46 de dolari, din Kenya — 35 dolari, din Madagascar — 33 dolari, din S.U.A. — 27 dolari, iar din Suedia sau Marea Britanie — 19 dolari. În anii următori prețurile sulfatului de amoniu pe piața mondială au crescut de 2—3 ori și chiar mai mult, tendința fiind similară și pentru alte tipuri de îngrășăminte. Structura geografică nerațională a producției de îngrășăminte în lume (concentrarea ei în țările dezvoltate), explică, de asemenea, de ce consumul de îngrășăminte este redus în grupul țărilor în curs de dezvoltare, respectiv mai puțin de 1/5 din consumul mondial de 78 milioane de tone înregistrat în anul 1973.

Concluzia firească este că valorificarea optimă a îngrășămintelor se poate realiza prin aplicarea lor în țările în curs de dezvoltare. sporurile de producție care ar rezulta depășind de peste 2,5 ori sporurile ce pot fi obținute prin mărirea consumului actual de îngrășăminte în țările dezvoltate. În ultimii ani, însă, țările în curs de dezvoltare s-au văzut în situația critică de a nu putea procura cantitățile importate în mod obișnuit (și acelea, de altfel, insuficiente), indiferent de prețul de pe piață. India, de exemplu, pentru fiecare dolar care-i lipsește ca să importe îngrășăminte este nevoită să importe cereale de 5 dolari. În același timp economia americană utilizează numai pentru întreținerea parcurilor, terenurilor de golf și grădinișilor o cantitate de îngrășăminte egală cu cea folosită de toată economia indiană.

S-a calculat că, dacă producția mondială de îngrășăminte ar spori pînă la

sfîrșitul secolului de 5 ori, plusul de recoltă ar asigura hrana a încă 3 miliarde de locuitori; problema constă însă în a concentra această creștere cu prioritate în țările în curs de dezvoltare. Cel de-al doilea Deceniu al dezvoltării prevede o creștere a producției agricole în țările respective cu 4% anual, ritm condiționat de un spor mediu anual al producției de îngrășăminte de 14%. Aceasta, deoarece experiența arată că în țările în curs de dezvoltare este necesară sporirea cu 3,5% a consumului de îngrășăminte pentru ca recolta să crească cu 1%.

Cadru internațional adecvat rezolvării crizei

REALIZAREA concordanței între aspirațiile spre dezvoltare ale țărilor afectate de subalimentație și o nouă arhitectură a relațiilor internaționale, articulată pe factorul intern, va oferi un stimul de prim rang în eradicarea flagelului foamei. Președintele Nicolae Ceaușescu, referindu-se la sprijinul pe plan internațional de care au nevoie țările în curs de dezvoltare, a subliniat că este necesar să se realizeze „un program general de dezvoltare economico-socială a acestor țări și, îndeosebi, de dezvoltare a producției agricole, alimentare — care va deveni una din problemele cele mai complicate din anii viitori”.

Complexitatea problemelor demonstrază însă că transformarea premiselor existente în realitate nu e posibilă prin măsuri și soluții parțiale, rezolvarea pe plan mondial a problemei subalimentării fiind strîns legată, în ultima instanță, de procesul edificării unei noi ordini economice și politice internaționale.

Soluțiile propuse pînă acum sînt multiple și diverse. De pe acum se conturează însă cel puțin următoarele direcții posibile de progres:

a) Convenirea între state a unei politici de stocare la nivel național care să atenueze oscilațiile sezoniere ale ofertei, ducînd la sporirea gradului de securitate, prin corelarea ofertei cu cererea în coordonate cronologice și geografice.

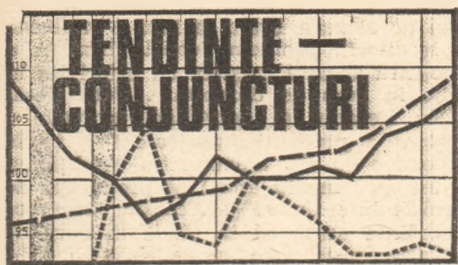
b) Convenirea în diferite forme a unui sistem de stabilire a prețurilor agricole, care să ia în considerare atît valoarea, cît și valoarea de întrebuintare, stabilitatea necesară, precum și avantaje ambilor parteneri.

c) Asigurarea accesului la resursele alimentare, mai ales în perioade de criză și cu precădere pentru țările cele mai afectate. O responsabilitate mărită revine țărilor dezvoltate, importante exportatoare de cereale, care nu arareori practică restricții la export față de țările în curs de dezvoltare.

d) Elaborarea unor programe sub egida F.A.O., care să stimuleze îmbunătățirea producției alimentare a țărilor în curs de dezvoltare, prin sisteme de irigații, transport, depozitare, de capacități de producție pentru îngrășăminte (în prezent, grupul țărilor respective beneficiază de o asistență anuală evaluată la 1,5 miliarde dolari, adică 1/3 din necesar), precum și prin constituirea unor fonduri de urgență, administrate de organizații internaționale.

Reprezentînd o zonă prioritară de îngrijorare a umanității, criza alimentară pune în evidență, odată mai mult, necesitatea acută ca — printr-o concentrare responsabilă a eforturilor tuturor țărilor — să se treacă la elaborarea și aplicarea neîntîrziată a unor măsuri concrete, eficiente de lichidare a subdezvoltării în lume.

Marian DINU

Majorarea tarifulor de transport aerian

COMISIA DE TRAFIC a Asociației Internaționale pentru Transporturile Aeriene (IATA) întrunită la Oslo, în reuniunea sa anuală, a anunțat că tarifele transporturilor aeriene (pasageri și mărfuri) vor fi majorate cu 3% începând de la 1 decembrie a.e., ca urmare a recentei hotărâri a OPEC de a majora cu 10% prețul petrolului brut. Pentru a fi aplicată, majorarea trebuie să fie aprobată de cele 112 companii aeriene membre ale IATA și de guvernele țărilor lor.

În ultimii ani, relevă corespondentul ziarului englez The Times prezent la sesiunea de la Oslo, odată cu declanșarea crizei energetice IATA a accelerat cercetările privind utilizarea hidrogenului lichid și energiei nucleare ca sursă de combustibil pentru avioane. Un raport prezentat la sesiunea din acest an relevă însă că pînă acum perspectivele utilizării celor două surse de energie menționate nu sînt prea promițătoare. Astfel, deși compania americană constructoare de avioane „Boeing” are în plan utilizarea hidrogenului lichid pentru alimentarea jumbo-jeturilor Boeing 747, ea nu a anunțat încă o dată pentru utilizarea curentă a acestui carburant.

În ce privește energia nucleară, în ciuda numeroaselor sale avantaje de ordin economic, utilizarea sa în aviație nu este așteptat că va fi admisă în viitorul previzibil, relevă același raport al IATA.

Prețurile la carne în creștere în C. E. E.

ÎN CONFORMITATE cu un raport al Comisiei C.E.E., prețurile la toate categoriile de carne, mai ales la cea de porc și la bacon în Europa occidentală, vor crește probabil, în 1976. În raport se subliniază că prețurile practicate la carne în ultimele 12 luni i-au determinat pe fermieri să reducă șeptelul de vite cornute mari (de rasă) și de porcine, ceea ce va atrage după sine reducerea producției de carne în 1976. În același timp, îmbunătățirea si-

tuației economice scontată pentru sfîrșitul anului 1975 va contribui la creșterea cererii de carne.

Se consideră că în 1976 cererea de carne de porc și de bacon se va menține la nivelul din anul curent, în timp ce producția va fi inferioară cererii. Se așteaptă ca în 1975 producția de carne de porc să fie de 8,2 milioane tone (cu 3% mai mică față de producția din 1974).

Reducerea producției de carne de vită în 1976 va determina o creștere a cererii de carne de porc și o creștere a prețurilor la acest produs. În același timp cererea de carne de vită și de vișel va depăși producția. Tendința către reducerea șeptelului de vite cornute mari de rasă în 1975 va spori decalajul dintre producție și consum. La sfîrșitul lui 1976 se așteaptă o creștere bruscă a prețurilor la carnea de vită.

Evoluții pe piața petrolierelor

LA ÎNCEPUTUL lunii septembrie a.e. în țările capitaliste erau trecute în rezervă 566 de petroliere și nave pentru transporturi combinate, cu un deplasament total de circa 41 milioane de tone. După aprecierea specialiștilor decalajul dintre cerere și ofertă pe piața mondială a transporturilor maritime de produse petroliere, care s-a manifestat crescînd de la începutul anului trecut, ar urma să se agraveze în perioada următoare. Dacă cererea mondială de petrol se va situa în 1980 la nivelul său din 1973, ținîndu-se seama de tonajul petrolierelor și navelor combinate care vor fi lansate de șantierele navale în următorii ani precum și de tonajul navelor care vor fi trimise la fier vechi, excedentul amintit mai sus ar putea să ajungă la sfîrșitul acestui deceniu la 143 mil. t.r.b.

S. U. A. : situația comenzilor

CONFORM evaluării specialiștilor firmei McGraw-Hill în semestrul I a.e. indicele general al intrărilor de comenzi pentru producția industriei constructoare de ma-

șini din S.U.A. a scăzut cu 19% față de nivelul perioadei corespunzătoare din 1974. Reducerea comenzilor a fost mai puternică din partea clienților interni (cu 22%), decît pentru export (cu 12%). Aceasta a determinat diminuarea gradului de utilizare a capacităților de producție ale ramurii la circa 70% la începutul sem. II a.e. Se apreciază că în perioada sem. II 1974 — sem. I 1975 cele mai serioase reduceri ale fluxului comenzilor s-au înregistrat în producția de utilaje de construcții de pompe și compresoare, de mașini textile și de echipament pentru prelucrarea metalelor; o îmbunătățire a fluxului comenzilor se constată în industria constructoare de mașini de birou și mai ales în cea de echipament minier.

Prețul petrolului mexican

FĂRĂ A FI membru al O.P.E.C., Mexicul va aplica hotărîrea de majorare cu 10% a prețului la petrol adoptată de această organizație, a declarat Antonio Dovali Jaime, directorul întreprinderii de stat Petroleos Mexicanos (Pemex). Potrivit calculului Pemex, vînzările de petrol în străinătate se vor ridica în acest an la peste 40,1 milioane de barili (1 baril = 159 litri), în valoare de circa 500 milioane de dolari. Dovali a precizat că cea mai mare parte a excedentelor mexicane de petrol sînt vindute către S.U.A. și Israel și în mică măsură către Uruguay, la prețuri variabile în funcție de client și destinație, care însă nu coboară sub 12 dolari per baril.

Ascuțirea concurenței pe piața automobilelor

REVIRIMENTUL înregistrat în ultimele luni de industria japoneză de automobile a generat o atmosferă de alertă în rîndurile societăților producătoare din alte țări capitaliste dezvoltate. În cursul semestrului I a.e. industria japoneză de automobile și-a folosit din plin capacitățile de producție, iar exporturile sale au reprezentat o zecime din vînzările de pe piața S.U.A., un segment deloc neglijabil din vînzările pe piața țărilor vest-europene și partea leului din piața Asiei de sud-est, Australiei și Africii răsăritene. În luna iulie a.e. producția de automobile a Japoniei (617 000 de unități) a reeditat nivelul record din iulie 1973. Recent, autoritățile din Australia, Anglia și S.U.A. au anunțat că vor adopta măsuri de rețorșune, ținînd seama de regimul protecționist aplicat importurilor de automobile în Japonia.

Olanda — importator de gaze naturale

ÎN PREZENT, Olanda este una dintre principalele țări producătoare de gaze naturale din lumea capitalistă (după S.U.A. și Canada) și cel mai de seamă exportator (44% din totalul exportului). În prezent, ea acoperă aproximativ 80% din necesitățile de import de gaze naturale ale țărilor vest-europene; cantitățile exportate urmează să crească de la 43,5 mlrd. mc în 1975 la 55,5 mlrd. mc în 1985, R.F. Germania rămînînd în continuare principalul său client (cu 22,5 mlrd. mc în 1975 și 24 mlrd. mc în 1985).

Ținîndu-se seama de dinamica mai rapidă a importurilor vest-europene de gaze naturale, se prevede că ponderea Olandei se va reduce la 30% în 1985. Ample lucrări de prospectare se desfășoară în sectorul olandez al Mării Nordului, zăcămintele descoperite pînă în prezent în această zonă ridicîndu-se la 400 miliarde mc. Totodată, Olanda este pe cale să devină importatoare de gaze naturale; după cum semnala publicația B.I.K.I., au fost deja încheiate în acest sens două contracte cu Norvegia (pentru un volum anual total de circa 2,7 mlrd. mc) și au avut loc tratative cu Algeria (pentru importul a 6 mlrd. mc pe an).

Cărbunele japonez în revenire

DUPĂ CE în decursul ultimului deceniu volumul extracției cărbunelui în Japonia s-a redus de la 50 la 20 milioane de tone pe an, în prezent a fost elaborat un program de dezvoltare a ramurii pentru a menține nivelul actual al extracției pînă în 1985. Investiții importante se prevăd pentru darea în exploatare, eșalonată, a unor noi mine, calificarea forței de muncă necesare, sporirea subsidiilor acordate de buget. Totodată, ținîndu-se seama de creșterea necesităților de cărbune — atît cocsificabil cît și energetic (în anul financiar 1973/74 prețul de cost al unei calorii obținute în termocentrale alimentate cu cărbune a fost cu ceva mai redus decît în centralele care folosesc drept combustibil produse petroliere) — se prevede o sporire a importurilor de cărbune. De la 64,2 milioane de tone în 1974 acestea ar putea ajunge la 102,4 milioane în 1985. Ca urmare, în cadrul noului program o mare atenție se acordă participării Japoniei la valorificarea zăcămintelor de cărbune din alte țări, o parte din cărbunele extras din acestea urmînd a fi exportat în Japonia.

DOCUMENTAR

TRANSPORTURILE ÎN PERIOADA POSTBELICĂ

TRANSPORTURILE constituie unul din sectoarele vitale ale economiei mondiale, ele fiind indispensabile asigurării procesului de creștere economică. Gradul de dezvoltare al acestui sector condiționează specializarea și cooperarea internațională, elemente specifice diviziunii internaționale a muncii. În același timp procesul de dezvoltare economică este, la rândul lui, determinant pentru progresul activității de transporturi.

Cererea de transport crește pe măsura amplificării schimburilor internaționale din cadrul economiei mondiale și existența transporturilor (în accepțiunea lor modernă) poate să constituie un factor determinant pentru ritmul și repartitia geografică a dezvoltării economico-sociale.

În economiile dezvoltate rolul traficului de mărfuri și de călători atinge, de regulă, niveluri foarte ridicate. Conform unor estimări ale Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare, participarea acestui sector la formarea produsului intern brut ajunge în țările capitaliste dezvoltate la cote de circa 10—15%.

În marea majoritate a țărilor în curs de dezvoltare contribuția transporturilor la formarea produsului intern brut variază de la o țară la alta între 5 și 30%, în funcție de specificul dezvoltării lor economice. Această cotă este în general mai ridicată în țările cu un nivel mai scăzut de dezvoltare industrială și unde transporturile sunt mai costisitoare. În Ciad, spre exemplu, ponderea transporturilor în cadrul produsului intern brut este apreciată la 17%, în timp ce în Zambia, mare exportatoare de cupru, același indicator nu se ridică decât la 7%.

Cererea de transport are un caracter derivat, fiind dependentă de cererea de mărfuri transportate și de necesitățile de

deplasare ale populației. Astfel, în cazul mărfurilor elasticitatea cererii de transport apare ca fiind determinată în principal de elasticitatea cererii de mărfuri care trebuie transportate pentru a ajunge la consumator, de variația distanțelor de transport, precum și de raportul dintre cheltuielile de transport și valoarea mărfii respective.

În țările industrializate cheltuielile de transport nu constituie o parte importantă a prețului plătit de consumatorul final. La majoritatea produselor manufacturate și la anumite produse minerale ele reprezentând în medie până la 10% din prețul de vânzare cu amănuntul. Din această cauză cererea de transport este în aceste țări puțin sensibilă în raport cu tariful de transport, slaba elasticitate fiind accentuată de repartizarea geografică relativ fixă a structurilor de producție.

Situația se prezintă cu totul diferit în economiile în curs de dezvoltare, unde produsele agricole și minerale cu valori unitare scăzute dețin, în general, ponderi mai mari în totalul traficului de mărfuri. Cheltuielile pe care le reclamă transportul acestor mărfuri către piețele externe absorb adesea până la jumătate din sumele care provin din vânzarea lor. Uneori transporturile sunt deosebit de costisitoare în aceste țări, datorită unei infrastructuri insuficiente sau ineficienței în exploatare, ele putând avea, în consecință, efecte negative asupra rentabilității unui obiectiv economic proiectat. Ca atare, crearea unor infrastructuri de transport moderne are un rol deosebit de important în stimularea vieții economice a acestor țări, ele putându-se încadra mult mai rapid și mai eficient în circuitul economic mondial.

Tendențe și dinamici în dezvoltarea transporturilor

EPOCA POSTBELICĂ a început sub dominația incontestabilă a căilor ferate, care constituiau principalul mod de transport într-o conjunctură economică internațională, generatoare de schimburi comerciale de amploare modestă, concentrate în special pe aria continentelor.

Constituind unul din cele mai dinamice sectoare ale economiei mondiale, transporturile au suferit o serie de mutații importante, legate atât de crearea unei infrastructuri moderne, cât și de evoluția diferențiată a competitivității diferitelor moduri de transport.

Trebuie menționat că în perioada postbelică traficul internațional de mărfuri și călători s-a extins mai rapid decât cel intern. La această evoluție au contribuit o serie de factori, cum sunt: creșterea deosebită a volumului resurselor financiare afectate dezvoltării rețelei transporturilor, menținerea libertății de navigație pe mări și oceane, aranjamentele internaționale de clearing (de care au beneficiat căile ferate și transporturile aeriene), achiziționarea și exploatarea în comun a materialului rulant etc.

Existența unui cadru favorabil a determinat o creștere mai rapidă a traficului mondial de mărfuri (de 4,7 ori) în raport cu sporul producției industriale mondiale (circa 3 ori) în perioada 1950—1972. O evoluție similară a avut dinamica transportului de persoane, care — crescând de peste 3 ori în aceeași perioadă — a devansat sporul (de 1,5 ori) al populației globului. Ritmuri superioare a înregistrat evoluția traficului de mărfuri în transporturile țărilor socialiste europene. Numai în intervalul 1960—1973 volumul transpor-

turilor de uz general, de toate tipurile, a crescut de peste 5,6 ori în Bulgaria, de peste 4,5 ori în România, de 2,9 ori în R.D. Germană, de peste 2,4 ori în U.R.S.S., de peste 2 ori în Ungaria etc.

Începând cu deceniul trecut ponderea traficului internațional în totalul tonajului transportat s-a situat la peste 50% în cazul transportului fluvial și în jur de 25% în cel al traficului feroviar. Transportul maritim este aproape în totalitate internațional, deoarece cabotajul de coastă reprezintă — la nivel mondial — numai 3% din tonajul transportat pe cale mari-

RITMURI MEDII ANUALE DE CREȘTERE

Tabелul nr.1

Modul de transport	1915-1937	1950-1972
TOTAL MONDIAL din care:	3,3	7,3
Transport maritim	3,3	8,9
Transport feroviar	2,3	4,2
Transport rutier	20,3	5,9
Transport prin conducte	7,7	8,2
Transport fluvial și pe lacuri	1,7	2,4
Transport serian	3,3	4,1

Sursa (pentru tabelele nr.1 și 2): Calculat pe baza datelor din: U.N. Statistical Yearbook - 1973, Monthly Bulletin of Statistics; Transportais systems mira - 1971; World Shipping - 1973.

timă. Transporturile rutiere internaționale s-au dezvoltat și ele considerabil pe cale bilaterală, perioada lor de lansare fiind între 1955 și 1965. Cu toate acestea ponderea lor în totalul traficului rutier de mărfuri este mai modestă, în comparație cu celelalte moduri de transport, ea situându-se în jurul cifrei de 5%.

Analiza evoluției transporturilor la nivel mondial relevă o accelerare a creșterii volumului fizic al mărfurilor transportate în perioada postbelică în raport cu perioada dinaintea celui de-al doilea război

mondial. Această intensificare a traficului de mărfuri este vizibilă pentru toate modurile de transport cu excepția celui rutier (vezi tabelul nr. 1).

Față de un ritm mediu anual de 7,3% înregistrat pe ansamblul transporturilor mondiale, mai rapid au crescut transporturile maritime și cele prin conducte, ele fiind puternic impulsionate de creșterea comerțului internațional cu petrol în ultimii 25 de ani. Utilizarea pe scară tot mai largă a petrolului și gazelor naturale, ca surse de energie și materii prime pentru industria chimică, a favorizat dezvoltarea unei uriașe flote de tancuri maritime, care a preluat o mare parte din transportul terestru al acestor produse. Puternica dezvoltare a siderurgiei și a construcțiilor de mașini a condus și ea la revitalizarea transporturilor în vrac pe cale maritimă.

Valorificându-și plusul de competitivitate în raport cu traficul feroviar, transportul rutier cunoaște și el o dezvoltare considerabilă în perioada postbelică, deși mai lentă decât în deceniile anterioare. Fenomenul de motorizare apărut în urma acestei dezvoltări constituie una din principalele tendințe care se manifestă în domeniul transporturilor. Intensificarea transporturilor rutiere a determinat — până în ultimii ani — creșteri medii anuale ale parcului mondial de autovehicule de circa 15%.

Necesitățile de deplasare tot mai rapidă a populației globului au impus din ce în ce mai mult transporturile aeriene în cadrul traficului mondial de călători, în anii care au urmat celui de-al doilea război mondial. În ceea ce privește traficul aerian de mărfuri, acesta — după cum se poate vedea din tabelul nr. 1. — a progresat înal lent.

În perioada examinată, transportul pe calea ferată a înregistrat un declin relativ, datorită deteriorării competitivității și

slăbirii activității de investiții în acest domeniu. Problemele economice și ecologice, agravate în ultimii ani (îndeosebi criza energetică), au determinat autoritățile diferitelor țări să reexamineze rolul căilor ferate și să-și revizuiască totodată politica în direcția revitalizării acestui mod de transport.

În ansamblu volumul fizic al mărfurilor transportate pe plan mondial era estimat în 1972 la impresionanta cifră de 32 700 miliarde tone-km, față de numai 6 906 miliarde în 1950.

Dezvoltarea inegală a diferitelor moduri de transport a determinat o serie de mutații în ceea ce privește locul și rolul lor în cadrul evoluției de ansamblu a transporturilor mondiale de mărfuri (vezi tabelul nr. 2). Expansiunea transporturilor maritime s-a concretizat într-o mărire substanțială a ponderii acestora în totalul mondial, pe seama diminuării ponderilor deținute de traficul feroviar, rutier și cel fluvial. Se remarcă regresul transporturilor pe calea ferată, datorită tendinței de substituție a lor prin trafic rutier mai intens pînă la începutul deceniului actual.

Ulterior politica țărilor capitaliste dezvoltate în domeniul transporturilor și-a schimbat obiectivele principale, în locul problemelor acomodării automobilului în așezările urbane și rezolvării situației precare a căilor ferate evidențiindu-se alte două probleme de amploare mai largă: protecția mediului înconjurător tot mai poluat și conservarea resurselor clasice de energie.

Revoluția tehnico-științifică contemporană și orientarea preferințelor beneficia-

Tabelul nr. 2

Modul de transport	1950		1972	
	mili- arde tone- km	%	mili- arde tone- km	%
TOTAL MONDIAL	6 906	100,0	32 700	100,0
din care:				
Transport maritim	3 581	51,9	23 345	71,4
Transport feroviar	2 125	30,8	5 238	16,0
Transport rutier	517	7,5	1 820*	5,6
Transport prin conducte	290	4,2	1 630*	5,0
Transport fluvial și pe lacuri	386	5,6	650*	2,0
Transport aerian	7	0,1	17	0,05

* Estimări

rilor către utilizarea transporturilor combinate au modificat continuu poziția competitivă a diferitelor moduri de transport.

Într-o epocă în care eficiența economică constituie unul din criteriile fundamentale de apreciere a dezvoltării economico-sociale, procesul de specializare în producție, care s-a desfășurat concomitent cu dezvoltarea comerțului internațional, nu poate fi conceput decât pe baza unei specializări și la nivelul transporturilor.

Această tendință se manifestă în cadrul tuturor modurilor de transport, afectînd ansamblul mijloacelor de transport și tehnicilor corespunzătoare. Exemple semnifi-

Tabelul nr. 3

Structura pe grupe de mărfuri a transportului maritim internațional

GRUPA DE MĂRFURI	VOLUM FIZIC		CREȘTEREA MEDIE ANUALĂ	PONDEREA GRUPELOR DE MĂRFURI (%)	
	(milioane tone metrice)	(milioane tone metrice)		1965	1973
	1965	1973	1965-1973	1965	1973
Total mondial	1640	3040	8,0	100,0	100,0
din care:					
1. Petrol brut	552	1310	11,4	33,7	40,1
2. Minerul de fier	152	285	8,2	9,3	10,1
3. Produse petroliere	175	275	5,1	10,7	8,8
4. Cărbune	59	107	6,8	3,6	4,1
5. Cereale	70	99	4,4	4,3	3,0
6. Fosfați	25	39	5,7	1,3	1,4
7. Bauxită și alumina	21	37	7,3	1,5	1,4
8. Alte produse	586	888	4,7	35,7	31,1

Sursa: U.N. Statistical Yearbook 1973, U.N. Monthly Bulletin of Statistics, 1975.

cative de acest fel oferă flota comercială maritimă și fluvială, materialul rulant de cale ferată, autovehiculele și — în ultimă perioadă — chiar și avioanele.

Aglomerarea unui volum crescînd de mărfuri în punctele terminale (porturi, stații de cale ferată și aeroporturi) a impus în ultimii ani tot mai multe acțiuni de raționalizare a operațiunilor legate de transportul mărfurilor și călătorilor. Au apărut în acest fel noi sisteme de organizare controlate de calculatoarele electronice, noi tehnici de încărcare-descărcare (roll-on/roll-off pentru vehicule, metode hidraulice pentru minereuri, metode pneumatice pentru pulberi etc.), iar o serie de operațiuni administrative legate de formalitățile comerciale și proceduri vamale au fost simplificate și, în parte, automatizate.

Momentul de răscruce intervenit în acest domeniu îl constituie fără îndoială apariția containerului intermodal, care permite transportul unei variate game de mărfuri. Folosirea lui mai întîi la traficul feroviar și rutier, apoi pe navele celulare și, recent, chiar în traficul aerian de mărfuri a amorsat un adevărat proces de transformare și combinare a diferitelor moduri și mijloace de transport, determinînd modificarea compoziției modale a operațiunilor de transport.

Noile mijloace de transport pentru mărfuri sînt din ce în ce mai specializate, au dimensiuni și capacități de transport sporite și sînt mai rapide. Evoluînd pe aceleași direcții, mijloacele de transport pentru călători beneficiază în plus de un confort în continuă îmbunătățire.

Alături de aceste perfecționări ale mijloacelor de transport „clasice“, în ultimii ani și-au făcut apariția o serie de mijloace de transport neconvenționale; astfel, într-o serie de țări dezvoltate sînt în curs de experimentare sisteme electromagnetice pentru transport și s-au făcut încercări cu un vehicul cu respingere magnetică (pe bază de magneți criogenici). Au fost de asemenea realizate și se află în exploatare mai multe modele de vehicule cu pernă de aer ș.a., abstracție făcînd de diferite tehnici și echipamente utilizate în cadrul zborurilor cosmice, care — într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat — ar putea să-și găsească aplicabilitatea în transporturile curente de mărfuri și persoane.

Evoluții pe moduri de transport

TRANSPORTUL MARITIM. Volumul transportului maritim a variat, în perioada postbelică de la un an la altul, între 50 și 70% din traficul mondial de mărfuri, restul revenind transporturilor pe uscat și în foarte mică măsură transporturilor aeriene.

În toată această perioadă dinamica transportului maritim s-a situat pe o linie ascendentă, depășind cu mult creșterea economică pe plan

mondial (în perioada 1965—1973 volumul fizic al mărfurilor transportate pe cale maritimă a înregistrat un ritm mediu anual de 8%). În anul 1973, pe calea maritimă se transportau peste 2 miliarde tone de mărfuri (vezi tabelul nr. 3).

Structura mărfurilor care fac obiectul transportului maritim s-a modificat în direcția creșterii ponderii materiilor prime. După 1960 în cadrul grupei de materii prime s-a remarcat o intensificare a traficului maritim cu țitei și materii prime siderurgice. În perioada 1965—1973 cota acestor două grupe în transportul maritim de mărfuri s-a majorat de la aproximativ 55% la circa 62%. Singurele mărfuri din grupa „materii prime“ care au depășit — ca ritm mediu anual de creștere — ansamblul traficului maritim mondial au

Tabelul nr. 4

Transporturile mondiale - 1974

Continent sau grup de țări	Transport maritim (flota comercială)		Transport feroviar		Transport rutier		Transport aerian		
	nr. de nave	mili-arde tone t.r.b.	lungime (mii km)	mili-arde tone pss-lete (mii km)	lungime (mii km)	parcul de auto-vehicule turistice-comerciale (milioane)	dis-tanțe par-curs (mld. ger-km)	mili-arde tone pesca-rie (mld. ger-km)	
TOTAL MONDIAL	57391	268,3	1334	1190	19423	219,2	59,7	6,0	581
Mă care, pe continente (în %)									
- Europa	53,7	52,2	39,0	51,6	26,6	36,8	26,6	33,7	43,2
- America de Nord și Centrelă	13,0	10,2	32,9	1,8	36,5	48,8	41,4	60,9	45,6
- Asia	23,4	17,8	13,4	42,9	17,4	7,6	21,4	7,2	5,5
- America de Sud	2,3	1,9	7,2	2,3	8,9	2,5	5,4	4,3	2,4
- Africa	3,6	17,8	4,1	1,3	5,3	1,8	3,0	1,2	1,2
- Oceania	1,0	0,5	3,4	0,1	3,1	2,5	2,2	2,9	2,1
Mă care, pe grupuri de țări (în %)									
- Țări capitaliste dezvoltate	64,0	65,3	51,0	44,6	62,3	90,3	75,4	86,9	77,5
- Țări socialiste	15,9	9,1	28,5	37,7	15,9	3,1	11,4	1,5	16,0
- Țări nesocialiste în curs de dezvoltare	20,1	27,6	20,5	17,7	21,8	6,6	13,2	11,6	6,5

1) Fără U.R.S.S.
Sursa: U.N. Statistical Yearbook - 1975; Monthly Bulletin of Statistics - 1974; Annual Bulletin of Transport Statistics - 1973; Lloyd's Register of Shipping, Statistical Tables - 1972; World Road Statistics - 1973; Jahrbuch des Eisenbahnwesens - 1973.

fost petrolul brut — 11,4% și minerul de fier — 8,2%.

Creșterea deosebită a traficului de țitei are la bază mai multe cauze:

- procesul rapid de dezvoltare industrială din anii postbelici, caracterizat printr-un mare consum de energie, care se obține în principal pe baza țiteiului;
- dezvoltarea considerabilă a industriei petrochimice;
- țările cu consum ridicat de țitei dispun de resurse interne limitate și sînt obligate să recurgă la import;
- facilitățile de ordin tehnic create aînt în țările exportatoare, cit și în țările importatoare permit efectuarea în condiții de siguranță a operațiunilor de depozitare, manipulare și transport al țiteiului;
- nivelul accesibil al cheltuielilor de transport, ponderea lor în prețul țiteiului fiind, de regulă, scăzută.

În afara petrolului, ritmuri de creștere înalte s-au înregistrat și în cazul altor mărfuri în vrac, cum ar fi: minerul de fier, lemnul, produsele de fontă și oțel. Alături de acestea pot fi menționate și autoturismele, care au utilizat tot mai mult în ultimii ani navele comerciale.

Flota maritimă comercială a lumii a înregistrat în această perioadă o creștere continuă în ceea ce privește capacitatea ei de transport, fiind compusă în 1952 din 57 391 nave cu un tonaj total de peste 268 milioane tone registru brut (vezi tabelul nr. 4). Din acest tonaj circa 69% era reprezentat de navele tramp, 19% de navele de linie, iar 12% aparțineau unor companii specializate (în special petroliere)*).

Constantin FACIU
INSCIN

(Va urma)

* Navele tramp fac curse cu caracter neregulat între diferite porturi; navele de linie efectuează curse regulate între aceleași porturi.

PIAȚA MONETARĂ INTERNAȚIONALĂ

CURSURI

Moneda	Cursul central		Curs la		Abaterea ¹⁾ în % a cursurilor în ziua de 10.X.1975 față de:		Abaterea ¹⁾ în % a cursului dolarului față de nivelul din 28.XII.1973	
	28.XII.1973	06.X.1975	10.X.1975	10.X.1975	28.XII.1973	10.X.1975	28.XII.1973	10.X.1975
Marca Vest-Germană	2,6690 ⁴	2,6990	2,6238	2,5890	+ 3,09	+ 4,25	- 4,08	-
Francul elvețian	3,3855	3,2500	2,7255	2,6820	+ 26,23	+ 21,18	- 17,48	-
Francul francez	4,60414	4,7025	4,4955	4,4275	+ 3,99	+ 6,21	- 5,85	-
Yenul japonez	308,00	280,20	303,00	302,90	+ 1,68	- 7,49	+ 8,10	-
Florinul olandez	2,78117	2,8260	2,7100	2,6685	+ 4,22	+ 5,90	- 5,57	-
Francul belgian	40,334	41,10	39,69	39,11	+ 3,13	+ 5,09	- 4,84	-
Lira italiană	523,50	607,00	686,55	679,30	- 22,94	- 10,64	+ 11,91	-
Lira sterlină ²⁾	2,8952	2,3250	2,0409	2,0517	- 29,13	- 11,76	+ 13,32	-
Prețul aurului la Londra ³⁾	-	103,87	137,50	141,00	-	-	-	-

- 1) + Revalorizare (apreciere de fapt); - Devalorizare (depreciere de fapt);
 2) Dolari SUA pentru o liră sterlină;
 3) Prețul aurului în dolari SUA/uncie, primul fixing -

PERIOADA 6 octombrie — 10 octombrie 1975 a fost caracterizată printr-o scădere a cursului dolarului S.U.A. față de celelalte devalute occidentale. Această slăbire a fost determinată de următorii factori:
 — anunțarea faptului că, pentru prima oară după 6 luni, a avut loc o stagnare a indicelui compus al principalilor indicatori ai economiei americane;

— confuzia creată pe piața monetară, ca urmare a declarației părții americane la ședința pregătitoare a reuniunii pe probleme monetare a celor cinci (S.U.A., Franța, Anglia, R.F.G., Japonia), proiectată pentru mijlocul lunii noiembrie la Paris, în care se pronunță pentru cursuri flotante și pentru demonetizarea aurului, contrar poziției franceze;

— dificultățile financiare prin care trece municipalitatea și statul New York, care a contractat în ultimul timp împrumuturi de aproximativ 13 miliarde dolari S.U.A. (7 miliarde pe termen scurt și 6 miliarde pe termen lung) pentru a ieși din jena financiară în care se află; o eventuală nerestituire la scadență a acestor credite ar pune într-o situație foarte delicată băncile americane creditoare.

— falimentul unui lanț de magazine din New York, care nu se știe ce urmări va avea asupra altor firme și bănci americane.
 Totuși, avându-se în vedere faptul că: S.U.A. este prima țară occidentală unde s-a înregistrat o relansare a activității economice și un început de reducere a șomajului; însemnatele excedente înregistrate de balanța comercială americană; diferențele existente între dobânzile pe piața americană și dobânzile pe piețele vest-europene, care duc la mișcarea capitalurilor spre piața americană pentru

VALUTA	Termen	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 %
DOLARUL SUA	1 lună							6,125		7,3125		
	3 luni								7,375		8,2500	
	6 luni									8,0625		8,8125
FRANCUL ELVEȚIAN	1 lună		1,9375		2,75							
	3 luni			3,25		4,25						
	6 luni				4,0625		4,625					
MARCA VEST-GERMANĂ	1 lună			3,2500		3,875						
	3 luni				3,625		4,1875					
	6 luni					4,125		4,75				

Nivelul orientativ al dobânzilor pe piața eurovalutelor în perioada 6—10 octombrie 1975 (nivel minim și maxim)

un plasament mai rentabil: declarația oficială a lui „Federal Reserve System”, care a anunțat că nu va lăsa nici o bancă americană să ajungă în stare de faliment, ca urmare a situației create în statul New York — pe piața monetară se apreciază că scăderea cursului dolarului S.U.A. față de celelalte devalute occidentale este temporară, așteptându-se o revenire a acestuia.

Lira sterlină a fost ajutată de factorii care au determinat slăbirea cursului dolarului S.U.A. față de celelalte devalute occidentale, reușind să atingă nivelul de 2.0525 dolari S.U.A. pentru o liră sterlină.

Prețul aurului nu a avut oscilații prea mari față de săptămîna trecută.

Pe piața eurovalutelor s-a înregistrat o scădere a dobânzilor cu circa 1/8—1/4% pe toate perioadele, în comparație cu dobânzile din săptămîna trecută.

Paul DUMITRAȘCU
Dumitru LUNGU

IPOTEZE — PREVIZIUNI

Recuperarea hirtiei vechi

ÎN primele cinci luni ale acestui an cantitatea deșeurilor de hirtie și carton recuperată în Anglia a crescut cu 123 la sută față de anul trecut în aceeași perioadă, stocul actual de 230 000 tone echivalând cu consumul pe timp de circa 12 săptămîni. Industria engleză a hirtiei consideră însă că stocurile necesare unei aprovizionări normale sînt de 600 000 tone. Pentru 1980 se consideră inevitabilă utilizarea a 3,2 milioane tone de deșeuri de hirtie, față de 2,1 milioane tone în acest an. Pe ansamblul Pieței Comune experții apreciază că în 1985 va fi necesară colectarea a 6,5 milioane tone de deșeuri de hirtie, ceea ce presupune majorarea la 35 la sută a gradului de recuperare a hirtiei. Principala sursă de hirtie veche o reprezintă sectorul casnic.

Relevînd acuitatea problemei, experții industriali citați de ziarul The Times (16 iulie) nu exclud pentru Anglia posibilitatea ca în viitor să se utilizeze la fabricarea hirtiei paie și alte tipuri de materii prime ca substitut al celulozei din lemn, la un cost care să nu excludă firmele respective din competiție, considerîndu-se vitală utilizarea tuturor surselor indigene de materii prime.

Electronica bulgară

SE apreciază că pînă la sfîrșitul acestui an producția bulgară de calculatoare va spori de zece ori față de 1970, producția industriei

electronice și electrotehnice urmînd să reprezinte 46,5% din întreaga producție a construcțiilor de mașini. Concomitent, a sporit și exportul produselor acestor două subramuri: de la 6,5% din exporturile totale ale Bulgariei în 1970, ponderea lor urmează să atingă aproximativ 15,5% în acest an.

În cincinalul 1976—1980 se prevede lărgirea sortimentului de aparate și mijloace de automatizare, construite de industria bulgară, iar producția industrială globală a Uniunii economice de stat „Elemente electronice” se va dubla, în condițiile îmbunătățirii calităților lor tehnice și de prezentare.

Se preconizează ca în cadrul producției de calculatoare electronice să fie dezvoltată fabricarea atât a calculatoarelor mici, pentru efectuarea calculului de precizie, cit și a calculatoarelor de dimensiuni mari, destinate cercetării științifice și pentru comanda numerică a mașinilor și utilajelor.

Venezuela: petrol și investiții

PROGRAMUL de dezvoltare economică și socială a Venezuelei pe anii 1975—1979 pune în continuare accentul pe industria petrolului, deși — în scopul prezervării rezervelor existente — se prevede ca volumul extracției de țifet să fie redus treptat, respectiv de la 115 mil. tone în 1975 la 65 mil. tone în 1979. Concomitent, se va acorda atenție valorificării gazelor de sondă, ca materie primă pentru industria chimică, cit și sub formă lichefiată.

Din volumul total al investițiilor de capital prevăzute (157 miliarde bolivari), 60 la sută urmează să fie alocate pentru obiective realizate de sectorul de stat. Aproape 40 miliarde bolivari vor fi investiți în industria prelucrătoare, îndeosebi în metalur-

gie, petrochimie, construcții navale, producția de automobile. Se apreciază că importurile Venezuelei vor crește în această perioadă într-un ritm mediu anual de 13,8 la sută, în mare măsură pe seama extinderii achizițiilor de mașini și instalații industriale, în timp ce în cadrul exporturilor o dinamică prioritară (în medie, cu 40 la sută pe an) vor cunoaște produsele industriale netraditionale.

Ungaria: reprofilarea unei industrii de vîrf

ÎN cincinalul următor (1976—1980) construcția de vehicule rutiere își va menține poziția de ramură de vîrf a industriei ungare, ponderea ei în cadrul construcțiilor de mașini urmînd să sporească de la 19% în prezent la circa 25% în 1980.

O atenție deosebită se acordă și se va acorda extinderii producției cunoscutei fabrici de caroserii și vehicule Ikarus din Budapesta; față de un număr de peste 10 700 autocare și autobuze construite în acest an (din care 8 870 sînt exportate), producția sa anuală urmează să ajungă la 13 000 unități în 1980. Principalii importatori ai autobuzelor ungare sînt țările socialiste din Europa, dar în acest an se remarcă o creștere substanțială a cererii din partea țărilor Americii Latine. În următorii ani Ikarus proiectează să-și modernizeze producția de autobuze, pe baza cooperării atât cu țări socialiste cit și cu firme capitaliste (din Suedia și Austria). Producția industriei ungare de vehicule rutiere va cunoaște, în următorii ani, o restructurare radicală, sistîndu-se producția de autocamioane și de motocicletă, concomitent cu dezvoltarea îndeosebi a producției de biciclete și de piese auto, exportate.

Cine va fi primul furnizor?

PRESA DE SPECIALITATE dintr-o serie de țări occidentale industrializate semnalează expansiunea rapidă a schimburilor lor comerciale cu țările arabe, ceea ce determină o sporire sensibilă a ponderii acestui grup de țări în volumul global al comerțului lor exterior. De pildă, livrările Angliei către țările arabe au reprezentat în semestrul I a.c. 9,7% din totalul exporturilor sale, față de 5,6% în aceeași perioadă a anului trecut; în cazul exporturilor R.F.G. ponderea respectivă a trecut de la 2,6% la 4,9% din total (corespundător unei creșteri a livrărilor cu 82,4% într-un an).

Cu o atenție deosebită este urmărită în cercurile de afaceri occidentale dinamica exporturilor japoneze în țările arabe, care au crescut de peste șase ori între anii 1970-1974, ajungând să reprezinte o zecime din totalul importurilor țărilor arabe. Întrucât expansiunea Japoniei pe această piață continuă în ritm susținut și în acest an, se apreciază că ea ar putea deveni primul furnizor al țărilor arabe, devansând S.U.A., R.F.G. și Franța.

Valorificarea haldelor

DE LA începutul deceniului trecut, în Polonia își desfășoară cu succes activitatea societatea mixtă polono-ungară „Haldex”, al cărei obiect este valorificarea haldelor de steril din regiunile carbonifere. După cum informează agenția ungară Budapress, în prezent în voievodatul Katowice funcționează 5 unități industriale care extrag cărbunele rămas în halde (a șase unitate fiind în construcție).

În decurs de un deceniu și jumătate, folosind o tehnologie elaborată de specialiști unguri, unitățile industriale menționate au prelucrat peste 30 milioane tone de deșeuri, extrăgând peste patru milioane tone de cărbune (cu o putere calorică de 6500 Kcal). Materialul steril rămas este utilizat în întregime fie pentru astuparea galeriilor din minele dezafectate, fie pentru fabricarea betonului (cite 370 000 tone pe an). Astfel, din peisajul industrial al Poloniei dispar treptat haldele fumeginde care poluau atmosfera, iar terenurile respective sînt redat agricole sau capătă alte destinații.

Modernizarea

infrastructurii comunicațiilor

PRINTRE proiectele economice prioritare ale țărilor exportatoare de petrol din Orientul Apropiat se numără extinderea, modernizarea porturilor existente (în prezent supraaglomerate) și construirea altora noi, perfecționarea mijloacelor de transport și de comunicare, prevăzându-se în acest scop ample investiții. Astfel, de pildă, Irakul a proiectat să cheltuiască în acest an 462 milioane de dolari, Libia intenționează să aloce anual 200 milioane de dolari, iar Iranul — 7,5 miliarde de dolari, pînă în 1977. În ceea ce privește Arabia Saudită, în programul său de dezvoltare pe anii 1976—1980 acestui obiectiv urmează să-i fie destinate 9,7 miliarde dolari.

Munca manuală — o problemă socială

FORURILE de specialitate din țările capitaliste industrializate sînt preocupate tot mai mult de o „problemă socială urgentă” — cum o caracteriza recent revista L'Usine Nouvelle — cea a muncii manuale din industrie, construcții, din sfera serviciilor etc. Numeroase studii efectuate în S.U.A., Franța, Anglia, Italia, Suedia și alte țări evidențiază aceleași fenomene în domeniul prestărilor de munci manuale, cum sînt dificultățile în recrutarea cadrelor (asemenea munci fiind lăsate, de preferință, pe seama imigrantilor), instabilitatea personalului angajat (fluctuația fiind mai puternică în rîndul tinerilor), absentismul, scăderi ale productivității muncii sau calității producției (creșterea procentului rebuturilor), uzura nervoasă cauzată de intensitatea muncii prestate, de monotonia acestora etc.

Maserati va supraviețui

DEȘI a dat de mult faliment, cunoscuta firmă italiană Maserati, constructoare de automobile de lux, va supraviețui. Ea a fost vindută de firma franceză Citroën, de care depindea din anul 1968, unui grup compus din societatea italiană GEPI, care se ocupă de întreprinderile industriale aflate în suferință, și industriașul italo-argentinian Alejandro de Tomaso, care deține deja două firme italiene constructoare de motociclete. Prețul acestei tranzacții nu a fost dezvăluit. După cum relatează revista Newsweek, noii proprietari își propun să reducă întrucîtva personalul firmei, diversificîndu-i în același timp producția în direcția unor vehicule cu trei roți și a pieselor de schimb pentru motociclete.

Anglia: rezerve în utilizarea echipamentului industrial

UN studiu efectuat în cadrul Universității din Birmingham asupra eficienței folosirii — în perioada 1968—1974 — a utilajelor instalate într-o serie de întreprinderi (aparținînd unui număr de 85 de firme) metalurgice, electrotehnice sau producătoare de piese pentru motoare auto, a dus la concluzii puțin încurajatoare. S-a constatat, printre altele, că doar 8% din strungurile-revolver, 16% din strungurile-automate și 20% din strungurile de copiat realizează nivelul economicește justificat al vitezei de așchiere. Mai puțin de un sfert din frezele și mașinile de rectificat, instalate în întreprinderile respective, se află în regim optim de funcționare.

Se apreciază că coeficientul de folosire a utilajelor de prelucrare a metalelor se situează sub 50%, nivel determinat atît de deficiențe ale organizării procesului de producție, cît și de „vîrstă” utilajelor și instalațiilor (38% din acestea se află în exploatare de cel puțin 10 ani).

„Campanie antifumat”

INDICATORUL de interdicere din fotografie n-a fost încă plantat de-a lungul șoselelor din R.F.G. Totuși, el a fost oficializat de la 1 septembrie a.c., figurînd deocamdată — în dimensiuni reduse — pe

ferestrele taxiurilor. În interiorul acestora este interzis fumatul oricărui tip de țigări sau al pipei, contravenienții fiind pasibile de o amendă mergînd pînă la 100 de mărci.

Aceasta reprezintă una dintre măsurile prevăzute de guvernul vest-german pentru protejarea sănătății în primul rînd a persoanelor nefumătoare. Se află în studiu, de asemenea, crearea unor compar-

timente speciale pentru nefumători în avioane și autocare, extinderea interzicerii fumatului în birouri, stimularea proprietarilor de hoteluri și restaurante pentru ca aceștia să adopte măsuri similare în privința clienților lor etc.

Triere automată

ÎN Franța se află în curs de aplicare un program de dotare — pînă în 1982 — a rețelei poștale cu un număr de 63 de centre de triere automată a corespondenței, care să deservescă întreg teritoriul național. În acest scop, pentru anul viitor urmează a fi alocate 700—800 milioane de franci, iar pentru 1980 se estimează cifra de un miliard.

Mașinile de triat, care funcționează în prezent permit prelucrarea a cite 25 000 de scrisori pe oră în 256 de direcții, față de circa 2 400 de scrisori pe oră și în 30 de direcții — cît poate realiza o persoană cu experiență. Societatea producătoare, Hotchkiss-Brandt Mecanisation, studiază în prezent posibilitatea fabricării unor mașini de triat cu un randament orar de 30 000 de scrisori pe oră, proiectînd și exportul lor în țări ca Australia, Brazilia, Finlanda, Olanda etc.

Stuful și apa potabilă

NU NUMAI tehnica modernă, ci și natura îl ajută pe om în lupta sa împotriva poluării mediului ambiant, deseori cu multă eficacitate și la un preț foarte redus. Astfel, în mai multe țări au început deja să fie utilizate procesele biologice naturale la epurarea apei potabile. O varietate de stuf (scriptus lacustris) se dovedește a fi extrem de folositoare: planta nu numai că absoarbe impuritățile, dar elimină, de asemenea, substanțele toxice cum sînt cianura, fosfații și nitrații. Fenolul care la o concentrație de numai 6 miligrame la litrul de apă determină otrăvirea peștilor, este de asemenea complet degradat de această plantă. Agenții patogeni și larvele diferiților paraziti nu rezistă nici ei forței epuratoare a stufului.

Oamenii de știință care au mai descoperit pînă acum în natură și alți aliați antipoluanti (diferite specii de alge etc.) continuă cercetările cu convingerea că procesele biologice naturale ascund încă numeroase surprize în acest sens.

GLOSAR

Licitațiile în comerțul internațional

PARASIND cadrul granițelor naționale și sfera lor tradițională de cuprindere, licitațiile, ca modalitate de tranzacționare a bunurilor, au căpătat în ultimii 30—40 de ani o largă răspândire în comerțul internațional. Obiectul licitațiilor îl constituie: produsele de bază (fructe, cereale, zahăr, condimente, pește proaspăt etc.), bunurile cu un grad înalt de prelucrare (echipamentele tehnice, de pildă) și chiar prestarea unor servicii (consulting, engineering). Licitațiile sunt organizate în țara vânzătorului (lină—Sydney, Australia, blănuri — Leningrad, U.R.S.S.), în țara cumpărătorului (licitarea mașinilor și utilajelor în țara beneficiarului constituie exemplul tipic) sau în țara unui agent intermediar. Ele pot avea un caracter periodic sau ocazional.

Principalele caracteristici ale tranzacționării prin intermediul licitațiilor pot fi considerate, pe scurt, următoarele: sunt comercializate nu numai bunurile fungibile (ce fac obiectul activității burselor internaționale de mărfuri), ci și celelalte produse ce se vând pe piața mondială; mărfurile, mostrele sau ofertele (în cazul bunurilor voluminoase cu un grad foarte înalt de prelucrare, caracterizate prin numeroși parametri tehnico-calitativi) trebuie să fie prezente la locul și data desfășurării licitației; tranzacțiile sunt ferme și prompte.

Licitațiile pot fi publice, deschise oricărui ofertanți din țară sau din străinătate, și închise, atunci când organizatorii doresc să primească oferte numai din partea anumitor furnizori (se practică în special în domeniul mașinilor și utilajelor).

Dintre acțiunile organizatorice menite să faciliteze buna desfășurare a licitațiilor menționăm: editarea cu regularitate în numeroase țări ale lumii a unor buletine speciale ce cuprind invitațiile la licitații (asemenea anunțuri sunt inserate și în diferite publicații cu profil economic — în România în „Informații de Comerț Exterior”) și solicitarea bunelor servicii oferite de unele societăți specializate în coordonarea întregii activități de licitare a mărfurilor oferite spre vânzare.

În linii mari modalitățile de desfășurare a licitațiilor în comerțul internațional sunt foarte apropiate; totuși în funcție de reglementările juridice, de tradițiile și obiceiurile din țara organizatoare, în raport cu bunurile ce fac obiectul licitației, pot fi întâlnite și unele trăsături proprii numai anumitor licitații.

Dat fiind interesul ce-l prezintă pentru țara noastră, deosebi în calitate de ofertant, licitațiile pentru mașini și utilaje, prezentăm în continuare câteva din principalele lor particularități.

Invitațiile la licitație difuzate de țara solicitantă cuprind: date generale (scopul licitației, nominalizarea beneficiarului și a intermediarului, mărimea creditului disponibil etc.); detalii tehnico-economice (specificații tehnice, consum, randament etc.), menționarea documentelor ce trebuie să-i parvină, în termenul fixat, organizatorului, forma și mărimea garanției ce trebuie să o prezinte ofertantul etc. În oferta sa, furnizorul va menționa denumirea utilajului, cantitatea disponibilă, prețul, condițiile de plată, de creditare, de livrare, termenul garanției etc.

Deschiderea plicurilor care conțin ofertele primite în termen se desfășoară în cadrul unui protocol în prezența furnizorilor (dacă licitațiile sunt deschise) la locul și în ziua prestabilită. Dată fiind perioada ceva mai lungă ce o reclamă analizarea temeinică a ofertelor, mai ales în cazul instalațiilor, al uzinelor complete, hotărîrea cu privire la acordarea comenzi unei anumite firme nu se adoptă în ziua ținerii licitației, ci într-un interval de timp ce poate ajunge pînă la 3—4 luni. Odată formulată opțiunea, asumarea obligațiilor de către ofertant și operațiunea de livrare a utilajelor nu se deosebesc practic cu nimic de condițiile îndeplinirii comenzilor asumate prin contractele obișnuite.

Gheorghe NISTOR

Comparațiile au scos la iveală atât asemănări cît și deosebiri. Desigur, scăderi de producție caracterizează ambele perioade, cele actuale fiind de mult mai mică amplitudine. Pe de altă parte, însă, dacă în timpul crizei din 1929 prețurile au scăzut puternic, nu același lucru s-a întâmplat în 1974; dimpotrivă, în anul 1974 ritmul de creștere al prețurilor cu amănuntul s-a dublat în majoritatea țărilor capitaliste dezvoltate față de 1973. Spre deosebire de anul 1929, în anul 1974 consumul privat nu a înregistrat scăderi mai mari de un procent. În timp ce în 1929 masa monetară s-a contractat evident, în 1974 lichiditatea pieței a crescut în ritmuri sustinute. Principalul element comun este somajul, care a luat o amploare deosebită din a doua jumătate a anului 1974 și are tendința de a se agrava mai departe în 1975; totuși, rata somajului nu atinge nivelurile perioadei 1929—1933.

Toate aceste deosebiri sunt explicabile avînd în vedere noile trăsături ale capitalismului în stadiul său monopolist de stat. Politica economică a guvernelor țărilor capitaliste dezvoltate a avut drept rezultat pînă în prezent menținerea fenomenelor de criză într-un cadru relativ moderat, neajungîndu-se la prăbusiri de tipul celor din anii 1929—1933. Dealtfel, pentru fenomenele de criză din perioada postbelică s-au utilizat denumiri ca aceea de recesiune, cu sensul limitativ de simplă dare înapoi sau chiar și numai de încoținare, fără alte manifestări de adîncime.

Dar situația economiei capitaliste în anii 1974—1975 nu poate fi caracterizată numai ca recesiune. Actuala criză economică din Occident are trăsături definitorii mai ample, mai complexe. În primul rînd, pe fundalul unei crize ciclice a avut loc o accentuare a fenomenelor inflationiste, producîndu-se așa-numitul fenomen de „stagflație”: în unele țări, precum Japonia, Anglia, S.U.A., fenomenul a fost mai grav, respectiv inflația s-a accentuat concomitent cu scăderea producției („slumpflation”). În al doilea rînd, este vorba de criza politicii economice (fiscale, monetare, a balanțelor de plăți, a veniturilor etc.) dusă de guvernele țărilor capitaliste. Responsabilii politicii economice întîmpină dificultăți tot mai mari în încercările lor de a „vindeca” recesiunea prin inflație, sau de a modera inflația prin „răcire” conjuncturală, astfel că ambele fenomene — inflația și recesiunea — coexistă.

Dreptul mării

Gh. Poleseu, Bals — Prima Conferință a Națiunilor Unite privind dreptul mării s-a ținut la Geneva în 1958 și a avut ca rezultat adoptarea a cinci convenții care constituie partea principală a dreptului actual al mării. Aceste convenții privesc marea teritorială, marea internațională, pescuitul și conservarea resurselor vii ale mării internaționale, platforma continentală și rezolvarea conflictelor. Convențiile din 1958 au lăsat în suspensie numeroase probleme, între care și cea a largimii mării teritoriale. A doua Conferință de acest gen a avut loc în anul 1960, fără a înregistra progrese.

Reflectînd interesul internațional crescînd pentru resursele potențiale ale mărilor și fundului mărilor și progresele realizate în forajele și exploatarea la mare adîncime, spre sfîrșitul deceniului trecut Adunarea Generală a O.N.U. a înființat Comitetul pentru folosirea pașnică a fundului mărilor și oceanelor în afara limitelor jurisdicției naționale. Acest comitet a efectuat lucrările pregătitoare pentru cea de-a treia conferință a Națiunilor Unite privind dreptul mării, a cărei primă sesiune s-a desfășurat anul trecut la Caracas. O nouă sesiune a avut loc la Geneva în primăvara acestui an, o altă fiind programată pentru anul viitor, în scopul de a adopta o convenție care să se refere la toate chestiunile ce privesc dreptul mării. Deși nu s-a ajuns încă la un acord cu privire la acest tratat cuprinzător, în cercurile conferinței se apreciază că unele idei de bază au cîștigat o adeziune sporită în ultimii ani. Printre acestea se numără și ideea unei zone economice a mărilor.

Vademecum pentru tratative

Prof. Gh. Popescu, Craiova — În legătură cu problematica pătrunderii mărfurilor străine pe piața S.U.A., în cadrul unui colocviu industrial franco-american, organizat nu demult în Franța, doi specialiști ai societății de consulting Booz-Allen and Hamilton au prezentat o metodologie a implantării în această țară, referitoare atît la studiul necesar al pieței cît și la alegerea celor mai adecvate mijloace pentru atingerea scopului urmărit.

După opinia specialiștilor amintiți acțiunea trebuie să demarceze prin

reexaminarea și definiția varea politicii (pe termen scurt și lung) de dezvoltare a întreprinderii care vrea să se implanteze pe piața S.U.A., precum și trecerea în revistă a eforturilor sale anterioare de expansiune. Etapa următoare constă în identificarea și analiza comparativă, pe de o parte, a diferitelor modalități de implantare (participare la capitalul unei societăți, acord privind utilizarea licențelor ș. a.), iar pe de altă parte — a partenerilor posibili, întocmindu-se o primă listă. Urmază o sistematică muncă de informare asupra acestor parteneri — de la furnizorii și clienții lor, de la bănci și organisme specializate etc. — care se încheie prin elaborarea unei a doua liste. După aceea se compară între ele întreprinderile respective în funcție de o serie de criterii (modul de organizare și conducere, orientarea producției, rețeaua comercială, rezultatele financiare ș. a. m. d.), selecționîndu-se cel mult o duzină de parteneri potențiali, în ordinea preferinței.

Apoi vine etapa stabilirii contactelor cu conducerea întreprinderilor respective (căutîndu-se interlocutorul cel mai potrivit); pe măsură ce contactele progresează, se recomandă să se infățișeze clar părții americane scopul și cadrul tranzacțiilor posibile, „prețul” tranzacției, delimitarea clară a atribuțiilor fiecărei părți, să se fixeze obiectivele-cheie ale societății mixte proiectate și să se discute strategia pe termen scurt (privind tehnologia, producția, piața).

Chiar dacă aceste recomandări nu asigură întotdeauna succesul tratativelor, aplicarea lor permite totuși — se arată în presa franceză de specialitate — să se reducă sensibil durata tratativelor, factor care nu trebuie neglijat în condițiile unei piețe în evoluție continuă.

Agentia spațială europeană

Florea Coroianu, Pitești — Agenția spațială europeană (ASE) a rezultat din fuziunea Conferinței europene pentru lansarea rachetelor spațiale (CE-CLES) și a Organizației europene de cercetări spațiale (CERS). Membrii săi sînt Anglia, Belgia, Danemarca, Elveția, Franța, R.F. Germania, Italia, Olanda, Spania și Suedia. Austria, Irlanda și Norvegia au statut de observatori. Programul ASE are un caracter aplicativ mai pronunțat decît precedentele sale.

Necesiune sau criză?

Gheorghe Dobrescu, Timișoara — S-au făcut nu

putine analogii în Occident, din punctul de vedere al gravității, între situația economiei capitaliste a anilor 1974—1975 cu cea din anii „mării crize” din 1929—1933.

Ideologie — politică — educație

(Urmare din pag. 2)

țiilor legale, de lezare a intereselor sociale. Perfectionarea legislației, adecvarea ei la realitățile economico-sociale în continuă devenire, respectarea severă a legalității socialiste, informarea și educarea juridică a maselor sînt elemente care contribuie în mod substanțial la creșterea responsabilității sociale, la realizarea efectelor scontate ale acestei componente a conștiinței socialiste.

Totodată, responsabilitatea nu poate fi, în nici un caz, limitată la sensul strict juridic și considerată doar pentru cazurile care necesită sancțiuni penale sau civile, deoarece — așa cum observă un cercetător „fenomenul responsabilității apare astfel doar în momentul cînd nu se respectă relațiile juridice”^{**}). Responsabilitatea socială, politică și morală are un sens mai larg, mai cuprinzător decît cea juridică. Ca numitor comun al tuturor formelor conștiinței socialiste, responsabilitatea social-politică și morală are caracter anticipativ și o funcție preventivă pozitivă. În această perspectivă, responsabilitatea individuală și colectivă apare ca acel mecanism al conștiinței politico-morale, profesionale și civice socialiste **cu acțiune permanentă** care asigură nu numai îndeplinirea responsabilă a obligațiilor încredințate, dar și inițierea și aplicarea măsurilor menite să **prevină și să evite** situații sau acte dăunătoare societății socialiste, membrilor ei.

Responsabilitatea **post-factum**, tragerea la răspundere materială și morală pentru daune sau pagube deja produse, se cer întregite cu responsabilitatea **antefactum** pentru soarta valorilor materiale și spirituale ale societății.

În societatea noastră socialistă responsabilitatea nu se limitează la rezultatele muncii personale, ci și la rezultatele muncii întregii colectivități, a întregii societăți. Spiritul individualist sau departamental, indiferența față de rezultatele celorlalți nu au nimic comun cu un spirit de responsabilitate socialistă, caracterizat prin **solidaritate și ajutor reciproc** pentru pro-

movarea intereselor generale ale societății de care depinde și satisfacerea intereselor personale. Spiritul autentic de responsabilitate se contrapune formalismului, indolenței, rutinei și conservatorismului degenerat în birocrațism, exclude tendințele de a arunca responsabilitățile pe scări ierarhice inferioare sau superioare, de a lăsa lucrurile să meargă în voia soartei. În schimb, spiritul de autentică responsabilitate — bazat pe competență și pe conștiință politică și morală socialistă — asociază inițiativa și creativitatea, simțul gospodăresc de prevedere, îndrăzneală în promovarea noului, combativitatea față de vechi. „Toți comuniștii — se arată în „Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste” — trebuie să manifeste curaj și inițiativă în lupta pentru promovarea spiritului revoluționar, a noului în producție, în activitatea economică și socială, să acționeze cu hotărîre împotriva inerției, birocrațismului, a tot ceea ce este învechit și poate frîna progresul societății noastre socialiste”. Tocmai în domeniul afirmării și creșterii responsabilității sociale se desfășoară cu pregnanță lupta dintre nou și vechi. Munca educativă în această zonă vitală a conștiinței socialiste are de îndeplinit obiective dintre cele mai dificile și importante, întrucît gradul de responsabilitate al fiecărui om al muncii, al cadrelor de conducere sînt un adevărat barometru al valorii morale și politice a personalității de tip socialist. Însăși personalitatea este o valoare creatoare de noi valori materiale și spirituale, iar responsabilitatea socială, politică și morală — un factor de inestimabilă forță creatoare și coezivă într-o societate ca a noastră, animată de idealul unei dezvoltări economico-sociale și umane multilaterale.

* Este semnificativ că astăzi chiar discuțiile filozofice pe tema responsabilității și libertății capătă o turnură istorico-sociologică, iau în considerație datele viciei economico-sociale concrete. (A se vedea grupajul de articole apărut sub genericul „Individul și responsabilitatea socială” în „Revista de filozofie” nr. 2/1975, p. 161—207).

**) Revista de filozofie nr. 2/1975, pag. 162.

ASIGURAȚI-VĂ ABONAMENTUL

LA „REVISTA ECONOMICĂ” PE ANUL 1976!

Abonindu-vă la REVISTA ECONOMICĂ pe anul 1976, vă asigurați primirea ei și a Suplimentului economico-legislativ cu regularitate. Prețul unui abonament este: 260 lei pe an, 130 lei pe semestru, 65 lei pe trimestru.

● Abonamentele personale se primesc la Oficiile poștale de la orașe și sate sau expediind contravaloarea prin mandat poștal direct pe adresa redacției („Revista economică” — București, Calea Dorobanților nr. 11—25, Cont I.S.I.A.P. nr. 64 51 301 52 — B.N.R.S.R. filiala sector 1 București).

● Unitățile socialiste se pot abona la oficiile poștale de la orașe și sate sau expediind contravaloarea prin mandat poștal direct pe adresa revistei. Dar pentru mai multă operativitate acestea pot decupa și expedia neîntirziat redacției noastre formularul de comandă de mai jos.

Către REVISTA ECONOMICĂ
Calea Dorobanților nr. 11—25
București

În baza ofertei dv. nr. 1500/1975 dorim să încheiem abonamente la „Revista economică” pe anul 1976. Numărul de abonamente . . . x 260 lei = . . . lei.
Facem precizarea că acceptăm plata din contul nostru nr. . . .
deschis la . . . prin dispoziție de încasare.

Abonamentele vor fi expediate pe adresa (denumirea unității) : : : :

(localitatea) (codul) (strada) (nr.) (județul)

(L.S.)

Director,

Contabil șef,

revista economica

editată de

CONSILIUL SUPREM
AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE
ȘI SOCIALE

Institutul Central de Cercetări
Economice

Sumarul nr.-ului 42/17 octombrie 1975

— Ideologie-politică-educație. Responsabilitatea față de valorile materiale și spirituale ale socialismului (Petru Pinzaru)	1
ECONOMIE NAȚIONALĂ	
— Cincinalul 1976—1980: Orientări, structuri, eficiență. Corelația produs social-cheltuieli materiale — venit național (dr. Varșje M. Popescu)	3
— Obiective prioritare în investiții (Gheorghe Ruscanu)	6
— Studii — analize. Recuperarea cheltuielilor și realizarea de venituri — funcția de bază a noilor prefuri de producție în industria extractivă (Nicolae Săvoiu)	8
— Pentru o circulație rapidă a stocurilor din unitățile de aprovizionare tehnico-materială specializate (Teodor Roșca)	11
CONDUCERE & ORGANIZARE	
— Sistem informatic standard pentru ramura construcțiilor (ing. Hercule Mănescu)	13
TEORII & IDEI	
— Structurile economice teritoriale și colaborarea internațională (Ilie Șalapa)	15
— Congresul Mondial pentru Anul Internațional al Femeii Egalitate — Dezvoltare — Pace. Aspirațiile femeilor spre înălțimile civilizației umane (dr. Ana Gluovacov)	20
— Școli — curente — economiști: La izvoarele teoriei valorii-muncă (III) (I. Nicolae-Văleanu)	22
ECONOMIA MONDIALĂ	
— Pentru o nouă ordine economică internațională. Problema alimentației: criză de resurse sau criză de structură? (Marian Dinu)	24
— Tendințe — conjuncturi	26
— Documentar. Transporturile în perioada postbelică (Constantin Făciu)	27
— Piața monetară internațională	29
— Mondorama	30
— Curier: Întrebări, răspunsuri	31

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Virgiliu Angheliescu (secretar general de redacție), Stere Gioga, Ionita Olteanu (redactor șef adjunct), Maria D. Popescu, Ilie Șalapa (redactor șef).

Redacția și administrația: Calea Dorobanților nr. 11—25, București 22, Sectorul 1, telefon 12 13 69

Cont I.S.I.A.P. nr. 64.51.301.52 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București

Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Științei”

Aceste produse, precum și un bogat sortiment de bunuri de consum și articole de artizanat din ceramică, sticlă metalizată, cusături naționale, covoare românești, cojoace-pieptare, fier forjat, împletituri din răchită, papură și paie etc., se găsesc de vânzare la magazinele HERMES din întreaga țară și din București :

Str. Sepcari nr. 16, sectorul 4 ; Str. Exarcu nr. 1, sectorul 1 ; Str. Cosmonauților nr. 7 — sectorul 1 ; Str. N. Golescu nr. 20, sectorul 1.

Mic mobilier practic execută și livrează și la comandă :

ÎNTEPRINDEREA DE UTILAJE — BUCUREȘTI
— str. Chiristigii nr. 8—10, sectorul 3, telefon 35.17.70. și 35.10.51.

ÎNTEPRINDEREA DE PRODUCȚIE ȘI PRESTĂRI — ROMAN — Piața 23 August nr. 1 — telefon 25.63.

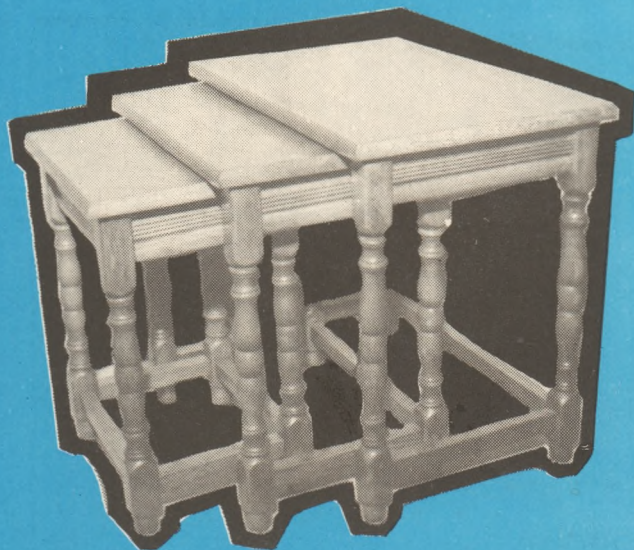
ÎNTEPRINDEREA DE PRODUCȚIE ȘI PRESTĂRI — TG. OCNA, — Bd. Republicii nr. 55 — telefon 278

ÎNTEPRINDEREA DE PRODUCȚIE ȘI PRESTĂRI — TG. MUREȘ — Str. 7 Noiembrie nr. 150 — telefon 1.39.47.

ÎNTEPRINDEREA DE PRODUCȚIE ȘI PRESTĂRI — SIBIU, — Str. Morilor nr. 34 — telefon 1.41.12.

ÎNTEPRINDEREA DE PRODUCȚIE ȘI PRESTĂRI — BAIA MARE — Str. Cimpului nr. 36 — telefon 11.

ÎNTEPRINDEREA DE PRODUCȚIE ȘI PRESTĂRI — ARAD — Str. Cpt. Ignat nr. 19—21 — telefon 1.23.12.

TIRGUL DE TOAMNĂ

In cartierul dv., in orașul dv., in întreaga țară

Toate magazinele și raioanele de textile-încălțăminte ale comerțului de stat din București : „VICTORIA” - „ROMARTA” - „BUCUREȘTI”, ca și în cele din Alexandria - „CRINUL”, Brașov - „BRAȘOV”, Bacău - „LUCEAFĂRUL”, Buzău - „DACIA”, Constanța - „TOMIS”, Craiova - „MERCUR”, Deva - „ULPIA”, Focșani - „PUTNA”, Galați - „MODERN”, Iași - „MOLDOVA”, Miercurea Ciuc - „CENTRAL”, Pitești - „TRIVALE”, Ploiești - „OMNIA”, Rimnicu Vilcea - „COZIA”, Reșița - „NERA”, Suceava - „BUCOVINA”, Slatina - „OLTUL”, Timișoara - „BEGA”, Tîrgu Mureș - „GALERIILE LUXOR”, Tîrgu Jiu - „PARINGUL”, Tulcea - „DIANA”.

vă pun la dispoziție în cadrul TIRGULUI DE TOAMNĂ un larg sortiment de confecții cu plata în rate : costume, rochii, pardesiuri, balonseide, jachete.

- tricotaaje din bumbac, lină și p.n.a.
- Țesături din bumbac și lină în diverse modele, desene și contexturi noi
- lenjerie
- încălțăminte de sezon

